

T.C.

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOS-SBE-YL-2014-0002

**SOSYAL BİLGİLER VE SINIF ÖĞRETMENLİĞİ
ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK BİLGİ VE
BECERİ DÜZEYLERİ**

HAZIRLAYAN

Osman ÇELİK

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Elif ALADAĞ

AYDIN- 2014

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOS-SBE-YL-2014-0002

SOSYAL BİLGİLER VE SINIF ÖĞRETMENLİĞİ
ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK BİLGİ VE
BECERİ DÜZEYLERİ

HAZIRLAYAN
Osman ÇELİK

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elif ALADAĞ

AYDIN- 2014

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler eğitim Programı öğrencisi Osman ÇELİK tarafından hazırlanan **Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi Ve Beceri Düzeyleri** başlıklı tez, **2014** tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan:.....	.....	.....
Üye :.....	.....	.....
Üye :.....	.....	.....

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu **Yüksek Lisans** tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....Sayılı kararıyla ..... tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ

Enstitü Müdürü

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı :Osman ÇELİK

İmza :

YAZAR ADI-SOSYADI: Osman ÇELİK

BAŞLIK: SOSYAL BİLGİLER VE SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİLİK BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİ

ÖZET

Bu çalışmada eğitim fakültelerinde Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeylerinin ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın modeli olarak da tarama modeli ele alınmıştır. Araştırmanın evrenini Marmara, Gazi ve Adnan Menderes Üniversitesi'nin Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünü okuyan öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise bu üniversitelerin eğitim fakültesindeki Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği birinci öğretiminde okuyan birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak bilgi düzeyini ölçen çoktan seçmeli test ve beceri düzeyini ölçen likert tarzı ölçek olmak üzere iki ayrı anket kullanılmıştır.

Araştırmada 513 kişiden sağlıklı veriler elde edilmiş ve bu kişilerden elde edilen verilere bakıldığında girişimcilik bilgi ve beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmada ayrıca ilgili üniversitelerde okuyan birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yine araştırmada Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeyini etkilediği düşünülen birtakım alt problemlere de yer verilerek istatistiksel sonuçlara varılmıştır

Sonuç olarak üniversitelerin eğitim fakültelerinde girişimciliğe yönelik yeterli düzeyde eğitim verilmediği yargısına varılmıştır. Bu bağlamda eğitim fakültelerinde girişimcilik bilgi ve beceri düzeyinin gelişmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerektiği düşüncesine ulaşılmıştır.

ANAHTAR KELİMELE: Girişimcilik, Girişimcilik eğitimi, Üniversite, Sosyal Bilgiler Eğitimi

NAME- SURNAME: Osman ÇELİK

TITLE: IDENTIFICATION OF THE LEVEL OF ENTERPRISING, KNOWLEDGE AND ABILITY OF THE STUDENTS STUDYING PRMARY SCHOOL TEACHING AND SOCIAL STUDIES TEACHING AT FACULTY OF EDUCATION

ABSTRACT

Through this study, it is aimed to determinate the entrepreneurship knowledge and skill level of teacher candidates who have been studying primary school teaching and social studies teaching in the faculties of education. Accordingly, the quantitative research methods have been used within the study. The survey model has been applied as the study model. Population consists of university students in the first and fourth class that study at universities Marmara University, Gazi University University and Adnan Menderes University. The sample of the study has been constituted by taking a group from among first-class and fourth-class students studying in daytime education of these universities. Two questionnaires which measure the knowledge and skill level have been used during the study.

The research data obtained from 513 people and looking to data obtained from the knowledge and skill level of entrepreneurship there is not a significant relationship between emerged. The study also related first and fourth grade students are studying in universities entrepreneurship in terms of knowledge and skill levels statistically significant differences were not found. Still, the Primary School and Social Studies teacher candidates affect the level of knowledge and skills of entrepreneurship, some thought to be given to the lower statistical conclusions to problems in the area.

As a result, it is figured out that the educational faculties of universities are not sufficient in training for entrepreneurship. In this context, it can be said that necessary studies should be done to develop the level of knowledge and skill as required in education faculties.

KEYWORDS: Entrepreneurship, Entrepreneurship Education, University, Social Studies, Education

ÖNSÖZ

Bilgi üretme ve yenilikler ortaya çıkarma yarışının hızla yaşandığı günümüz dünyasında girişimci kişiler, bu yarışta ülkelerini temsil eden ve diğer ülkelerle kıyaslandığında ülkesinin diğer ülkelerden üstün olmasını sağlamaya çalışan kişiler olarak görülmektedir. Bu bağlamda bakıldığında bilgiyi aktaran ve yeni bilgilerin çıkmasına katkı sağlayan eğitmenlere önemli görevler düşmektedir.

Eğitim bir ülkenin gelişmesinde, ülkenin rakipleri ile olan yarışta rakiplerini geçmesinde temel yapı taşı rolünü üstlendiği düşünüldüğünde; bu gücü girişimcilik adına kullanmak yapılacak önemli adımlardan biri olarak görülmektedir.

Bu süreçte bana desteklerini esirgemeyen kıymetli meslektaşım Emrah AKSU'ya ve Rakibe ŞENTÜRK'e teşekkür ederim. Ayrıca şartlar el verdiğince bana gerekli her türlü desteği sağlayan çok kıymetli Ağabey'im ve okul müdürüm Ali ŞENSES ve kadim dostum Ali YÜCE' ye de teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans döneminde kendilerini daima ihmal etmeme rağmen bir sabır örneği gösteren, ilgi, sevgi ve yardımlarını üzerimden eksik etmeyen ve her türlü desteklerini arkamda daima gördüğüm sevgili eşim Hatice ÇELİK'e ve aileme teşekkür ederim.

Ayrıca teşekkürlerin en kıymetlisini hak eden ve sadece basit bir teşekkürle üzerimdeki emeklerini karşılamaya yetmeyeceğini bildiğim, yüksek lisans aşamasında içten yaklaşımlarıyla beni cesaretlendiren, iyi niyetini ve desteğini hiç üzerimden eksik etmeyen ve süreç içerisinde sonuna kadar sabırla bana desteğini daima gösteren çok kıymetli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Elif ALADAĞ'a ve çok kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Soner ALADAĞ'a sonsuz şükran ve yürekten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu araştırma bir tez olmanın yanı sıra ayrıca Adnan Menderes Üniversitesi'nde "**EĞF-13016 numaralı Bilimsel Araştırma Projesi (BAP)**" olarak destek görmeye hak kazanmıştır. Bu yüzden Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğüne teşekkürlerimi sunmayı bir borç biliyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
EKLER DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER VE TABLOLAR DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
1.1. GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMSAL ANLAMI.....	10
1.2. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ.....	15
1.3. BAŞARILI BİR GİRİŞİMCİNİN ÖZELLİKLERİ.....	19
1.4. GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	25
1.5. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI İLE KARIŞTIRILAN BAZI KAVRAMLAR.....	28
1.5.1. Sermayedar ve Girişimcilik Arasındaki Fark.....	29
1.5.2. Patron ve Girişimcilik Arasındaki Fark.....	29
1.5.3. Yönetici ve Girişimcilik Arasındaki Fark.....	30
1.5.4. Teknisyen/Teknokrat ve Girişimcilik Arasındaki Fark	30

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİĞİN DÜNYA VE TÜRKİYE AÇISINDAN TARİHSEL GELİŞİMİ	32
2.1. GİRİŞİMCİLİĞİN DÜNYA AÇISINDAN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	32
2.2. GİRİŞİMCİLİĞİN TÜRKİYE AÇISINDAN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	36
2.2.1. Osmanlı Döneminde Girişimcilik.....	37
2.2.2. Cumhuriyet Döneminde Girişimcilik.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK VE EĞİTİM İLİŞKİSİ	40
3.1. GİRİŞİMCİLİK VE EĞİTİM.....	40
3.2. GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ.....	43
3.2.1. Girişimcilik Eğitiminde Uygulamalı Eğitimin Önemi.....	44
3.3. GİRİŞİMCİLİK İÇİN ÖĞRETİM ÜYELERİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖNEMİ.....	46
3.3.1. Girişimcilik İçin Öğretim Üyelerinin Önemi.....	46
3.3.2. Girişimcilik İçin Okul Yöneticilerinin Önemi.....	47
3.4. ÜNİVERSİTELER VE DİĞER ÖĞRETİM KADEMELERİNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ.....	48
3.4.1. Yüksek Öğretimde Girişimcilik Eğitimi.....	48
3.4.2. Yüksek Öğretim Öncesindeki Eğitim Kademlerinde Girişimcilik Eğitimi.....	52

3.5. İLKÖĞRETİM HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMLARINDA GİRİŞİMCİLİĞİN YERİ.....	55
3.5.1. Hayat Bilgisi Ders Programında Girişimciliğin Yeri.....	56
3.5.2. Sosyal Bilgiler Ders Programında Girişimciliğin Yeri.....	61
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
YÖNTEM.....	65
4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE MODELİ.....	65
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	62
4.2.1. Evren.....	66
4.2.2. Örneklem.....	66
4.3. BİLGİ TOPLAMA ARACI.....	69
BEŞİNCİ BÖLÜM	
BULGULAR VE YORUM.....	72
5.1. BİRİNCİ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	72
5.2. İKİNCİ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	73
5.3. ÜÇÜNCÜ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	73
5.4. DÖRDÜNCÜ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	74
5.5. BEŞİNCİ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	75
5.6. ALTINCI ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	76
5.7. YEDİNCİ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	77
5.8. SEKİZİNCİ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	78

5.9. DOKUZUNCU ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	79
5.10. ONUNCU ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	80
5.11.ONBİRİNCİ ALT AMACA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	81
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA.....	93
EKLER.....	102
ÖZGEÇMİŞ.....	113

EKLER DİZİNİ

EK 1: Demografik özellikler bilgi formu.....	102
EK 2: Girişimcilik bilgi testi soruları.....	104
EK 3: Girişimcilik beceri düzeyi ölçeği	109
EK 4: Uygulama yapılan üniversitelerden alınan resmi izinler.....	111

ŞEKİLLER VE TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Başarılı girişimcinin özellikleri	20
Tablo 1.2. Girişimcilerin sahip olması gereken özellikler	21
Tablo 1.3. Girişimciliği etkileyen faktörler.....	28
Tablo 2.1. Dünya tarihi açısından girişimciliğin gelişim süreci	34
Tablo 3.1. İlköğretim Hayat Bilgisi dersi 1.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları	57
Tablo 3.2. İlköğretim Hayat Bilgisi dersi 2.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları	59
Tablo 3.3. İlköğretim Hayat Bilgisi dersi 3.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları	60
Tablo 3.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 4.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları	62
Tablo 3.5. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 5.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları	63
Tablo 3.6. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 6.Sınıf Öğretim programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları	63
Tablo 3.7. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 7.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları	64
Tablo 4.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri	67
Tablo 4.2. Beceri düzeyi ölçeği puanlama sistemi.....	71
Tablo 4.3. Girişimcilik bilgi, beceri düzeyleri ve demografik yapıyı ortaya çıkarmak için hazırlanan maddelerin dağılımı.....	71

Tablo 5.1. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyi	72
Tablo 5.2. Sosyal Bilgiler bölümünde sınıfa göre bilgi ve beceri düzeyi ortalamaları	73
Tablo 5.3. Sınıf Öğretmenliği bölümünde sınıfa göre bilgi ve beceri düzeyi ortalamalar	74
Tablo 5.4. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin sınıfa göre ortalamaları	75
Tablo 5.5. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin bölüme göre ortalamaları	75
Tablo 5.6. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin cinsiyete göre ortalamaları	76
Tablo 5.7. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin ekonomik gelire göre ortalamaları	77
Tablo 5.8. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin hayatını geçirdiği alana göre ortalamaları.....	78
Tablo 5.9. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin babanın çalıştığı sektöre göre ortalamaları.....	79
Tablo 5.10. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin annenin çalıştığı sektör göre ortalamaları	80
Tablo 5.11. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin kardeş sayısına göre ortalamaları	81
Tablo 5.12. Girişimcilik beceri düzeyi ile girişimcilik bilgi düzeyi arasındaki ilişki.....	82

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADÜ: Adnan Menderes Üniversitesi

BAP: Bilimsel Araştırma Projesi

FEF: Fen Edebiyat Fakültesi

GEM: Global Girişimcilik Monitör

İİBF: İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

KOBİ: Küçük ve Orta Bütçeli İşletmeler

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi
Başkanlığı

SBDÖP: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

TUBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TUGİAD: Türkiye Genç İş Adamlar Derneği

Vb: Ve benzeri

Vd: Ve diğerleri

Yy: Yüz yıl

GİRİŞ

Günümüz bilgi toplumunda önemli bireysel özelliklerin bir tanesi de girişimcilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişimcilik bir ülkenin gelişmesi, büyümesi ve çağın gerektirdiği koşullara ayak uydurması için önemli bir faktördür. Bu yüzden bu becerinin sağlam temellere oturması için toplum bireyelerine bu beceriyi kazandırmaya yönelik etkinlikler yapmak, atılması gereken uygun bir adım olacaktır.

Girişimcilik dünyada olduğu kadar Türkiye’de de ülke kalkınmasında giderek daha önemli bir yer edinmektedir. Bu anlamda girişimciliğin bilimsel olarak bütün yönleriyle incelenmesi zorunlu hale gelmiştir. Ekonomiye yaptığı katkılar ve yeni şeyler ortaya çıkarma becerisi, konunun önemini son yıllarda giderek artmasına yol açmaktadır. Türkiye açısından bakıldığında bu da bu alanda yapılacak bilimsel çalışmaları da daha önemli hale getirmektedir (Öktem, Aydın ve Ekinci,2007: 49).

Ekonomik gelişmeyi belirleyen birtakım üretim faktörleri bulunmaktadır. Bunlar: Doğal kaynaklar, sermaye, iş gücü ve girişimciliktir. Günümüzde özellikle bu faktörlerden nitelikli iş gücü ve girişimcilik hızla ön plana çıkmaktadır (Balaban ve Özdemir, 2008:134). Girişimciliğin öneminin bu şekilde hızla artması iktisadi ve sosyal gelişme açısından hayati işlevi görmesiyle yakından ilişkilidir. Özellikle girişimci faaliyetler son zamanlarda giderek artarak, bir bakıma durgun ekonomileri de harekete geçirmede büyük bir rol oynamıştır. Ayrıca oluşan bu girişimci faaliyetler yeni iş alanlarının oluşturulmasına istihdam sorunlarının çözümüne katkı sağlamıştır (Aytaç ve İlhan,2007:101).

Girişimciliğin bu öneminden dolayı ülkelerin girişimciliği destekleyici politikalar yapması gerekmektedir. Girişimcilik becerisinin kazandırılması için de girişimciliği etkileyen faktörleri bilip ona göre yol almak doğru bir adım olacaktır. Bunun yanı sıra bu becerinin kazandırılması için önemli toplumsal kurumlardan olan eğitim yuvalarını da bu sürece dâhil ederek bu beceriyi daha küçük yaşlardan itibaren kazandırılmasına çalışmak mantıklı olacaktır. Bu durum da aklımıza şu soruyu

getirmektedir: girişimciliğin yaygınlaştırılması için eğitim faktörlerinin nasıl olması gerekiyor ya da hangi eğitim faktörleri bu beceriyi kazandırmada daha etkilidir.

İçinde bulunduğumuz yüzyıl bilgilendirmeyi değil, bilgiyi üretmeyi gerektirmektedir (Eraslan, 2011: 83). Bilgiyi de yeniliğe açık olmayan değil açık olan kişiler ürettiğine göre girişimcilerin bilgi üretici kişiler olarak nitelendirilmesi yanlış olmayacaktır. Çünkü girişimciler herkes tarafından bilinen şeylerle yetinmez. Onun istediği şey var olmayan ya da var olup da insanların fark edemediği şeyleri ortaya koymaktır.

Bu kadar önemli niteliğe sahip olan girişimcilik birçok araştırmaya konu olmuştur. Ancak yapılan araştırmalar incelendiğinde genel itibariyle girişimcilik kavramı üzerinde üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde çalışmaların ağır bastığı ve yapılan araştırmaların çoğunda girişimcilik ve ekonomi ilişkisi üzerinde vurgulamaların yapıldığı gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda araştırmada seçilen konu girişimcilik kavramına farklı bir bakış açısı kazandırmak ya da girişimciliğe yönelik yapılacak araştırmalar farklı bir yol açmak amacıyla üniversitelerin eğitim fakülteleri ele alınarak girişimcilik becerisinin bu fakültelerde ne düzeyde olduğunu ortaya koymaya yöneliktir.

Bugüne kadar eğitim fakültelerinde girişimcilik üzerine yapılan bilimsel araştırmalara bakıldığında araştırmaların sınırlı sayıda kalmıştır. Yapılan araştırmalar da genel itibariyle iktisatçılar tarafından yapılmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde genel itibariyle makale tarzında yazılmış araştırmalardan ibarettir. Bu doğrultuda yapılan tez girişimciliğin eğitim fakültelerinde geniş bir çerçevede irdelenmesi açısından önemlidir. Ayrıca eğitim fakültelerindeki Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeylerinin ölçen ilk tez çalışması olması açısından önemlidir.

Yapılan tezin ilk olarak problem durumu, alt problem basamakları, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtları ve sınırlılıkları ele alınmıştır.

Yapılan tezin birinci bölümünde girişimcilik kavramı açıklanmaya çalışılmış, girişimci ve girişimcilik kavramları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Ayrıca bu bölümde girişimcilerin kişilik özellikleri, girişimciliğin önemi ve girişimciliği etkileyen faktörler incelenmiştir. Son olarak bölümün sonunda girişimcilik kavramıyla karıştırılan bazı kavramlar verilerek, girişimcilik kavramının verilen kavramlardan farkı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde girişimciliğin tarihsel gelişim süreci ele alınarak, bu bölüm girişimciliğin dünya ve Türkiye açısından tarihsel gelişimi olarak ikiye ayrılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde bu sefer girişimcilik ve eğitim ilişkisi ele alınarak; girişimciliğin eğitim ile olan bağlantısı açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu bölümde üniversite öğretim üyelerin ve yöneticilerin girişimciliğin gelişmesindeki etkisi ele alınarak irdelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise araştırmanın yöntemi ve modeli, evren ve örnekleme, bilgi toplama araçları açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın beşinci bölümü ise bulgular ve yorumlar bölümüdür. Bu bölümde yapılan anketlerin sonucunda elde edilen bulgular verilmiş ve bu bulgulara yönelik yorumlar yapılmıştır.

Araştırmanın en sonunu ise sonuç ve öneriler bölümüdür. Bu kısımda elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca bu bölümde araştırmacılar için bu konu hakkında çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Problem Durumu

Bilim ve teknolojinin durmadan gelişim gösterdiği günümüz dünyasında ülkelerin bu gelişime ayak uydurması için donanımlı bireyler yetiştirmesi kaçınılmazdır. Yani değişime açık, yenilik yapmayı seven, girişken vs. bireyler yetiştiren toplumlar gelişen dünyada kendilerine uygun bir yer bulmayı başaracaktır.

Bu başarıyı etkileyen faktörlerden bir tanesi de öneminin son zamanlarda hızla arttığı girişimciliktir.

Günümüz bilgi toplumuna girerken insanın fiziki gücünün ekonomik değeri hızla azalırken, fikri emeğin ekonomik değeri daha büyük bir hızla orta çıkmaya başlamıştır. Girişimcilik de yönetim ve araştırma-geliştirme faaliyetleri ile birlikte fikri emeğin en önemli boyutunu oluşturması açısından dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır (Balaban ve Özdemir, 2008:134).

Birçok alanda olduğu gibi eğitim dünyasında da girişimcilik becerisinin kazandırılması adına önemli çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle çocuklara bu beceriyi kazandırmak için, çocukların eğitim camiasına adım atmasından itibaren bu beceriyi geliştirmeye yönelik etkinliklerin yapılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu süreçte öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Özellikle bireyin eğitim kariyerinin başlangıcında ona destekçi olacak ve uzun bir süre ona yol gösterici olacak Sınıf öğretmenlerine bu konuda önemli görevler düşmektedir.

Sınıf öğretmenliği öğretim programı incelendiğinde bireyin girişimcilik yönünü ortaya çıkaracak önemli derslerden bir tanesinin Hayat Bilgisi dersi olduğu anlaşılmaktadır. Bu ders ilköğretimin 1–2–3. sınıf ders programlarında yer almaktadır. Konular yapı itibarıyla çocuğu geliştirendir; çünkü çocuğun hem psikolojik hem de fizyolojik olarak kendini tanımasına ve çevresini anlamlandırmasına yardımcı olur. Bu bağlamda Hayat Bilgisi, çocuğun doğumundan itibaren geçen 6–7 yıldan bu yana dünyayı nasıl anlamlandırdığına ilişkin deneyimleri merkeze alarak, bundan sonraki yaşamına ilişkin bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaya, çevresini sosyal ve fiziki boyutta anlamasına katkıda bulunmaya çalışan bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır (Kabapınar,2012:1). Bu doğrultuda ilköğretim Hayat Bilgisi dersinde bireyin yaşamına ilişkin kazandırılan bilgi ve becerilerden bir tanesi de girişimcilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu ders kapsamında öğrencilerin girişimciliği anlaması için 1-2-3.sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi derslerinde bazı öğrenme alanlarında kazanım olarak girişimcilik ara disiplini verilmektedir.

Hayat Bilgisi dersi bilindiği gibi eğitimin ilk üç senesini kapsamaktadır. Dördüncü yıldan itibaren disiplinler arası bir niteliğe sahip olan Hayat Bilgisi dersi Fen ve Teknoloji ve Sosyal Bilgiler dersi olarak ayrılmaktadır. Başka bir ifadeyle Hayat Bilgisi dersi öğrencilerin daha sonraki yıllarda alacağı Fen ve Teknoloji dersi ve Sosyal Bilgiler dersi için bir alt yapı oluşturmakta ya da onların bu derslerle ilgili hazır bulunuşluk düzeyini geliştirmektedir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında girişimci bireylerin geliştirilmesinde önemli bir niteliğe sahip olan branşlardan bir tanesi de Sosyal Bilgiler branşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Sosyal Bilgiler dersinin genel öğretim amaçlarına bakıldığında öğrenciye meslekleri tanıtmaya, çalışma hayatının toplum için önemini benimsetme ve mesleklerin gerekliliği hakkında bilgi verme, ekonominin temel kavramlarını anlatma ve ulusal ekonominin önemini kavratma gibi bir misyonu olduğu söylenebilir. Sosyal Bilgiler dersinde verilen bu bilgi ve becerilerin girişimcilik kavramıyla yakından ilişkili olduğu düşünüldüğünde, girişimcilik becerisinin bu disiplinde de önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler genel olarak ele alınarak düşünüldüğünde girişimciliğin gerek Hayat Bilgisi gerekse Sosyal Bilgiler dersi için önemli bir niyetliğe sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu dersleri verenler açısından bakıldığında ise Sınıf öğretmenleri yeni eğitim sistemi ile birlikte öğrencilerin eğitim sürecindeki ilk üç senesinde Hayat bilgisi dersini ve dördüncü senesinde ise Sosyal Bilgiler dersini öğrencilere veren öğretmenler olarak devam ederken, beşinci seneden itibaren bu görevini Sosyal Bilgiler öğretmenlerine teslim etmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde Sınıf öğretmenleri bireylerin girişimciliğinin gelişmesi için eğitimde etkili olan ilk kişiler iken daha sonraki süreçte bu bayrağı devrettiği branş öğretmenlerinden bir tanesi de Sosyal Bilgiler öğretmenleridir.

Ekonomik ve sosyal rekabetlerin giderek daha da kızıştığı ve buna bağlı olarak girişimci bireylerin daha da önem kazandığı gerçeği göz önüne alındığında, Eğitim Fakültelerinde Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmenliğini okuyan öğretmen

adaylarının bu becerilerin farkında olarak yetişip yetişmediği kafalarda soru işaretleri oluşturmaktadır.

Bu araştırmada üniversitelerin, ilköğretim Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmenliğini okuyan öğrencilere girişimcilik bilgisini ve becerisini ne düzeyde kazandırdığı üzerinde yoğunlaşılacaktır.

Problem Cümlesi; Bu araştırmada; “İlköğretim Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranacaktır.

Alt Problemler; Araştırmada ele alınan problemin yanı sıra bir de bu probleme ilişkin birtakım alt problemler belirlenmiştir. Bu araştırmanın alt problemleri şöyledir:

Birinci alt problem; Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri ne düzeydedir?

İkinci alt problem; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Üçüncü alt problem; Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Dördüncü alt problem; Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgisi ve becerisi birinci ve dördüncü sınıflar arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Beşinci alt problem; Girişimcilik becerisi ve bilgisi öğretmen adaylarının okuduğu bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Altıncı alt problem; Öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi ve bilgisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yedinci alt problem; Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi ailedeki toplam aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sekizinci alt problem; Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi içinde yaşadığı çevreye göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Dokuzuncu alt problem; Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi baba mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Onuncu alt problem; ; Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi anne mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

On birinci alt problem; Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Amacı

İçinde bulunduğumuz çağa gerek sosyal, gerek ekonomik, gerekse teknolojik değişimler hızla artmakta ve bu artışın etkileri iş hayatına da yansımaktadır. Ortaya çıkan hızlı değişimlere toplumların, kurumların ve ülkelerin ayak uydurması bir zorunluluk haline gelmiştir. Nitekim toplumların, kurumların ve ülkelerin sağlıklı örgütlenebilmeleri ve süreklilik kazanabilmeleri için bu değişime ayak uydurmaları şartıyla mümkün olacaktır. Bu hızlı gelişmelere ayak uydurmanın en etkin ve temel yollarından biri kuşkusuz “eğitim”dir. Ülkelerin, kurumların ve insanların; bu gelişmeleri yakından takip etmeleri ve yeniliklerden haberdar olmaları için sistemli eğitim çalışmalarına önem vermeleri gerekmektedir (MEB,2008:1).

Kwakman (1999)’a göre; eğitim kalitesinin artması ve eğitimde yenileşme öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile ilgilidir. Aynı zamanda kurumların kalitesini geliştirme adına yapılan süreç öğretmenlerin bireysel olarak sahip oldukları yeni bilgilere, yeteneklere ve değerlere yani öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile bağlantılıdır. Mesleki gelişimde, öğretmenlerin mesleki etkinliklerindeki edimleri ve bunları uyarıcı olarak yansıtılmaları ve eyleme dönüştürmeleri zorunluluk olarak kabul edilmektedir (Kwakman’dan akt. Süleymangil,2013: 2).

Eğitimin bu kadar önemli olduğu günümüz dünyasında girişimciliğin eğitim dünyasında yerini alması ülkeler için vazgeçilmez bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bugüne kadar girişimcilik üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak girişimcilik ve ekonomi arasındaki ilişki veya girişimciliğin ekonomi üzerindeki etkisi incelenilmiştir. Ancak girişimciliğin sadece ekonomi üzerinde etkili olmadığı gerçeği göz önünde bulundurulursa, bu becerinin başka alanlar üzerindeki etkisi de incelenmeye değer bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda yapılmış olan araştırma; üniversitelerde ilköğretim Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin, girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri ve bunu etkileyen faktörleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bir toplumda öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi ve yenilemesi; o toplumda eğitimin de gelişme göstermesine katkı sağlayacaktır. Bu gerçek göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin eğitim sisteminde çok önemli bir konuma sahip olduğu anlaşılabilir.

Yapılan araştırmalardan yola çıkarak girişimciliğin toplumların gelişiminde ne kadar çok önemli olduğu gerçeğine dikkat edildiğinde toplum gelişiminde bir başka öneme sahip olan öğretmenlerin girişimcilik bilgi ve becerisiyle donatılmış bir şekilde mezun olması ülkelerin menfaatine olacağı düşünülebilir.

Eğitim fakültelerinin ülke öğretmenlerini yetiştirmesi görevine sahip olmasından dolayı, girişimcilik kavramının bu fakültelerde detaylı bir şekilde ele alınmasını ve bu konu üzerinde gerekli olan araştırmaların yapılmasını gerektirir. Ancak yapılan araştırmalara bakıldığında girişimcilik kavramı ülkemizde daha çok iktisatçılar tarafından araştırılmakta ve dolayısıyla yapılan araştırmalar İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) ile sınırlı kalmaktadır.

Eğitimciler açısından girişimcilik kavramı için yapılan araştırmalar incelendiğinde bu kavramın eğitimciler tarafından özellikle son birkaç yıldır önemsendiği ve çeşitli araştırmalara tabi tutulduğu gözlemlenmiştir. Literatür taraması yapıldığında her ne kadar eğitimciler tarafından da bu kavram araştırmalara tabi olsa da yapılan araştırmaların yeterli düzeye ulaştığı söylenemez.

Bu açıdan bakıldığında bu tez Türkiye'deki eğitim fakültelerinde Girişimcilik kavramına yönelik yapılan ilk tezlerden biri olması açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda bu araştırma girişimcilik bilgi ve becerisinin eğitim fakültelerinde ilköğretim Sınıf ve Sosyal Bilgiler ğretmenliği okuyan öğrenciler tarafından kullanılmasının onlara sağlayacak avantajları ortaya koyması açısından başka bir öneme sahiptir.

Son olarak bu araştırma girişimcilik kavramının eğitimciler tarafından ele alınarak incelenmesine ışık tutacağı düşüncesinden dolayı ayrı bir öneme sahiptir.

Sayıtlar

1. Örneklemi oluşturan Marmara, Gazi ve Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf ve Sosyal Bilgiler ğretmenliği ğrencilerinin evreni temsil ettiği,
2. Araştırma kapsamında dâhil olan katılımcıların anket sorularına vermiş oldukları cevapların güvenilir ve geçerli olduğu,
3. Araştırmada kullanılan lme araçlarının geçerlik ve güvenirliği için yapılan çalışmaların yeterli düzeyde olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma 2014-2015 yılında Marmara (İstanbul),Gazi (Ankara) ve Adnan Menderes (Aydın) niversitelerinde bulunan Eğitim Fakültelerinin Sınıf ve Sosyal Bilgiler ğretmenliği okuyan, birinci ve dördüncü sınıf ğrencilerinin girişimcilik bilgi ve becerisi ile ilgili görüşleriyle sınırlı kalmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİNİN KAVRAMSAL ANLAMI

Bu bölümde girişimci ve girişimcilik kavramları ele alınarak açıklanmaya çalışılacaktır. Literatür taraması yapıldığında girişimci ve girişimciliğe ait çok sayıda tanımla karşılaşmak mümkündür. Çünkü bu kavramlar birçok disiplinle bağlantılı olduğu için her disiplin bu kavramları farklı şekillerde tanımlamaktadır.

Günümüz piyasalarında bilindiği gibi yoğun bir rekabet yapısı bulunmaktadır. Bu yoğun rekabette girişimcilik özellikleri yüksek ülkelerin gerek uluslararası ticarete ve gerekse ulusal kalkınmada avantaj sağladığı aşikârdır. Ekonomik büyüme ve gelişme açısından girişimciliğin taşıdığı önem onun daha da yakından anlaşılmasını zorunlu hale getirmiştir. Girişimcinin kim olduğu ve dolayısıyla girişimciliğin ne olduğu soruları günümüzde cevaplanması gereken sorular olarak önem kazanmıştır (Öktem vd.,2007: 50).

Girişimcilik ve girişimci kavramlarının tanımlarına bakıldığında bu kavramların birbirinden farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Girişimcilik kavramı her ne kadar ülkemizde yoğun olarak İİBF’lerde bir araştırma konusu olarak dikkat çekse de aslında bu kavram farklı disiplinlerin de ilgi alanına giren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişimcilik kavramı farklı alanlardan beslenen bir kavram olmasından dolayı farklı alanlarda çalışma yapan alan uzmanlarının ortaya koyduğu tanımlar bu kavrama çeşitlilik kazandırmıştır. Nitekim her alan uzmanı, bu kavrama kendi penceresinden bakmış ve bu bakış açısıyla literatüre bu kavramla ilgili yeni bir anlam kazandırmıştır.

Muelle ve Thomas (2001) farklı söylemlerle bir bakıma girişimciliğin bir alanın tekelinde olmadığını ortaya koymaya çalışan kişilerin düşüncelerini destekler niteliktedirler. Onlara göre “girişimciliği sadece kişisel boyutta düşünemezsiniz. Bu

kavramda, kişisel özellikler yanında çevresel, ekonomik, ailesel, kültürel vb. etkenleri değerlendirmek gereklidir. Bu sebepten dolayı, girişimcilik kavramının çok yönlü yapıları kapsadığı söylenebilir” (Muelle ve Thomas’tan akt. Avşar,2007: 2).

Her ne kadar geçmiş döneme nazaran girişimcilik kavramına yapılan atıflar günümüzde çoğalsa da bu konu üzerinde görüş birliği sağlanan bir tanımlamaya ulaşılmamıştır. İlk bakışta bu durum bir olumsuzluk gibi algılanabilir. Aslında tanımların farklılaşması girişimcilik konusunun çok geniş bir alana yayıldığıının kanıtı olarak da sayılabilir (Candan, 2011: 158).

Girişimcilik kavramı, Müftüoğlu ve Durukan (2004:6)’a göre gerek işletme gerekse iktisat literatüründe uzunca bir süredir kullanılmakta ve Fransız iktisatçı J.B. Say’dan itibaren, girişimcilik dördüncü üretim faktörü olarak genel kabul görmektedir. Yine onlara göre girişimcilik Schumpeter’in “dinamik girişimcilik” kavramıyla daha büyük bir önem kazanmıştır.

Girişimcilik Morris ve Jones’e göre “çevrede bulunan fırsatların araştırılıp ortaya çıkarılması ya da değer oluşturmak için yenilik yaparak söz konusu fırsatların oluşturulması ile ilgili bir süreç iken” (Morris ve Jones’ten akt. Börü, 2006); Odabaşı’na göre ise ortaya çıkan fırsatlardan yararlanma ya da yeni fırsatlar oluşturabilme amacıyla üretimin girdilerini örgütleme yeteneği ve risk alma özellikleriyle bağdaştırılarak açıklanabilir (Odabaşı,2005:3).

Girişimcilik vizyon, değişim ve yenilik unsurlarını içinde barındıran dinamik bir süreç olduğu gibi girişimcilik ayrıca, yeni fikirlerin ve yapıcı çözümlerin oluşturulması ve bu çözümlerin tatbik edilmesi için bir tuktu ve enerji gerektirir (Yalçıntaş,2010: 95).

Yukarıdaki tanımlara bakıldığında genel olarak girişimcilik hakkında farklı kesimlerden farklı tanımlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu kavram geçmişten günümüze doğru geçen süreç içerisinde farklı şekillerde algılanmış ve farklı tanımlarla karşımıza çıkmıştır. Nitekim “geçmişte daha çok kâr amacı ile kendi işini kurma ve büyütme olarak tanımlanan girişimcilik günümüzde daha çok risk alma, yenilikleri

yakalama, fırsatları değerlendirme ve bunları hayata geçirme süreci olarak tanımlanmaktadır” (Ö.Ç.Bozkurt,2011: 5).

Geçmişten günümüze gelindikçe girişimcilik kavramın anlam kargaşası ve belirsizliği de arttığı görülmektedir. Bunun temel sebebi ise bilime ve topluma karşı kendini sorumlu hissedenden herkesin, kavramla bir şekilde yakından ilgilendiğinden kaynaklanmaktadır (Şahin, 2011: 122). Bu yüzden girişimcilik üzerine bir ekonomist, bir psikolog, bir kapitalist farklı tanımlar ortaya atabilir-ki atmışlardır da. Mesela bir ekonomiste göre girişimci; hammadde, iş gücü ve diğer kaynakları başlangıçta olduğundan daha değerli kılmak için bir araya getiren kişiyken; bir psikologa göre bu kavram sahip olma, bir işi başarma ve deneme ya da başkalarından kaçma isteğinde olarak açıklanabilir. Psikologlara göre bir iş adamı girişimci olan kişiyi saldırgan, bir rakip ya da tehdit olarak görebilirken, başka bir iş adamı aynı girişimciyi bir müttefik, bir tedarikçi, bir müşteri ya da yatırım yapılacak bir ortak olarak düşünebilir. Bu kişinin algılama biçimine göre değişir (Yurtseven,2007: 60).

Görüldüğü gibi girişimcilik üzerine gerek ülkemizdeki gerekse yurt dışındaki akademisyenlerden çok çeşitli tanımlar ortaya çıkmıştır. Bu tanımları çoğaltmak mümkündür. Ancak her ne kadar girişimcilik üzerine farklı tanımlar yapılsa da genel açıdan bakıldığında yapılan tanımlar benzer noktaları da içinde bulundurmaktadır.

Girişimcilik ile ilgili yapılan bir araştırmada 1982-1992 yılları arasında girişimcilik konusuyla ilgili yapılmış olan çeşitli akademik yayınlarda girişimci ve girişimcilikle ilgili bulunan 77 tanımda en az “5 kez” görünen 15 anahtar sözcük tespit edilmiştir (Odabaşı, 2005: 3).

Bu gruplar şu şekilde sıralanabilir: “

- Başlatma/bulma/yaratma
- Yenilik/yeni ürünler/yeni Pazar
- Fırsatların peşinde koşma
- Risk alma/risk yönetimi/belirsizlik

- Kar arzusu/kişisel fayda
- Üretim yolları ve kaynaklar
- Yönetim
- Değer yaratma
- Büyüme arzusu
- Girişim
- Değişim yaratma
- Sahiplik
- Sorumluluk/yetki
- Strateji oluşturma”

Tüm bunlar girişimcilik hakkında tanım yapmanın biraz zor olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da bir bakıma girişimciliğin statik olmadığını ve sürekli bir değişim içinde olduğunu, farklı tanımlara ve farklı anlamlara maruz kaldığını gösterir.

Sonuç olarak girişimcilik kavramına yapılan tanımların tek bir bakış açısıyla değil bu kavramı farklı bakış açılarıyla ele alıp incelemek bu kavramı daha iyi anlatmayı sağlayacaktır.

Günümüzde en az girişimcilik kavramı kadar önemli bir niteliğe sahip olan kavramlardan bir tanesinin de girişimci kavramı olduğu söylenebilir. Her ne kadar girişimcilik ve girişimci kavramı aynı anlama geliyormuş gibi düşünülse de girişimci kavramı ve girişimcilik kavramının birbirinden farklı olduğunu söylemek gerekmektedir.

Tarihsel olarak baktığımızda “girişimci” diye Türkçeye çevrilen entrepreneur kavramı, Fransızca kelime "entreprendre"den gelmektedir ve anlamı “bir şey yapmak” tır (Çetindamar,2003:1).

Girişimci üretim faktörlerini bir araya getirerek, iktisadi mal ve hizmet üretimi için gerekli girişimi başlatan; ayrıca üretim için gerekli finansman kaynaklarını ve üretimin değerlendirileceği pazarları bulan kişidir. Kısaca bir Türk deyişiyle ifade etmek gerekirse, girişimci un, yağ ve şekeri tedarik edip helvayı yapan kişidir. Burada un, yağ ve şeker klasik üç üretim faktörü olan emek, sermaye ve doğayı simgelerken, helvayı yapan kişi(helvacı) ise dördüncü üretim faktörü olarak girişimciyi simgelemektedir (Durukan ve Müftüoğlu, 2004: 15).

Top (2006:7)’a göre girişimciler; “stratejik rekabet açısından geleceği şekillendirebilecek kaynak ve yetenekleri inşa etmek için harekete geçen, düşünce ve eylemleriyle değer oluşturan umut fabrikalarıdır.”

Silver (1983)’e göre ise girişimci: “Kaynaklar konusunda öngörüde bulunarak işi planlayan, insan kaynaklarını örgütleyerek girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı da kârlılık oluşturacak biçimde tüketicilerin kullanımına sunma becerisini gösteren kişidir” (Silver’den akt. Ö.Ç.Bozkurt, 2011: 4).

“Girişimciler; risk ve belirsizlik ortamında yeni is imkânlarını üretebilmenin yanında fırsatları ve kaynakları, kazancı artırmak ve büyüyebilmek için kullanabilen kişiler olarak ifade edilmektedir” (Bozgeyik, 2005: 44).

Girişimcilik üzerine çok önemli çalışmaları bulunan Hisrich ve Peters (2001)’e göre ise “girişimci; emek, hammadde ve diğer varlıkları daha büyük değer/imkân oluşturulacak şekilde bir araya getiren kişidir” (Hisrich ve Peters’ten akt. Aytaç, 2006: 141).

“Girişimci sürekli olarak piyasaları gözleyip talep boşlukları yakalayan, yeni talepler oluşturan, piyasadaki değişimleri zamanında fark ederek buna önlem alan, kaynakları toplayıp yatırımlar gerçekleştiren, rekabeti seven ve bunun için riske girmekten korkmayan, sorumluluğunun farkında olan kişilerdir” (Müftüoğlu,2004). Girişimciler bir bakıma ekonomik gelişmenin bir lokomotif gücü olma özelliğine sahiptir (Ören ve Biçkes, 2011: 75).

Görüldüğü gibi girişimci kavramına yönelik farklı tanımlar bulunmaktadır. Girişimci kavramı her kesim veya herkes için bazen aynı şeyi ifade etmeyebilir. Robert, Peters ve Shepherd (2005)’in de ifade ettiği gibi “bir işadamına göre girişimci; tehdit, zorlu bir rakip olarak görünürken başka bir işadamına göre aynı girişimci diğerleri için varlık oluşturan, kaynakları daha verimli kullanmanın yollarını bulan, israfı azaltan ve insanların sunulmasından memnuniyet duydukları işler ortaya çıkaran bir müttefik, tedarik kaynağı” şeklinde görülebilmektedir (Peters ve Shepherd’ten akt. Küçükaltan, 2009: 24).

1.2. GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ

Bir şeyin önemli olup olmadığını öğrenmenin birtakım yolları bulunmaktadır. Bu yollardan bir tanesi de o şey için olan talebin miktarıdır. Bu düşünceden yola çıkarak girişimciliğin önemi hakkında bir yargıya varmak pek de zor olmayacaktır. Çünkü girişimcilik kavramı birçok kurumda veya birçok disiplinde sorgulanan ve açıklanmaya çalışılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Üstelik bu sorgulama süreci geçmişten günümüze geldikçe azalmamış aksine çok hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Geçmiş ile günümüz arasında bir bağlı kurduktan sonra geleceğe yönelik bir yorum yapmak bazı konular veya durumlar için yanlış olmayacaktır. Bu doğrultuda birçok bilim adamının girişimcilik hakkında geleceğe yönelik olarak sarf ettiği cümlelerden yola çıkarak girişimciliğin öneminin gün geçtikçe daha da artacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

Günümüzde yaşam kalitesini yükseltme niteliğine sahip olan girişimcilik tüm alanlarda da önemli bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca girişimcilik konusuna bağlı olarak yenilik, risk alma, belirsiz koşullara tolerans, başarıya ihtiyacı ve kontrol merkezi gibi kavramlar da sıkça duyulan kavramlar arasına girmiştir.

Böyle bir öneme sahip olan girişimcilik kavramı tüm alanlarda kalkınma ve gelişmenin temel faktörü olarak görülmektedir (Ö.Bozkurt,2007: 94).

Özellikle bilgi üretiminin veya bilginin önemli bir yapıya sahip olduğu içinde bulunduğumuz yüzyılda girişimcilik daha da önemsenmeye başlamıştır. Nitekim bilim ve teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler, toplumların yapısını da hızlı değiştirdiği gibi, bunun bir parçası olan girişimcinin ve girişimciliğin ekonomik değerini ve toplumdaki önemini de artırmaya yol açmıştır. Bu sayede bireye ve bireysel yeteneğe dayalı girişimcilik ön plana çıkmış ve insanın entelektüel üretkenlik kabiliyeti ayrı bir önem kazanmıştır (Arslan,2002:2)

Yapılan araştırmalara bakıldığında girişimciliğin öneminin hızla arttığı sektörlerden bir tanesi de ekonomi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği gibi girişimcilik ekonomide üretimin olmazsa olmaz dört koşulundan biridir. Artık toprağın, emeğin ve sermayenin yeterli olması sağlıklı bir üretim modeli için yeterli olmamaktadır. Tüm bu üretim unsurları, girişimcilik ruhu ile beslendikçe ve kaynaklar istenilen verimlilikte kullanıldıkça sağlık bir üretim modelinden bahsedilebilir. Bu bakımdan girişimcileri, günümüzde üretimin kilit unsurlarından biri olarak saymak mümkün olmaktadır. Çünkü girişimcilik emeği, teknolojiyi, hammaddeyi, sermayeyi bütüncül ve rasyonel bir yaklaşımla değerlendirebilecek ana unsurdur (Küçükaltan,2009: 21). Ayrıca ülkeler arasındaki sınırların önemini azalması, iletişim ve ulaşım teknolojisindeki gelişmeler sayesinde her türlü değer dünya çapında yayılması gibi durumlarla ortaya çıkan küreselleşme olgusu, ekonominin temel üretim faktörlerinden biri olan girişimciliğin önemini daha da artırmıştır (Karabey ve Bingöl, 2010: 10).

Girişimcilik gelişen ekonomiler için stratejik bir öneme sahiptir. Çünkü bir ülkenin gelişmesini sağlamanın yolu girişimcileri teşvik etmekten geçmektedir. Böylece girişimcilik faaliyetleri ülke kalkınmasında ekonomik bir temel oluşturmayı sağlayacaktır. Bunu sağlama için de ülke ekonomisinde girişimciliğin özendirilmesi gerekmektedir (Korkmaz,2000: 211-212).

Bir ülkenin kalkınması ve gelişmesi; hızla değişen koşullara uyum sağlayabilme yetisine sahip, ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek girişimlerle ilişkili olduğu düşünüldüğünde girişimcilerin ekonomide ne kadar önemli olduğu da ortaya çıkacaktır (Durukan,2006: 29). Doğal olarak girişimciliğin önemini fark eden, girişimciliğin ülke çapında yayılmasını ve gelişmesini sağlayan toplumlar ile girişimciliğin önemini fark etmeyen toplumlar arasında birtakım farklar oluşması kaçınılmazdır. Bazı ülkelerin veya toplumların hızla yükselmeleri ve gelişmeleri muhakkak ki tesadüf değildir. İçlerinde barındırdıkları girişimciler sayesinde bu noktaya gelmişlerdir. Çünkü girişimciler ortaya çıkan fırsatların farkındır. Bu fırsatları değerlendirir ve pazarlanabilir fikirler haline getirir. Bu fikirleri uygulamak için rekabetçi pazarın risklerini de asla unutmaz. Sonuç olarak bu çabalarından kendisine ödül sağlar (Karabulut, 2009:332).

Bir an için kendimizi üzerimize kapıların kapandığı bir yerde düşünelim. İçerisi karanlık ve göz gözü görmüyor olsun. Dışarı ise içeriye inat günün en güzel saatlerini yaşıyor ve ortalık güllük güneşlik. Tek yapmamız gereken şey kapının kolunu çevirmek ve bizi bekleyen aydınlık geleceğimizin önündeki engeli aralamaktır. İşte girişimciler o kapının kolunu çeviren insanların ufkunu açan, buna öncülük eden kişilerdir. Şunu biliyoruz ki: “Girişimciliğin bittiği yerde ışıklar kararmaya başlar, işte tam o an hantallık kendi ışığını yakar.” Eğer bir grup, bir kurum ya da bir toplumda girişimcilik ruhu yoksa orada bir hantallığın boy göstermesi kaçınılmaz olacaktır. Bu yüzden girişimcilik/girişimcilik ruhunun hep taze kalması gerekir. Buna örnek vermek pek de zor değildir. Bugün güçlü bir şirketi ya da çok gelişmiş bir ülkeyi mercek altına aldığımızda elimize geçen sonuç pek şaşırtıcı olmayacaktır. Bu yapıya sahip kurumlar ya da ülkeler girişimcilik ruhunu merkezine almış ya da temellerini bu kavram üzerine kurmuş, özellikle son yüzyıllarda, böylece yükselmişlerdir. Eğer bugün İsviçre bankacılık sektöründe dünyanın para kasası olmayı başarabiliyorsa, doğru düzgün hammaddesi olmayan Japonlar yaptığı teknolojiyle dünyada rakip tanımıyorsa,-O Japonlar ki İkinci Dünya Savaşı gibi bir felaket yaşamıştır- bu onların girişimciliği ne kadar iyi başardığının en büyük göstergesidir. Bu toplumları diğerlerinden ayıran en önemli şey ise hayata farklı bir bakış açısıyla bakmaları ya da diğer toplumlardan farklı olmaları,

düşünülmeveni düşünmeleri, yeniliği, değişimi sevmeleri yani kısaca girişimcilik ruhuna sahip olmalarıdır. Bu düşünceler ve bakış açıları doğal olarak başarıyı da beraberinde getirecektir.

Girişimciliğin dünyada olduğu kadar Türkiye’de de ülke kalkınmasında giderek daha önemli bir yer edinmesi, bu olgunun bilimsel anlamda her açıdan incelenmesini zorunlu hale getirmiştir. Ekonomik büyüme ve kalkınmaya yaptığı katkılar ve ortaya koyduğu yenilikler, konunun öneminin son yıllarda giderek artmasına yol açmakta, bu da Türkiye açısından bakıldığında bu alanda yapılacak bilimsel çalışmaları daha anlamlı hale getirmektedir (Öktem vd.,2007:49).

Genel olarak bakıldığında girişimciliğin öneminin bu denli artmasının ana sebebi, ülkelerin gelişmesinde en önemli güç kaynağı olmasıdır. Girişimcilikle, ülke içerisinde sağlanan ekonomik kalkınma siyasi gücü, teknolojik ve bilimsel gelişmeyi de döngüsel olarak artırmakta ve dünyada ülkeler arası rekabette çok önemli bir avantaj oluşturmaktadır. Diğer taraftan da ülkenin geneline yayılan girişimsel faaliyetler bölgeler arası gelişmişlik farklarını ortadan kaldırırken, ülke içerisindeki her yerde bir bütün olarak gelişme ve kalkınma sağlamaktadır. Açıktır ki, bir ülkedeki girişimcilikle ilgili gelişmeler, o ülkenin sahip olduğu önemli bir hazinedir (İrmiş ve Barutçu, 2012:1-2). Nitekim bunun farkına varan devletler bu doğrultuda çeşitli çalışmalar yapmayı bir görev olarak bilmişlerdir. Bugün girişimcilik eğitim kurumları, kamu kurumları, toplum ve iş dünyası tarafından teşvik ediliyorsa, bu kavramın farkında olan devletler girişimciliğin önündeki engelleri kaldırmak için mücadele edip, girişimciliği destekliyorsa ve bu bağlamda vergi destekleri sağlayarak, alt yapı yardımları yaparak iş kurmalarını kolaylaştırmak gibi bir çaba harcıyorsa, bu girişimciliğin zaten ne kadar önemli olduğunun en büyük göstergesidir (Yurtseven, 2007: 64).

Sonuç olarak girişimciliğin önemini maddeler halinde ortaya koymak gerekirse (Çetindamar,2003: 2);

- *Girişimciler işsizlik sorununa önemli bir çözüm olanağı sunduğu gibi ayrıca ekonomik büyümenin dinamosudur.*
- *Girişimci, ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek üretkenlik alanlara aktarılma sürecinde baş aktördür. Çünkü üretim kaynaklarını yeni bir tarzda birleştirerek kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlar. Daha da önemlisi kullanılmakta olan üretim araçlarının ve mevcut girdilerinin değişik şekillerde kullanımı için üretimi artırır.*
- *Girişimci yeni düşüncelerin oluşturulmasını, yayılmasını ve uygulanmasını hızlandırır. Ayrıca endüstrilerin doğmasına yol açar, teknolojileri kullanan sektörlerde verimliliği artırır ve hızlı büyüyen sektörler oluşturduğu için ekonomik büyümeyi hızlandırır.*

1.3. BAŞARILI BİR GİRİŞİMCİNİN ÖZELLİKLERİ

Yapılan çalışmaları incelediğimizde nasıl ki girişimciliğin tanımı üzerinde bir mutabakata varılamamışsa, girişimciliğin özellikleri üzerine de kesin olarak bir mutabakata varılamamıştır. Zaten doğru olan da budur. Çünkü daha bir kavramın tanımı net olarak yapılmadan o kavramın detaylarını net olarak ortaya koymak pek de doğru olmasa gerek. Bu yüzden girişimci kişilerin özellikleri hakkında bilgi verilirken bu bilgiler daha çok girişimcilik niteliğine sahip kişileri inceleyerek ve onu diğerlerinden ayıran yönlerine bakılarak elde edilmektedir.

Bugüne kadar girişimcilere atfedilen bazı temel özellikleri ortaya çıkarmaya yönelik birçok araştırma yapılmıştır. Birçok araştırmacı araştırmalarında: “ Girişimci bir bireyin özellikleri neler olabilir?” sorusuna cevap aramaya çalışmıştır. Her araştırmacı yaptığı çalışmalar sonucunda girişimci kişilerde ağır basan bir takım özelliklere dikkat etmeye çalışmıştır. Kuratgo (1995) ’ya göre aşağıda verilen tabloda bu açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1.1. Başarılı girişimcinin özellikleri

Çalışmayı Yapan	Başarılı Girişimcinin Özellikler
Mill	Risk alma
Weber	Kamu yararını gözetme
Schumpeter	Yeniliğe öncü olma
Sutton	Sorumluluk alma isteği
Hartman	Otoritenin kaynağı olma
McClelland	Risk alma güdüsü
Dauids	Azimli olma, sorumluluk alma, kendine güven
Pickle	İnsan ilişkileri, teknik bilgi, iletişim becerisi
Litzingir	Risk kabullenme, bağımsız olma, ılımlılık, liderlik
Schrange	Doğru algılama, güç motivasyonu, gerginliği azaltma inancı
Palmar	Risk ölçme
Hornadey ve Abound	Başarı güdüsü, özerklik, saldırganlık, güç, tanınma
Winter	Güç ihtiyacı
Borland	İçsel güç odağı
Liles	Başarı ihtiyacı
Gasso	Kişisel değerlere dönüklük
Timmons	Güdü/kendine güven, amaca dönüklük, orta düzeyde risk alma, kontrol odağı, yaratıcılık/yenilikçilik
Brockhaus	Risk alma eğilimi
Sexton	Enerjik olma/hırs
Mescon-Montanari	Başarı, hâkimiyet, özerklik, dayanma gücü, kontrol
Welsh-White	Kontrol ihtiyacı, sorumluluk isteği, özgüven, mücadele etme, orta düzeyde risk alma
Dunkelberg-Cooper	Büyüme-dönüklük, bağımsızlığa dönüklük
Welsh-Young	Kontrol kaynağı, özgüven, yenilikçilik

Kaynak: Kuratgo'dan akt. Kuvan, 2008: 56

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı gibi girişimci kişiler risk almayı seven, değişime ve gelişime öncülük eden kişilerdir. Bu yüzden onların bulunduğu yerde devamlı bir hareketlilik baş gösterir.

Ülkemizde Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TUGİAD)'ın 1993 yılında yayınladığı “Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri” isimli çalışmasında 2000’li yıllarda Türk girişimcilerinin sahip olması gereken özellikleri ortaya koymaya çalışmıştır.

Tablo 1.2. Girişimcilerin sahip olması gereken özellikler

İyi bir eğitim almak	Yeniliklere açık olmak	Yabancı dil bilmek	Sermaye birikimine sahip olmak	Araştırmacı olmak
İyi bir çevreye sahip olmak	Kararlılık	Çalışkanlık	Liderlik	Rasyonellik
Sabırlı olmak	Kaliteye önem vermek	Çevreye ve insanlara önem vermek	Paylaşımçı olmak	Atılgımcı olmak
Takım çalışmalarına önem vermek	Dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilmek	İleriyi görebilmek	Analiz yeteneğine sahip olmak	Teknolojiyi yakından izlemek
Heyecan sahibi olmak	Hizmet anlayışını önde tutmak	Katılımcı yönetime önem vermek	Pazarı tanımak	Risk üstlenebilmek
Üretici ruha sahip olmak	Bilgi paylaşımına açık olmak	İletişim becerisine sahip olmak	Bilgi birikimine sahip olmak	Yaratıcılık

Kaynak: TUGİAD, 1993: 61

Tablo başarılı bir girişimcinin özellikleri hakkında bize yol göstermesi açısından önemlidir. Başarılı girişimcilerin kişisel özelliklerini bilmek başta

potansiyel girişimcilere bu özellikleri kazandırmak ve onları bu doğrultuda eğitmek, girişimciliği geliştirme de katkısı olacaktır (Ö.Bozkurt,2007: 108).

Görüldüğü gibi girişimcilik birtakım özellikleri gerektirmektedir. Girişimcilik bazı özellikleri gerektirdiği gibi bu özellikleri pekiştiren gelişimsel becerileri de beraberinde getirerek girişimciye ayrı bir değer kazandırmaktadır. Hisrich (1973) girişimci kişilerin özelliklerinin yanında girişimcide bulunan becerileri ise; “

- Sabırlı olabilmek
- Yenilikçi olabilmek
- Değişimi yönetebilmek
- Değişime dönük olabilmek
- Risk alabilmek
- Vizyon sahibi lider olabilmek
- İçsel kontrol disiplinli olabilmek şeklinde ifade etmiştir” (Hisrich’ten akt. Kuvan,2008: 56).

Yukarıdaki bilgilerden de yola çıkarak girişimci kişilerin çevresindeki insanlardan farklı özelliklere ve becerilere sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yani girişimci kişilerin ille de büyük bir sermaye sahibi olmasına ya da birtakım kaynaklara sahip olmasına gerek yoktur. Bu imkânlarla sahip olan herkesi girişimci olarak tanımlamak doğru bir tanımlama girmez.

Girişimcilerin en önemli özelliklerinden bir tanesi de başkalarının kaos, karışıklık veya çelişki gördükleri alanlarda onlar fırsatları görür. Zaten onları diğerlerinden farklı kılan da bir bakıma budur. Onlar başkalarının zorlandıkları ya da çözemedikleri sorunları gidermek için değişik kaynakları kullanır veya devreye sokar. Çünkü girişimci daha önce akla gelmeyen yöntemleri, kaynakları, fikirleri bulur ve uygulamaya koyar. Önünü görür ve planlarını ona göre yapar. Ayrıca önyargılardan kaçınır, analitik düşünür fakat hayal dünyalarını da geniş tutmayı eksik etmezler (Yalçıntaş, 2010: 95).

Girişimci ruhuna sahip kişiler içinde bulunduğu toplumda kısa sürede kendini belli eder. Çünkü onların hayatında iş hayatı, özel hayat gibi ayırım yoktur. Onlar bu iki alanı birleştirerek kendi içinde bir bütünlük oluşturmuştur. Bu da doğal olarak onların çevresindeki insanlara nispeten biraz daha farklı olmasına yol açmaktadır.

Bilindiği gibi girişimcilik kavramı psikoloji için de önemli bir yer edinmektedir. Bu doğrultuda bakıldığında girişimcilik kavramı üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmış ve girişimci bir kişinin özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ören ve Biçkes (2011: 69-70), Tupes'in ortaya koymuş olduğu kişilik özelliklerini girişimcilikle bağlantı kurarak şöyle açıklamaya çalışmışlardır:

Açıklık : “Sanatı takdir, his, macera, sıra dışı fikirler, hayal kurma, merak ve çeşitli deneyimler” olarak açıklanıyor. Bütün bu faktörleri tek tek ele aldığımızda, bu özelliklerin, girişimcinin “risk alma” faktörüyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle bir girişimci kuracağı işin hayalini kurmadan o iş için girişimde bulunamaz. Merak etmeden yeni iş alanları açmanın yollarını ve inceliklerini araştıramaz. Bir maceraya girişmeden kuracağı işin süreç yönetimini sürdüremez vs.

Sorumluluk: “Öz disiplin göstermeye yönelim, sorumluluk sahibi olarak hareket etme ve başarı için azimli olma; kendiliğinden olan yerine planlı hareket etme,” olarak tanımlanıyor. Bir girişimci, planlı ve disiplinli hareket etmeden girişimde bulunduğu için ciddiyetine vakıf olamaz. Gayri ciddi ve disiplinsiz işlerin sonu başarısızlık olacaktır. Bu yüzden, sorumlu hareket eden ve takımına sorumluluk bilinci aşıl原因 bir girişimci ister istemez başarıyla olabilecektir.

Dışadönüklük : “Enerji, olumlu duygular ve diğerlerinin ortaklığını ve teşvikini aramaya eğilim” şeklinde ifade edilmektedir. Bütün bu özellikler analiz edildiğinde girişimcilikle doğrudan bağlantılı olduğu anlaşılır. Örneğin, girişimci aktif bir kişidir ve enerjik olmalıdır. Diğerlerinin ortaklığını ve teşvikini aramaya eğilim özelliği ise, girişimcinin “takım ruhu” özelliği ile birebir örtüşmektedir. Takım

çalışmasına meyilli olmayan bir girişimcinin başarılı olması asla düşünülemez.

Uyumluluk : “Şüpheli ve zıt olmaktan çok merhametli ve yardıma hazır olmaya eğilim” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanım da girişimcilik özelliği açısından çok önemlidir. Zira girişimci uyumlu olmalıdır ve bilgi, sevgi, merhamet, şefkat gibi iyi özellikleri paylaşıp çoğaltmayı; sıkıntı, dert, problem gibi negatif faktörleri paylaşıp azaltmayı amaç edinen “sosyal sermaye” olgusuyla hareket eden bir karakter niteliğine sahip olmalıdır. Böyle bir özelliğe sahip olan girişimci, personeli ateşleyen ve performansını artıran bir eğilim elde edecektir.

Duygusal denge: “Öfke, kaygı, bunalım veya alınganlık gibi tatsız duyguları kolayca yaşama eğilimi; bazen duygusal dengesizlik olarak da adlandırılır” şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifadeden anlaşıldığı gibi, girişimci öfke, kaygı, bunalım veya alınganlık gibi faktörleri kolaylıkla yönetebilmesini bilen bir şahıstır. Yani, bu tür negatif duygular girişimcinin kolayca üstesinden gelebileceği ve atlatabileceği duygulardır. Bu özellik, girişimcinin olumsuz faktörler karşısında irade gücünü ve direncini güçlendiren bir özellik olduğundan, krizlerde süreç yönetimini başarıyla yönetebilme özelliğini göstermektedir.

Buraya kadar verilen bilgilerden yola çıkarak daha önce de belirtildiği gibi nasıl ki girişimci kavramının net bir tanımı yok ise girişimci bireyin özelliklerinin tıpkı girişimci kavramı gibi net bir tanımı veya açıklaması yoktur. Genel olarak akademisyenler girişimci bireylerin özelliklerini ortaya çıkarmak için girişimci bireyler üzerinde gözlemler yapmaktadır. Her girişimci bireyin kişilik özellikleri tıpa tıp aynı olmadığı için de girişimci kişilik özellikleri net olarak ortaya konulamamaktadır.

Her ne kadar girişimci kişilik özellikleri net olarak ortaya konulmasa da bir girişimci faaliyette bulunduğu alan ne olursa olsun üç temel özelliğe sahip olmalıdır. Bunlar (Öktem vd.2007: 50):

- “Hedeflediği alanda başarılı olmaya yönelik yüksek bir motivasyona sahip olma
- Risk alma ve yenilikçi olma
- Girişilen alanla ilgili bilgi sahibi olma temelinden yükselen bir koordinasyon becerisine sahip olmadır.”

Bu özellikleri kendinde barındıran girişimciler bulunduğu kurum ya da toplumda; o kuruma ya da topluma öncülük ederek eline aldığı meşaleyi söndürmeden istenilen hedefe doğru götürebilirler. Çünkü onlar kafasındaki hedefe ulaşmaktan başka bir şey düşünmediği için er ya da geç hedefine ulaşır.

1.4. GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Girişimciliğin öneminin anlaşılmasıyla, bireyleri girişimciliğe yönlendiren faktörlerin neler olduğunu anlamak da önemli hale gelmiştir. Girişimcilik sadece özel sektörde yaygınlaştırılmamakta, girişimcilik aynı zamanda kamu sektöründe de yaygınlaştırılmaya çalışılan bir olgudur. Çünkü bu olgunun örgütlere yerleşmesi sadece örgütlerin değil ayrıca bireylerin performansını arttırmaktadır. Bu yüzden de girişimcilik niyetinin oluşmasında etkili olan faktörlerin belirlenmesi oldukça önemlidir. Böylece girişimcilik davranışının oluşumu kontrol altına alınabileceği gibi girişimcilik davranışının oluşması için gerekli koşullar da belirlenebilir. Kontrol altına alınan bu süreçle örgütlerin başarısında bir ön koşul olan girişimci kişilerin oluşması için şartlar sağlanabilir ya da bu tip kişiler diğerlerinden ayrılabilir (Kalkan,2011: 203).

Girişimcilik ruhu genetik olarak var olabileceği gibi aile, çevre, eğitim, gelir vs. gibi çeşitli unsurların da girişimcilik ruhunun gelişmesinde çok önemli etkenler olduğu kabul edilmektedir (Arslan,2002: 3).

Genel olarak girişimciliği etkileyen faktörleri Hisrich'e (Akt. Ö.Bozkurt,2007: 96) göre şöyle açıklayabiliriz:

Aile: Geçmişten günümüze kadar yapılan birçok çalışma girişimcilerin aile çevresi, doğum sırası, ailenin işi, sosyal statü ve akrabalık ilişkileriyle ilgilenmiştir. Ailenin girişimci olması, özellikle de babanın kendi işine sahip olması, girişimciliği etkileyen önemli bir unsurdur. Erkek girişimcilerde de kadın girişimcilerde de kendi isine sahip babalar girişimci için güçlü bir tetikleyici olarak karsımıza çıkmaktadır.

Eğitim: Girişime başlamakta karşılaşılan problemlerin üstesinden gelmekte eğitim çok önemlidir. Resmi eğitim gerekli olmamasına rağmen, işte başarı için gerekli bir unsur olarak karsımıza çıkmaktadır. Hem kadın hem erkek girişimcilerin, finans, stratejik planlama, pazarlama ve yönetim alanlarında eğitime ihtiyaçları vardır. Ayrıca girişimcilikte, iletişimdeki yazma ve konuşma becerisine sahip olmak da çok önemlidir.

Kişisel değerler: Bu konuda birçok çalışma yapılmasına rağmen bunlar çoğunlukla genel nüfus ve yönetici arasındaki farklılıklar üzerinde durmuştur. Bunlar girişimciyi etkili yöneticiden veya liderden ayıramamıştır. Başarılı girişimcileri sık sık kazanmak için ise başlıyorlar şeklinde karakterize etmişlerdir. Bu konuya girişimcilerin kişilik özellikleri adlı bölümde geniş bir şekilde yer verilecektir.

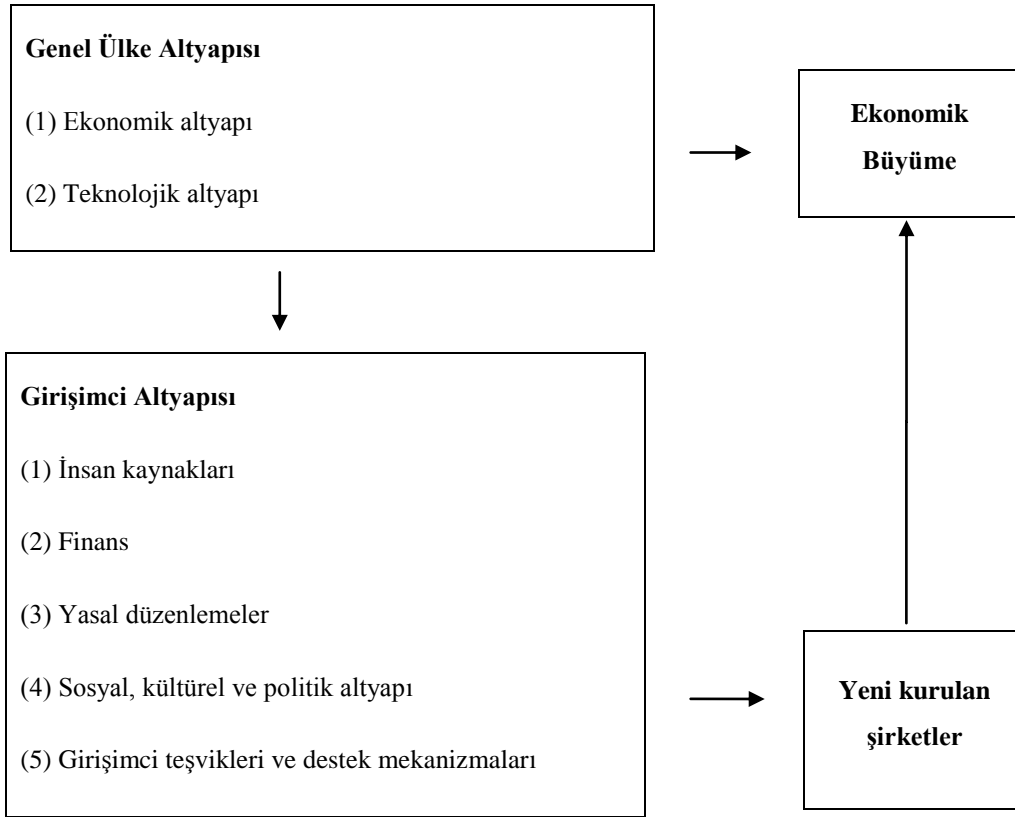
Yaş: Yasın dönemleri ile girişimcilik eğilimi arasında önemli bir ilişki bulunduğu yapılan çalışmalarla başarılı bir şekilde ortaya konmuştur. Çoğunlukla 22-55 yas arası, girişimcilik kariyerine başlama

dönemi olarak ortaya konmuştur. Bu yaslar dışında da, kariyere başlamak mümkün olmasına rağmen, girişimcilikte başarı için yüksek enerji ve finansal destek gerekli olmaktadır.

İş Tecrübesi: *Bazı alanlarda uzmanlığa sahip olmak çok önemlidir. Finans (özellikle risk sermayesi), dağıtım kanallarının geliştirilmesi, üstün ürün ya da hizmet geliştirme, pazar planı hazırlama gibi alanlarda kişinin tecrübesi ve is hüneri onun yeni bir işe başlamasında önemli bir kolaylaştırıcı unsurdur.*

Rol Modelleri: *“Rol modelleri girişimcilerin kariyerlerine etki eden önemli bir unsurdur. Rol modelleri; aile, kardeş veya diğer başarılı akrabalar hatta ulusal alanda çalışan diğer girişimciler olabilir. Rol modelleri, hem işe başlama sürecinde hem de işe başladıktan sonra bir destek sistemi oluşturur.*

Tüm bunların yanı sıra girişimciliği etkileyen faktörlerden bir tanesi de içinde bulunan ülkenin girişimcilik politikası ve bu ülkenin ekonomik alt yapısıdır. Bunu bir şema ile ifade etmek gerekirse şöyle ifade edilebilir:

Tablo 1.3. Girişimciliği etkileyen faktörler

Kaynak: Çetindamar, 2003: 3

Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere bir ülkenin genel ülke altyapısı iyi ise, girişimci alt yapısı da buna olarak olumlu yönde etkilenir. Girişimci alt yapısının gelişme göstermesi bir bakıma yeni oluşumları da beraberinde getirir. Bu durumdan yine o ülkenin kazançlı çıkacağı söylenebilir. Çünkü girişimcilerin bir ülkede çok olması, o ülkenin gelişmesini ve büyümesini de etkiler.

Sonuç olarak girişimcilikle ilgili çeşitli ölçütler, dönem ve ülkelere göre ne denli değişirse değişsin, kurumsal analizler girişimci kişiliğin oluşmasında ekonomik, sosyolojik ve psikolojik faktörlerin her birinin farklı ağırlıklarda da olsa etkileyici olduğu konusunda hem fikir olmuşlardır (Arslan,2002: 3).

1.5. GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI İLE KARIŞTIRILAN BAZI KAVRAMLAR

Yapılan araştırmalar incelendiğinde halk arasında girişimcilik kavramının bazı kavramlarla karıştırıldığı ve aynı anlama geldiği düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Yine bu düşüncelerin yapılan araştırmalarda yanlış olduğu ve bu kavramlar ile girişimcilik kavramı arasında birtakım farklar olduğu ortaya konulmuştur. Aşağıda girişimcilik ile aynı anlamda kullanılan kavramlar verilerek aralarındaki farklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.5.1. Sermayedar ve Girişimcilik Arasındaki Fark

Sermayedar sahip olduğu sermayeyi, yatırım yapmak, kişilere borç vermek, hisse senedi satın almak ve ortaklık kurmak suretiyle sunan kişidir (Müftüoğlu ve Durukan,2004: 14).

Girişimcilik ile sermayedarlığı birbirinden kesinlikle ayırmak gerekmektedir. Çünkü girişim kavramı, paranın varlığından çok yeni ürün ve üretim tekniklerini, geniş bir bakış açısını veya değişen koşullara uyum yeteneğini çağrıştır. Dolayısıyla girişimcilik yeteneklerine sahip fakat yeterli sermayesi olmayan kişiler potansiyel birer girişimci olarak tanımlanmaktadır (Durukan, 2005:139).

1.5.2. Patron Ve Girişimcilik Arasındaki Fark

Patron, bir ticari ya da sanayi işletmesinin sahibi niteliğindedir. Patronun bu işletmelerde birtakım görevleri bulunmaktadır. Patronun esas görevi ana sermayedarı olduğu kurumun var olduğu potansiyelden daha iyi bir potansiyel güce sahip olmasını sağlamaktır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 14).

Bir gerçeği gözden kaçırmamak gerekir. “İşletme sahipliği, kişiye bir sürü sorumluluklar yükleyen bir kavram veya tanım değildir. İşletme sahibi olmanın tek şartı, o işletmenin mülkiyetine sahip olmaktır. Her işletme mülkiyetine sahip olan, işletme sahibi olabilmektedir. Girişimci ise, işletme sahipliğinden daha anlam yüklü bir kavramdır” (Kuvan, 2008: 44). Çünkü kişinin girişimci olabilmesi için risk ve sorumluluk üstlenebilme, dinamik bir kişilik yeniliklere açık olma, büyüme tutkusunu gibi belirli niteliklere sahip olması gerekir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 15).

Bütün bunlar düşünöldüğünde iyi bir girişimci olmak için ille de patron olmaya gerek yokken; iyi bir patron olmak için kişinin girişimcilik vasıflarını

taşıması gerekmektedir. Çünkü girişimcilik potansiyeliyle donatılmış bir patron işletmesini çok daha ileri seviyelere götürebilir.

1.5.3. Yönetici ve Girişimcilik Arasındaki Fark

Yönetici iş gördüren kişilere denir. Bu kişiler günümüzde sistemin devamlılığını sağlamak için fiziksel değil daha çok beyinsel güçlerini kullanırlar. Genel olarak bakıldığında yönetici ile girişimci arasındaki farkları şöyle ifade edebiliriz (Müftüoğlu ve Durukan,2004: 13):

- *Girişimci gelecekte yaşıyorsa, yönetici geçmişte yaşamaktadır.*
- *Girişimci kontrol eder, yönetici düzen kurar.*
- *Girişimci değişikliklerle başarı sağarken, yönetici tam anlamıyla statükoya bağlı kalır.*
- *Girişimci fırsatları kovalar, yönetici problemleri görür.*
- *Yönetici bir ev yapar ve sonuna kadar orada yaşar, girişimci evi inşa eder ve anında bir sonrakini planlamaya başlar.*
- *Yöneticinin işleri düzgün ve düzenlidir. Girişimci ise yöneticinin sıraya koyacağı işleri yapar. Yönetici, girişimcinin arkasından ortalığı toparlayan kişidir.*
- *Yönetici olmazsa işler ve toplum yürümez. Girişimci olmazsa yenilik olmaz.*

1.5.4. Teknisyen/Teknokrat ve Girişimcilik Arasındaki Fark

Gerber (2003)'e göre; teknisyen ve teknokratlığa “bir şeyin doğru yapılmasını istiyorsan, kendin yap” ilkesi yön vermektedir. Girişimci gelecekte, teknisyen ise

günümüzde yaşamaktadır. Girişimci hayal eder, teknisyen ise gerçekleştirir (Gerber'den akt. Ö.Bozkurt, 2011: 9).

Teknisyenlere göre “düşünmek iş değildir, işin önünde engeldir. Teknisyen fikirlerle fazla ilgilenmez, onun ilgilendiği işin “nasıl” yapılacağıdır. Her kültürel geleneğin, özellikle bizim kültürümüzün en önemli omurgasıdır. Teknisyen çalışmazsa o iş yapılmaz.

Girişimci ise her gün “yeni bir büyük fikir” daha yaratacak maymuncuk anahtarını kullanır. Diğer yandan, girişimci her gün teknisyene yapılacak yeni ve ilginç işler çıkarmakta, böylece potansiyel anlamda karşılıklı bir bağ kurmaktadır” (Bozgeyik, 2005: 323)

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİĞİN DÜNYA VE TÜRKİYE AÇISINDAN TARİHSEL GELİŞİMİ

Günümüz bilgi çağının hızla artan rekabet ortamı içersinde ayakta durabilmek ve varlık gösterebilmek; toplumların ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlıdır. Uygarlığın gelişiminde, özellikle sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte girişimcilik büyük önem kazanmıştır. Girişimcilikle birlikte, yeni fırsatlar ortaya çıkaran fikirler, üretimin gerçekleştirilmesi için üretim faktörleriyle bir araya getirilmiştir. Üretime paralel olarak da ekonomik kalkınma, istihdamı gerçekleştirme ve sosyal gelişim gibi zenginlikler kazandırılarak toplumların refah düzeylerinin artması sağlanmıştır. İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan girişimcilik kavramı, farklı dönemlerde farklı özellikler kazanarak günümüze geçen süreye kadar yolculuğunu sürdürmüş, bilgi toplumlarının yaşadığı günümüzde ise tamamen farklı boyutlarıyla karşımıza çıkmıştır (Aşkın, Nehir ve Vural,2011: 55).

2.1. GİRİŞİMCİLİĞİN DÜNYA AÇISINDAN TARİHSEL GELİŞİMİ

21.yy.da gerek dünyada gerekse ülkemizde oldukça sık kullanılmaya başlayan kavramlardan bir tanesi de “**girişimcilik**” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Girişimcilik kavramı her ne kadar son birkaç asırdır telaffuz edilmeye çalışılsa da aslında girişimcilik ruhu insanoğlunun dünyaya gelişinden bu yana farklı zamanlarda, farklı şekillerde kendini göstermeyi başarmıştır. Çünkü insanoğlunun var olduğu müddetçe yaşamak ve ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı her türlü faaliyet basit bir tanımla girişimcilik olarak nitelendirilebilir. Avcılık ve hayvancılık gibi faaliyetler aslında tarihin ilk dönemlerinden itibaren insanoğlunun girişimci yanını ortaya koyar. Temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için risk alarak hayatlarını tehlikeye atan atalarımız bir bakıma birer girişimciydiler (Akyüz, 2011:134). O

dönemde yaşayanlar her ne kadar girişimcilik kavramından pek haberdar olmasalar da yaptıkları şeyler bir girişimcinin yaptığı şeylerden pek farklı değildi.

Avcı insan topluluklarından sonra gelen tarım çağı ile birlikte yerleşik hayata geçmiştir. Bu dönemde tarımsal faaliyetler artmış ve böylece insanoğlu ilk defa ihtiyacından daha fazlasını üretmeye başlamıştır. İnsanoğlu ihtiyacından daha fazlasını ürettikten sonra elindeki mahsulleri, pazarlarda takas suretiyle veya değerli maden, para ve para benzeri kıymetli eşya karşılığında el değiştirerek ticari anlamda ilk girişimcilik fikrini ortaya çıkarmıştır (Durukan,2006: 26).

Girişimcilik kavramı anlamına layık olarak genel anlamda ortaçağda kendini göstermiştir. Bu dönemde girişimci kavramı, “büyük üretim projelerinde yer alan kişileri tanımlamak için kullanıldı. Bu tür projeleri üstlenen kişiler risk almıyor, yalnızca tahsis edilen kaynakları yönetiyordu” (Bayrakdar, 2011:248).

Daha sonraki dönemlerde Batı insanı için coğrafi kesiflerin yapılması ve dünya ticaret yollarının değişmesi, onların ihtişamlı bir servete sahip olmasına yol açmıştır. Bu zenginliklerine, Newton ve Galileo gibi bilim adamları tarafından oluşturulan modern bilim yöntemleri de eklenince, Batı için eksik kalan bir tek unsur kalmıştı. Bu unsur kaynakların daha verimli şekilde kullanılmasını sağlayacak sanayi devrimiydi. (Durukan,2006: 26).

Girişimciliğin geçmişine bakıldığında araştırmacılar girişimciliği genel olarak iki dönem halinde inceler. Ayrıca bu iki dönem arasındaki temel ayrıç olarak ise sanayi devrimini esas alırlar. Ya da başka bir deyişle sanayi devrimi öncesi ve sanayi devrimi sonrası olarak ele aldıklarını söyleyebiliriz. Bu da demek oluyor ki sanayi devrimi aslında girişimciliğin tarihsel gelişimi açısından bir dönüm noktası niteliği taşır (Çakmak,2003).

Koh(1996)’a göre; “sanayi devrimiyle beraber girişimcilikte sürekli bir artış ve gelişim kaydedilmiştir. Özellikle Komünist Avrupa Bloğunun ve Sovyet Rusya’nın çökmesi, daha sonra da Çin ve Vietnam’ın dışa açılması girişimciliğin

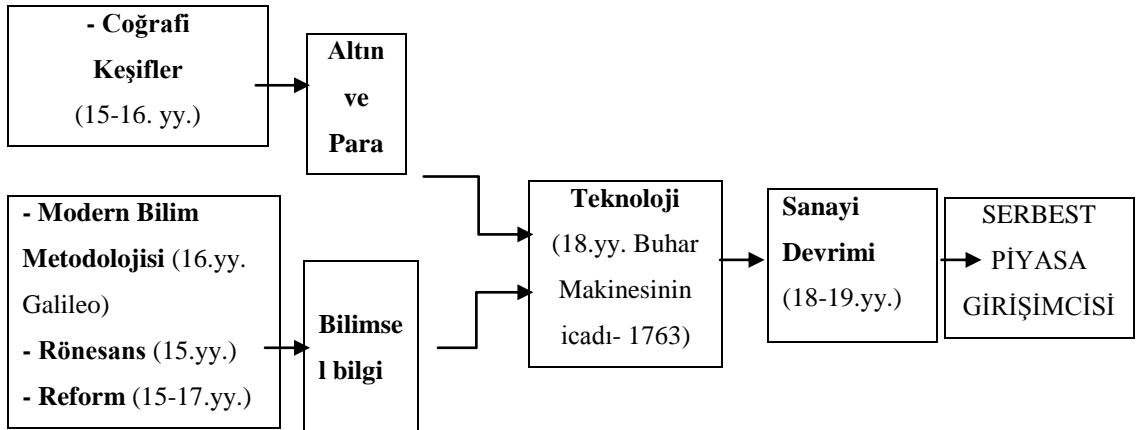

mevcut seyrinde çok daha hızlı bir gelişim ortaya çıkarmıştır” (Koh’tan akt. İrmiş ve Barutçu, 2012:1).

Bu dönemde yapılan çalışmaların etkisi sadece ekonomik alanla sınırlı kalmamış, aynı zamanda ileri dönemlerde ortaya çıkacak olan siyasi, hukuki ve kültürel değişikliklerin ve bu değişikliklerin oluşturacağı günümüz dünya düzeninin de temelleri atılmıştır (Candan,2011:160).

Dünya tarihi açısından girişimciliğin gelişimini etkileyen olaylar aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

Tablo 2.1. Dünya tarihi açısından girişimciliğin gelişim süreci

Kaynak: Ercan ve Gökdeniz, 2009: 62

Yukarıdaki şekle bakıldığında görüldüğü gibi coğrafi keşifler maddi kazançlar elde etmeye katkı sağlarken Rönesans ve Reform bilimsel gelişmelere katkı sağlamıştır. Altın ve para bilimsel bilgiyle birleşince başka bir deyişle bilimsel bilgiyi ekonomi destekleyince teknoloji de hızlı bir şekilde gelişme göstermiştir. Bu süreç Sanayi devriminin oluşmasına katkı sağlamıştır. Daha sonraki süreç serbest piyasanın oluşmasına ortam hazırlayarak bu da süreç içerisinde serbest piyasa girişimcilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Kilisenin etkisinin azalmasıyla birlikte Avrupa'da sanayi girişimcilerinin etkisinin açıkça hissedildiği bir ekonomik dönem başlamıştır. Ekonomideki bu gelişime paralel olarak toplumda sermaye kesimi ve işçi kesimi şeklinde sınıflandırmalar meydana gelmiştir. Bu dönemden sonra Avrupa'daki girişimcilik ortamı için gereken özgürlük ortamı yavaş yavaş sağlanmıştır. Bu ortamı sağlayan ilk devlet ise İngiltere'dir (Çakmak, 2003: 72). Sanayi devriminin özellikle İngiltere merkezli olması, kapitalist ekonomik yapı ve toplum biçimi İngiltere'nin bu alanda dünyanın öncüsü olmasına yol açmıştır. Daha sonraki yıllar Avrupa'daki Hollanda, Almanya, Fransa gibi birçok ülke ekonomik gelişmenin ve kalkınmanın, serbest girişimcilerin ekonomik hayata yaptığı katkı sayesinde gerçekleşeceğini anlamışlardır. Avrupa'nın, liberal ekonomik politikaları benimseyen uygulamaları günümüz dünyanın ekonomik devi ABD'de daha da ileri boyutta uygulama şeklini almıştır (Candan,2011:161).

Günümüz dünyasında ekonomik bir dev haline gelen ABD'de girişimciliğin daha hızlı bir şekilde gelişmesine neden olan üç önemli değişim aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Güney,2008: 13-14):

Hızlı Sanayileşme: 19 yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan makineleşme olgusuna, Amerika çok hızlı bir biçimde uyum sağlamış ve bu anlamda Batı Avrupa'nın önüne geçmiştir. Bunun temel nedeni, Amerika'da o dönemde yeterli işgücünün olmamasıdır. Hızlı sanayileşmenin yanı sıra, Amerikalı müşterilerin zanaatkârlığa fazla değer vermemeleri ve özellikle yerli mallarda ucuzluk ve kullanılabilirlik araması girişimciliğin gelişimini etkileyen unsurlar olmuştur.

Profesyonel Yönetimin Önem Kazanması: Girişimciliğe dayalı değişimin ikinci önemli unsuru işletme sahipliğinin profesyonel yöneticilik ile yer değiştirmesi, yani büyük şirketlerde profesyonel yönetimin yükselişi şeklinde açıklanabilir. İş ahlakı alanındaki gelişmeler iş görenlerin yeteneklerine göre yükselmesi, yetki devri, yerinden yönetim, açık ve düzenli iletişim kanalları ve yönetsel işbirliği gibi uygulamalar modern ve büyük işletme sistemlerinin gelişimini

güçlendirmiş ve bir anlamda ortaya çıkan problemlerin çözümü olarak düşünülmüştür. Amerikalı yöneticilerin çocukluktan itibaren öğrendiği işbirliği ve bireycilik girişimcilik için iki önemli unsur olmuştur.

Kitle Üretiminin Yaygınlaşması: Üçüncü önemli değişim ise kitle – üretim tekniklerinin hızlı bir biçimde gelişmesidir.1900’lü yıllarda ABD’de Almanya ve İngiltere oranla daha büyük ölçekli üretim teknikleri ve daha büyük şirketler ortaya çıkmış ve kitle üretimi daha yaygın bir hale gelmiştir.

20.yüzyıla gelindiğinde ise 20.yüzyılın ilk yarısında girişimciliğin gelişimini engelleyen iki önemli olay karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri 1929 Dünya Ekonomik Krizi, diğeri ise dünya savaşlarıdır.

Daha sonraki süreçlerde ise takvim yaprağındaki rakamlar değişime uğradıkça girişimcilik kavramı da bu değişimden nasibini alarak günümüze gelinceye kadar çok çeşitli tanımlarla karşımıza çıkmayı başarmıştır.

2.2. GİRİŞİMCİLİĞİN TÜRKİYE AÇISINDAN TARİHSEL GELİŞİMİ

Ülke topraklarımızın zamanında birçok uygarlığa ev sahipliği yapması ve önemli ticaret yollarının geçiş noktalarından birisi olması açısından bakıldığında bu topraklarda daima bir hareketlilik baş göstermiştir. Bu topraklarda ticaretin yapılması ve çeşitli zanaatlarla uğraşılması bir bakıma girişimciliğin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu yüzden ülkemizde girişimciliğin tarihi bin yıl öncesine kadar dayandığı söylenebilir.

Türkiye’de girişimciliğin bugününün ve mevcut yapıdaki sorunların daha iyi anlaşılması için bu olguyu geçmişten günümüze doğru tarihsel süreç içerisinde ele alarak incelemek doğru bir adım olacaktır (Öktem vd.,2007: 51). Bu konuda yapılan araştırmalardan yola çıkarak girişimciliğe tarihsel açıdan bakıldığında Osmanlı İmparatorluğu döneminde girişimcilik ve Cumhuriyet döneminde girişimcilik olarak iki farklı dönemden bahsedilebilir. Aşağıda bu süreçler kısa ve öz şekilde bulunan

dönemde girişimcilik ile ilgili önemli olan olaylar göz önünde bulundurularak anlatılmıştır.

2.2.1. Osmanlı Döneminde Girişimcilik

Türkler Orta Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleştikten sonra Türkler arasında ticaret ve özellikle de zanaatkârlık konularında oldukça ilerlemişlerdir. Nitekim Selçuklular döneminde ve Osmanlı'nın kuruluş devrinde bir esnaf ve sanatkâr örgütü olan Ahilik teşkilatı oldukça etkin ve başarılı olmuştur. Ancak ilerleyen süreçte imparatorluğu oluşturan toplum katmanları arasında adeta bir iş bölümü yapılcasına Türklerin ticaretle uğraşmaması, girişimcilikte bir duraklama dönemine girilmesine sebep olmuştur. Ticareti Osmanlı imparatorluğunda Rum, Yahudi ve Ermeniler üstlenirken, Türkler askerlik, ulemalık, bürokratik, tarım ve hayvancılık gibi işlere yönlendirilmişlerdir. Dolayısıyla, Türk toplumu yedi-sekiz nesli kapsayan çok uzun yıllar ticaretin dışında kalmış ve Türk insanında gerek sosyo-kültürel gerekse etik açılardan arzu edilen ölçüde bir ticaret altyapısı ve ticaret kültürü oluşturulamamıştır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004:9).

Cumhuriyet öncesi dönemdeki Ahilik Teşkilatına dayalı Türk girişimciliği, sanayi devrimi ve sonrasında hızla artış gösteren kitle üretimi ve sosyo-ekonomik gelişmelere ayak uydurmakta güçlük çekmiştir (Cansız, 2007: 47).

Bu durumun yol açtığı sıkıntıların farkına varan yöneticiler 19. Yüzyılın sonlarından itibaren çeşitli tedbirler almaya başlamışlardır. Cumhuriyetin ilanı ve yeni Türk devletinin kuruluşuyla beraber, sayıca az olan ve yeterli sermayeye sahip olmayan girişimcilerin sayısının artırılması ve girişimciliğin özendirilmesi politikası devlet eliyle yapılmıştır (Marangoz,2012: 23).

2.2.2. Cumhuriyet Döneminde Girişimcilik

Cumhuriyet döneminde Türk'ten iş adamı ve tüccar yapma çabaları, özel önem kazanmış ve yeni Cumhuriyetin ekonomik alandaki başlıca stratejilerinden biri haline gelmiştir. Hatta Cumhuriyet ilan edilmeden dokuz ay önce, 1923 Şubat ayında "İzmir'de toplanan "İktisat Kongresi'nde alınan ilke kararlarından biri de, "Türk ve

Müslüman ahaliden tüccar ve iş adamı insanlar oluşturma” konusunda olduğu anlaşılmaktadır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 11).

“Cumhuriyet ilan edildikten sonra 760.000 km kare ve 12 milyon nüfuslu Türk devletinin ekonomik gelişmeye hız vermesi iki yönden olmuştur:

1.Yabancı şirketler elindeki imtiyazları satın alarak millileştirme.

2.Endüstrileşmeye gidilirken, ulaşım için memleket yollarını bir plana göre yapmak” (Güney,2008: 19).

1950 ile 1960 arasındaki sürece baktığımızda devletin genel olarak ekonomiye müdahalesini artırdığı bir politika karşımıza çıkmaktadır. Devletin ekonomiye yaptığı bu müdahaleler her ne kadar girişimciyi teşvik etme hedefi adı altında plana sahip olsa da, uygulamada sadece kar sonucuna bağlı kısa vadeli planlara dönüşmekten fazla ileriye gidememiştir (Candan,2011: 165).

1960-1980’li yıllar arasında ise girişimcilik olgusu çeşitli olaylar sonucunda zarar görmüştür. Belirtilen dönemde üç askeri darbe, iki reform hükümeti ve çeşitli koalisyonların oluşması kargaşa ortamına sebep olmuştur (Çevik,2006: 58).

Türkiye’de girişimcilik konusunun özellikle 1980 yılından itibaren önemli gelişmeler kaydetmeye başladığını görüyoruz. Bu gelişmede 24 Ocak 1980 kararlarıyla yürürlüğe konulan ekonomik gelişme konusundaki strateji değişikliği önemli bir yer tutmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye 24 Ocak 1980 kararlarıyla ithal ikamesine yönelik kalkınma stratejisini terk ederek serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde ihracata yönelik kalkınma stratejisine geçmeye karar vermiştir. Bu strateji değişikliğine paralel olarak serbest piyasa ekonomisi sistemini ve bu sistemin en önemli aktörleri durumunda olan girişimciliği ve özellikle ihracata yönelik girişimciliği destekleme politikaları devreye sokulmuştur (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 8).

Son yıllarda ÷lkemize bakıldığında özellikle girişimciliği geliştirmeye yönelik birçok kuruluş ortaya çıkmıştır. Bu kuruluşların bir kısmı her ne kadar etki alanı olarak küçük bir çevreye hitap etse de bir kısmı ise etki alanı bakımından uluslar arası bir boyut kazanmıştır.

Günümüze yaklaştıkça ÷lkemizde girişimciliğe yönelik yapılan çalışmalar olumlu sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Nitekim 2011 yılında Etkin Girişimci Destekleme Derneği Endeavor ve Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM)'in 54 ÷lkede, 800 bin kişi ile yaptığı çalışmaların sonucu hazırlanan 2011 Küresel yüksek etkili Girişimcilik Raporu'na göre: Türkiye'nin girişimcilik endeksi geçen yıl 3,3 puan birden yükselerek 11,9 olarak hesaplanmıştır. Bu raporda dünya çapında kendisini girişimci olarak tanımlayanların toplam nüfusu ise yüzde sekizi oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'nin dünya ortalamasının üstünde bir ortalamaya sahip olduğu söylenebilir (Altan,2012:3).

Bu istatistikten yola çıkarak Türkiye'de girişimcilik şartlarının yavaş yavaş iyileştiği anlaşılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

3.1. GİRİŞİMCİLİK VE EĞİTİM

Eğitim “gelişim” demektir. Eğitim “üretim” demektir. Eğitim “kültür” demektir. Eğitim en önemlisi “bilim” demektir. Bu örnekleri daha da çoğaltmak mümkündür. Kısacası insanlığın var olduğu andan günümüze kadar gelen her dönemde eğitimin insanlığa katkısı tartışılmazdır. Toplumların veya insanların kendisini yenilemesi, geliştirmesi, güçlü hale getirmesi vs. çoğaltılması mümkün olan hemen her şey için kullanılan en önemli araçlardan bir tanesi de “eğitim”dir.

“Eğitim bir ülkenin gelişmesi için en önemli unsurlardan biridir. Bir ülkenin gittikçe artan bilgi tabanlı küresel toplum ve ekonomiler içinde gelişmek istemesi, bu gelişmesini sürdürmesi ve uzun süre ayakta kalması bir bakıma iyi eğitilmiş nüfusa sahip olmasına bağlıdır” (Altan, 2014:1).

Bilgi toplumunun ortaya çıkardığı sonuçlar, toplumsal değer, beklenti ve yaşam biçimleri üzerinde kaçınılmaz olarak etkisini sürdürmeye devam etmektedir. Toplumların beklentilerini karşılayacak ve çağdaş gelişmeler doğrultusunda toplumsal dönüşümü sağlayacak kurumlar ise okullar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bir bakıma toplumların gelişmişlik düzeyleri eğitim sistemlerinin etkililiğinin sonucuna göre ortaya çıkmaktadır (Bayrak ve Terzi, 2004: 11).

Eğitim böyle toplumlarda kendi kendine yetebilen, araştıran, sorgulayan, karşılaştığı problemleri çözme becerisine sahip ve yenilikçi bireyler ön plana çıkarmak gibi bir görev üstlenmiştir. Çünkü günümüz modern eğitim sistemleri, bireylerde bu özelliklerin oluşmasını sağlayacak ve bu özellikleri ortaya çıkarabilecek anlayışlarla yeniden düzenlenmiştir. Sanayi toplumu yapısından bilgi toplumu anlayışına geçilen bu çağda, işgücünden ziyade bilgiye dayalı güç, pratik ve mantıklı zekâya sahip birey profili önem kazanmıştır (Akyürek ve Şahin,2013: 52).

Mevcut eğitim sistemimiz, pek çok ülkede olduğu gibi, 19. Yüzyılın gerçeklerine göre kasabalı, köylü veya orta sınıf insanları şehirde bulunan fabrikalarda işçi, devlet dairelerinde memur veya toplumun ihtiyaç duyduğu diğer meslek elemanlarını yetiştirmek üzere tasarlanmıştır. Bu sistem; ders geçmeyi hedef alan, benzer becerileri kazandıran, kazanılan bu becerileri diğer bireylere göre daha gelişmiş olanlara avantaj sağlayan, asla sorgulatmayan, düşündürmeyen, yaratıcılığa, risk almaya, eleştirel düşünmeye müsaade etmeyen, sadece sayısal ve sözel zekâların değerli görüldüğü, ezberin vazgeçilmez olduğu, anaokulundan doktora sonrasına kadar bu iki zekâ ve sol beyin odaklı, standart ve merkezi testlerle bireyleri bireysel olarak değerlendiren, bireyleri tek tipleştiren, bireyleri gerçek yaşama hazırlamayan dolayısıyla da bireylerin gerçek birer test çözücü robot olmasını sağlayan bir sistemdir (Altan, 2014: 3).

Böyle bir sistem günümüz bilgi toplumunda bilginin insana güç verdiği, pratik zekânın önemsendiği bireyleri ortaya çıkaran bir sistem olmadığı için, içinde bulunduğumuz çağda çeşitli medeniyetlerle olan mücadeleler de ülkemizin ne yazık ki çağdışı kalması sorunu ortaya çıkabilir.

Günümüz ve gelecek artık sıradan, düşünen insanlardan daha çok “kutunun dışında” yani sıra dışı düşünen, yeni fırsatları arayan, bu fırsatları bulan ve değişimi gerçekleştiren insanlara ihtiyaç duymaktadır. Bu bakımdan eğitimin verildiği okullar; sıra dışı düşünen bireyler yetiştirecek, öğrencilerin farklı tecrübeler edinmelerine yardımcı olacak fırsatları oluşturacak ve bu tecrübeleri öğretmenler, yetişkinler, uzmanlar ve gönüllüler eşliğinde anlamlandırarak ortamlar hazırlamalıdır (Altan,2014: 4).

Bu tarz ortamlar ayrıca girişimci bireylerin ortaya çıkmasında da çok etkili olacaktır. Bu yüzden bu profile sahip bireylerin yetiştirilmesi için eğitim sistemleri düzenlenmeli, bireylerin var olan girişimcilik potansiyellerinin açığa çıkarılması ve geliştirilmesi hedeflenmelidir. Böylelikle bir bakıma ülkelerin gelişmişlik

düzeylerinin artırılması sağlanarak, ülke ekonomisine katkı sağlanması hedeflenmiş olacaktır (Akyürek ve Şahin,2013: 52).

Bilindiği gibi girişimcilik kavramı eğitim sistemi çerçevesinde bugüne kadar çeşitli araştırmalarla sorgulanmış ve girişimcilikle eğitim ilişkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Çünkü eğitimin girişimcilik üzerinde etkili olup olmadığı bir merak konusu olarak daima önemini korumuştur. Bu doğrultuda bugüne kadar girişimciliğin anlaşılmasına yönelik çok sayıda soru üretilmiştir. Bu sorular içinde en çok gözümüze çarpan temel sorulardan biri de Güney (2008: 70)'e göre "Girişimci doğulur mu, olunur mu?" sorusudur. Bu soruya sebep olan şey ise girişimcilikte doğuştan gelen özelliklerin vurgulanmasıdır. Bu özellikler; girişkenlik, işin yapılmasına önderlik etmek, risk üstlenme arzusu, analitik yetenek ve insan ilişkileri konusunda beceriyi kapsamaktadır. Bu özelliklerin ortaya çıkarılmasında dışsal faktörlerin de etkili olabileceği düşüncelerinin de olması ikileme sebep olmuştur. Her ne kadar girişimci olunmaz girişimci doğulur miti yaygın olarak dile getirilse de; günümüzde girişimciliğin bir disiplin olarak tanımlanması, bu mitleri yok etmeye yardım etmektedir. Bütün disiplinler gibi girişimcilik de; modeller, süreçler ve örnek olay çalışmalarını içermektedir.

Girişimciliğin bir disiplin olarak değerlendirilmesiyle birlikte girişimciliğin doğuştan geldiği konusunda ortaya çıkan görüşler zaman içerisinde değişime uğramıştır. Bunun sonucunda da girişimciliğin öğrenilemeyeceği miti aşılılarak, girişimcilik eğitimi yapılabileceği görüşü kabul görmeye başlamıştır. Çünkü girişimcilik eğitimi almamış bireylerin gelişimsel öz yetkinliklerinin farkında olmaları her zaman mümkün olmayabilir. Bu farkındalığı sağlamak veya bireyin bu özelliğini keşfetmesini sağlamak için bireyin bu konuda bir girişimcilik eğitimi alması önemlidir (Tağraf ve Halis,2008: 92).

Girişimcilik eğitimi girişimciliğin sadece ortaya çıkmasında gerekli olan bir eğitim değildir. Ayrıca girişimciliğin ilerleyen aşamalarında karşılaşılan problemlerin çözümünde de yardımcı olmak gibi niteliğe sahiptir (Ö.Bozkurt,2011: 29).

3.2. GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Günümüz dünyasında rekabet biçimi başta olmak üzere, tüm ilişkiler sistemi yeniden yapılmış ve ekonomik süreçte insan unsuru yeni bir anlam kazanmıştır. Böyle bir dünyada girişimci bireylerin var olabilmesi için mesleki sosyalleşmesinin sağlanması, çağa uyum sağlamak adına bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu nedenle, girişimciliği esas alan eğitim programlarının hayata geçirilmesine ihtiyaç vardır (İbicioğlu, Taş ve Özmen,2010: 71).

Hayata geçirilen eğitim programları sayesinde girişimcilik yeteneği olan kişilerde bu yeteneğin ortaya çıkması ve gelişmesi, girişimcilik yeteneği olmayan kişilere ise böyle bir yeteneğin kısmen de olsa kazandırılması sağlanabilir. Kısaca her iki durumda da girişimcilik eğitimi, kişide girişimcilik bilincinin oluşmasına katkı sağlayacaktır (Güreşçi,2014: 34-35).

Girişimcilik eğitimi konusunda literatür taraması yapıldığında girişimcilik eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır (Kayalar ve Ömürbek,2007; İbicioğlu vd.,2010; Kaya,Güzel ve Çubukçu, 2011; Sezer,2013; Güreşçi,2014).

Girişimcilik eğitiminin önemli bir niteliğe sahip olduğunu ifade eden çalışmalardan bir tanesi de Honig (2004) tarafından ortaya konulmuştur. Honig çalışmasında “girişimcilik eğitiminde akademik ve kamu çevrelerinin daha fazla önem vermesi gerektiğini bu konuya daha fazla yatırım yapılmasını, çeşitli teşvik faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiğini ve konuyla ilgili ciddi pedagojiksel analizlerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir.” Onun yapmış olduğu araştırmasında girişimcilik eğitimi alan kişilerin bu eğitimi almamış kişilere nispeten girişimcilik yetenek puanlarının arttığı gözlemlenmiş ve bu da girişimcilik eğitiminin önemini ortaya koymuştur (Honig’ten akt. Patır ve Karahan, 2010: 38).

Girişimcilik eğitiminin önemini fark eden ülkeler bu doğrultuda çeşitli çalışmalar yaparak girişimciliğin ülke genelinde yapılması için gerekli alt yapıları oluşturmakta ve girişimciliğin önündeki engelleri kaldırmaktadırlar. Nitekim bu doğrultuda bir çalışma yapan Sezer (2013: 80)’in bu konudaki söylemleri yukarıdaki

düşünceyi ispatlar niteliktedir. Sezer'e göre bunu fark eden dünyadaki üniversitelerin hemen tamamında girişimcilik dersi yaygınlaşmış bulunmaktadır. Ancak Türkiye'ye bakıldığında ise bu eğitim genel olarak üniversitelerde iki ve ya üç saatlik bir genel ders olmanın ve geleneksel işletmecilik bilgisinin yeniden derlenmiş durumunun ötesine geçmemiştir.

Türkiye'de girişimciliğin gelişmesi için öncelikle ülke genelinde girişimcilik eğitiminin yaygınlaşması gerekmektedir. Bu doğrultuda girişimciliğin özendirilmesi, girişimciliğin toplumsal öneminin topluma anlatılması ve genel olarak girişimci kültürünün geliştirilmesi ve desteklenerek sürdürülmesi açısından eğitime büyük önemli görevler düşmektedir (İbicioğlu vd.,2010:71). Ancak verilen bu eğitimin sadece işletme bölümleriyle sınırlı kalmaması eğitimin her kademesinde çeşitli yöntemler ve uygulamalarla kendisini göstermesi gerekmektedir.

Girişimciliğin gelişmesine en çok katkı sağlayan kurumlardan bir tanesinin üniversiteler olduğu düşünüldüğünde, üniversitelere bu konuda da önemli görevler düşmektedir. Üniversiteler Arslan (2002: 1)'ın ifadesiyle "üniversiteye adımını atan bir öğrenciye "girişimci adayı" gözüyle bakmalıdır." Bu bakış açısıyla bireyleri yetiştirmeli ve üniversiteden potansiyel birer girişimci olarak mezun olmasını sağlamalıdır.

Genel olarak verilen bilgileri kısaca özetlemek gerekirse girişimcilik eğitimi girişimci bireylerin sayısını çoğaltır. Bu da en çok ülkenin menfaati doğrultusunda ülkeye önemli katkılar sağlar.

3.2.1. Girişimcilik Eğitiminde Uygulamalı Eğitimin Önemi

Girişimcilik eğitimi üzerine ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde; bugüne kadar uygulamaya yönelik bir eğitim anlayışının o kadar da önemsenmediği görülmektedir. Girişimcilik üzerine yapılan eğitimin daha çok teoride kaldığını söylemek yanlış bir düşünce olmayacaktır. Bu da Gibb(2000)'in de ifade ettiği gibi; aklımıza ister istemez dinamik bir durumu ve sürekli değişimi ifade eden girişimciliğin teorik anlamda "bir eğitim konusu yapılmalı mı yoksa eğitimin doğal

bir sonucu olarak mı düşünölmeli” ikilemini getirmektedir (Gibb’ten akt. Şahin,2011: 123).

Girişimcilik ortaya koyduğumuz bu kısa tartışma alanı içerisinde anlaşılacağı üzere iki temel boyuta sahiptir.

1. Eğitim açısından bilinmeyen bir olgunun uygulama değeri olup olmayacağı

2. Uygulanmayan bir olgunun teorik değeri anlamlı olup olmayacağı

Şu bir gerçektir ki; “eğitim açısından bilinmeyen bir olgunun uygulama değeri olmayacağı gibi uygulanmayan bir olgunun da teorik değeri anlamlı olamaz. Girişimcilik, yaşama aktarmak ve kurumsal bir davranışa dönüştürmek için mutlaka deneye ve tecrübeye tabi tutulmalıdır” (Şahin,2011:123). Çünkü uygulamalı eğitimle birlikte bireyin geniş bir alanda problemleri tanımaya, analiz etmeye ve çözüm üretmesine olanak verilir (Tağraf ve Halis,2008: 96).

Eğer böyle bir yapıyla eğitim verilirse öğrenciler bu sürece daha aktif bir şekilde katılır. Bireyin yaşadığı, tecrübe ettiği şeyi kolay kolay hafızasından silmeyeceği gerçeği göz önünde bulundurulursa; aktif katılan bir bireyin girişimcilik düşüncesini veya girişimcilik anlayışını kolay kolay unutamayacağı ve bunu çok daha iyi benimseyeceği anlaşılır.

Genel olarak, girişimciliğin ülke genelinde yayılması için, bireyleri girişimcilik yönünde güdüleyecek uygun bir toplumsal ilişkiler ağının varlığına ihtiyaç olduğu ve bu dönüşümde eğitimin çok etkili bir role sahip olduğu düşünüldüğünde, örgün ve yaygın eğitimin bu temelde yapılandırılması önemli bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır (İbicioğlu, Taş ve Özmen, 2010: 71).

3.3. GİRİŞİMCİLİK İÇİN ÖĞRETİM ÜYELERİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖNEMİ

Eğitim yuvalarında girişimci öğretimin sağlanmasında okul yöneticileri ve öğretim üyelerinin de etkisi göz ardı edilmemelidir. Nitekim okul yöneticileri girişimci öğretimin oluşmasında düğmeye basan, girişimci öğretimin önündeki engelleri kaldırmaya çalışacak olan en yetkili kişilerken; öğretim üyeleri ise düğmeye basıldıktan sonra harekete geçen, girişimci öğretimi öğrencilere uygulayan ve girişimci potansiyeline sahip öğrencilerin bu potansiyelini ortaya çıkararak öğrencinin kendisini keşfetmesini sağlayan kişilerdir.

3.3.1. Girişimcilik İçin Öğretim Üyelerinin Önemi

Öğretim üyeleri bir bölümün parçası olmalarına ve takip etmeleri gereken bir müfredat olmasına rağmen mesleklerini icra ederken oldukça fazla bir serbestiye sahiptirler. Ders içeriğini, materyalini, aktivitelerini, öğretim yöntemlerini ve değerlendirme sistemlerini kendileri belirleyebilirler. Öğretim üyeleri yapacakları yenilikçi ve çağdaş seçimlerle isterse farkındalık oluşturarak öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine ve girişimci ruhlarını ortaya çıkarmalarına yardımcı olabilirler. Böyle bir yöntemi kullanmaya niyetleri yoksa bu durumda sıradan klasik tercihler yaparak sadece dersin yapılmış olmak için yapılmasını da sağlayabilirler (Altan,2012: 4).

Girişimci bir yapıya sahip kişileri yetiştirmek gibi bir görev üstüne alması gereken öğretim üyeleri, bu görevlerini hakkıyla yerine getirdiği zaman bu tarz bireylerin toplumumuzda zamanla çoğalması sağlanabilir. Bunun gerçekleşmesi için de eğitim sürecinde öğretim üyelerinin üzerine düşen görevleri hakkıyla yerine getirmesi gerekmektedir.

Öğretim üyelerinin görevi sadece eğitim verirken eğitimdeki yöntem ve teknikleri uygulamak değildir. Süreç sonunda değerlendirme aşamasına gelindiğinde de öğretim üyeleri süreçteki yöntem ve tekniklere nasıl dikkat ediyorsa öğrencilerin öğrenip öğrenmediklerini farklı şekillerde ölçmeye dikkat etmelidir. Nitekim Altan (2012: 7)'a göre öğretim üyeleri geleneksel öğretmenler gibi çoktan seçmeli testler,

doğru-yanlış türü testler ya da öğrencilerin daha çok ezber yaparak cevapladığı düşük seviyeli düşünme gibi standart testler yerine; daha çok performans tabanlı değerlendirme yöntemleri kullanmalıdır. Bu yöntemlerle bireyin yenilikçi, bireysel farklılıklarını ortaya çıkararak ezberci anlayıştan çok pratik uygulamalar ve daha çok yüksek seviyeli düşünme becerilerini içeren sorular yardımıyla anlayıp anlamadıklarını ortaya çıkarmaya yarayan sistemler kullanmalıdır.

3.3.2. Girişimcilik İçin Okul Yöneticilerinin nemi

Okul yöneticilerine girişimcilik sürecinde ğretim üyelerine göre daha fazla iş düşmektedir. Çünkü bulunduğu okulda en yetkili kişiler onlar olduğu için ya da resmi gleri okuldaki diğer kişilerden daha azla olduğu için okulun başarısı bir bakıma onların elindedir.

Okullar, yeni değerler karşısında yalnızca bürokratik, politik ve eğitim örgütleri olarak değerlendirilmekte, topluma öncülük edecek dönüşümü kendi yapılarında sağlamakta yeterli düzeyde değildir. Okulların bu dönüşümü sağlayamaması eğitimin işlevlerini ve amaçlarını gerçekleştirmesinde bir engel niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda okullarda dönüşüme sağlama ve okulun işlevlerinin yerine getirme beklentisi okul yöneticilerinin rollerini de değerirmiştir. Okul yöneticilerinden yapması gereken rol olarak, ortaya atılan ve daha çok teorik boyutta kalan liderlik rollerinden başka işlevsel bir davranış biçimi olan girişimcilik rolünü üstlenmeleri beklenmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar göre okulların başarılarını etkileyen en önemli unsurlardan birinin okul yöneticileri olduğu ortaya konulmuştur. Başarıyı sağlamak için de okul yöneticilerinin girişimci bir yaklaşımla hareket etmesi gerekir. Çünkü okulun, farklılaşan çevreye uyumunun sağlanması ve dönüşüme öncülük etmesi okul yöneticilerinin girişimcilik rolünü üstlenmeleri zorunlu kılmaktadır(Bayrak ve Terzi, 2004: 1).

3.4. ÜNİVERSİTELER VE DİĞER ÖĞRETİM KADEMELERİNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

3.4.1.Yüksek Öğretimde Girişimcilik Eğitimi

Küreselleşme sonucunda, acımasız yarışma koşulları, sık iş değiştirmeler, giderek artan kendi işini kurma veya bulunduğu il, bölge veya ülke dışında çalışma isteği, işe uygun tavır ve tutum sergileme, yeni teknolojileri kullanma, bu tür bilgilere sahip olma, iyi bir seviyede uluslararası iletişim dili olan İngilizce bilgisi ve/ veya bir ya da birden fazla yabancı dil bilgisine sahip olma gibi gerçekler, eğitim kurumları ve öğrenciler için artık göz ardı edilemeyecek birer olmazsa olmazdır (Altan, 2014: 2).

Özellikle üniversiteler, küreselleşme ve uluslararasılaşmanın ortaya çıkardığı sosyal ve ekonomik değişimlerden etkilenmekte ve işlevleri, sorumluluk alanları, organizasyon yapıları, fon oluşturma yetenekleri de bu değişime ayak uyduracak şekilde cevap vermektedir (Sakinç ve Bursalıoğlu,2012: 92).

Üniversitelerin bir ülke için önemi tartışılmayacak kadar kesindir. Yüksek öğretim kurumları; bir ülkenin geleceğinin belirlenmesindeki en belirleyici basamaktır. Bir ülkenin gittikçe artan bilgi-tabanlı küresel toplum ve ekonomiler içinde gelişimini sağlaması, sürdürmesi ve yasaması, iyi eğitilmiş nüfusa sahip olmasına bağlıdır. Özellikle son yıllarda ekonomideki ve iş hayatındaki şaşırtıcı derecedeki hızlı değişim ve sonucunda çalışanlardan istenen temel beceriler, asli görevleri öğrencileri iş ve normal hayatlarında karşılaştıkları zorluklara hazırlamak olan yüksek öğretim kurumları üzerine çok büyük sorumluluk yüklemiştir (Altan,2012: 1).

Üniversiteler sürekli olarak değişen ve gelişen, küresel değişimleri topluma yansıtan niteliğine sahip kurumlardır. Üniversitenin bazı faaliyet alanlarında ticari aktivitelere katılmaları, bireylere öğretilen bilgilerin pratik olarak hayata geçirilmesini sağlaması ve girişimci özellikli birey yetiştirmeyi hedeflemesi gibi

niteliğe sahip olması, üniversitenin girişimci üniversite misyonu rolünün olduğunu gösterir. Bu durum, üniversitenin ticarileşmesi anlamına gelmemektedir. Sosyal devletteki değişim, üniversiteleri de etkilemiş ve böylece üniversitelere, kendi döngüsü noktasında görev yüklemektedir. Bunun dışında, üniversitelerin girişimci birey yetiştirme çalışmalarını gerçek hayatta uygulamaya koyması gerekmektedir. Girişimci üniversite zihniyetine göre, girişim eğitimin temel bir parçasıdır, öğrenciler de girişimci öğrenci niteliğine sahip olmalıdır. Girişimci ruhunun uygulama bulması, bir bakıma insanların refah düzeyinin yükselmesine de katkı sağlar (İbicioğlu vd., 2010: 71).

Bilgi toplumunun yol göstericisi ya da ışık kaynağı olan üniversitelerin bu gücünden girişimciliğin geliştirilmesi adına yararlanmak yapılacak en önemli adımlardan biri olabilir.

Korkmaz (2000: 223)'ın da ifade ettiği gibi girişimci birey yetiştirmek için potansiyel birer girişimci olan üniversite öğrencilerine girişimcilik bilincinin ve becerilerinin girişimcilik eğitimi aracılığıyla kazandırılması gerekmektedir. Bu amaçla girişimcilik eğitimi yaygınlaştırılmalı, deneyimli ve başarılı girişimcilere eğitimci olarak bir şekilde üniversitelere kazandırılmalıdır.

“Üniversiteler bir bakıma girişimciliğin ajanları olmak durumundadır. Hemen her alanda girişimcileri ortaya çıkarmak için bu mutlaka gereklidir” (Altan,2012: 8). Böyle bir bakış açısıyla bakıldığında kazananın yine ülkemiz olacağı düşünülebilir. Nitekim bir ülkenin kalkınmasını hızlandırmak için girişimcilik potansiyeline sahip bireylerin sahaya çıkarılması büyük önem taşımaktadır. İşte nitelikli bireyleri yetiştiren ve bireylerin bu yönde gelişmesini teşvik eden en önemli kurumlar eğitim kurumlarıdır (Ö.Ç.Bozkurt, Kalkan, Koyuncu ve Alparslan, 2012: 243). Doğal olarak iş hayatına başlamadan önce üniversitelerde okuyan bireylerin bu donanımlara sahip bireyler olarak mezun olması için üniversitelerin gerekli önlemleri alması gerekir.

Verilen bilgilere bakıldığında aklımıza şu soru ister istemez gelmektedir:”Peki üniversiteler girişimciliğin gelişmesi ve buna bağlı olarak ekonomik kalkınmanın sağlanması için neler yapmalıdır?” Bu soruya Kaya vd.

(2011: 84), üniversitelerin yapması gereken üç temel faaliyet vardır diyerek üniversitelerin yapması gerekenleri şu şekilde sıralamışlardır:

- “Bütün üniversite çağında bir girişimcilik kültürünün oluşturulması ve devamının sağlanması
- Girişimciliğin daha iyi anlaşılması için ayrı girişimcilik derslerinin konulması
- Kendi işini kurmak isteyen kişilere özel eğitim programları düzenlenmesi”

Üniversiteler bunları yaparken girişimciler için verilmesi gereken eğitimleri de iyi belirlemelidir. Bunu yapmak için de daha önce girişimcilik eğitimleri üzerine yapılmış olan araştırmaları incelemek mantıklı olacaktır.

Araştırmacılara göre genel olarak bakıldığında Türkiye girişimcilik eğitimi konusunda ve girişimci potansiyeline sahip kişilerin ortaya çıkarılmasında ne yazık ki ABD kadar aktif olamamıştır. Girişimcilik üzerine yapılan çalışmalar da ne yazık ki hala yeterli düzeyde değildir.

Türkiye’de öğretim programlarına bakıldığında iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin işletme bölümleriyle meslek yüksekokullarında yer alan işletmecilik programları içerik olarak kısmen girişimcilik eğitime yer veren bölümler olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’deki üniversitelerin web sitelerinden edinilen bilgilere bakıldığında girişimcilik eğitimlerine ilişkin ders içeriklerinin dünya üniversitelerine kıyasla kapsam olarak daha az olduğu ve var olan bu derslerin de birbirinin benzeri şeklinde tasarlandığı tespit edilmiştir. Nitekim girişimcilik derslerinde genel olarak, girişimcinin taşıması gereken kişilik özellikleri, girişimcilikte başarı ve başarısızlık faktörleri, küçük işletmelerin güçlü ve zayıf yönleri, ekonomik ve sosyal sisteme katkıları, sorunları ve çözüm yolları ile iş planı hazırlama gibi konuların yer aldığı görülmektedir (Ö.Ç.Bozkurt,2011: 45).

Türkiye’deki üniversiteler lisans düzeyinde incelendiğinde, girişimcilik eğitiminin daha çok İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin özellikle işletme bölümleriyle sınırlı kaldığı ve dersin seçmeli ders olarak öğrencilere verildiğini öne

süren Karadeniz (2010: 44) de bir bakıma girişiciliğin hak ettiği önemi almadığını ortaya koyan başka bir araştırmacı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görüldüğü gibi içinde yaşadığımız 21.yüzyılda bize yol gösterecek, bizi ışığıyla aydınlatacak ya da başka bir ifadeyle bu ülkenin geleceğinde etkili olacak olan üniversitelerimizin genel görüşe göre yaşadığımız çağın en kıymetli hazinelerinden biri olan girişimcileri ortaya çıkarmada gerekli alt yapıyı oluşturmada hantal kaldığı anlaşılmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra girişimci kişileri ortaya çıkarma görevini yalnızca üniversitelere yüklemek yine yanlış bir düşünce olacaktır. Girişimcilik eğitimi eğitimin her kademesinde kendini göstermelidir. Öğrenci eğitim gördüğü her kademe girişimcilik potansiyelini ortaya çıkaracak yeni şeyler öğrenerek bu yolda gün geçtikçe kendini keşfetmeli ve geliştirmelidir. Bu yüzden eğitim yuvalarının uygulayıcısı olan öğretmenlere bu konuda önemli görevler düşmektedir. Her ne kadar girişimciliğin ülkeye yayılmasında tek kaynak olarak üniversiteleri görmek yanlış olsa da eğitimin diğer kademelerindeki öğretmenlerin üniversitelerden mezun olarak göreve başladığını göz önünde bulundurursak en azından üniversitelerin eğitim fakültelerine bu konuda diğer fakültele göre biraz daha fazla iş düşmektedir.

Remes (2003)'e göre “girişimci öğretimin önündeki en büyük engelin öğretmenler ve onların girişimcilik konusundaki tutumları olduğu” (Remes'ten akt. Altan,2012:8) düşünüldüğünde, eğitim fakültelerinin bu konuda ne kadar ciddi olması gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü girişimcilik bakış açısıyla yetişen bir öğretmen adayı göreve başladığında bu bakış açısıyla eğitim verecektir. Aksi takdirde tam tersi bir durum da ortaya çıkabilir. Yine Akyürek ve Şahin (2013: 51-68)'in yapmış olduğu araştırmanın sonucunun “Öğretmen tutumunun öğrenci girişimciliği üzerinde etkilidir.” şeklinde ortaya çıkması bu durumu ispatlayan başka bir araştırmadır.

Tüm bunlar düşünüldüğünde girişimcilik için eğitim fakültelerinin yerinin çok daha farklı olduğu anlaşılmaktadır. Girişimciliğin geleceğin mimarları olan öğretmen adaylarına öğretilmesi, gelecekte girişimcileri ortaya çıkarmasında son

derece önemlidir. Bunun için de girişimci ruha sahip öğretim üyelerine ülkemizde ihtiyaç vardır. Ayrıca girişimcilik ayrı bir ders gibi değil, hemen her dersin içinde yer alması gereken doğal bir unsur olmalıdır. Bu bakış açısıyla hemen her alanda yerini alma gerekmektedir (Altan,2012: 8).

Bütün bunlar girişimciliğe verilen önemim giderek artmaya başladığını göstermektedir. Üniversitelerin eğitim-öğretim faaliyetlerine ek olarak ekonomik ve toplumsal kalkınmaya da katkısının eklenmesi sebebiyle, işlevlerini yerine getirebilmesini sağlayacağı bir takım amaçlar ortaya çıkmıştır. Bu amaçlar şöyle açıklanabilir:

- *Eğitimin bitmesiyle, üniversite mezunlarını sadece belli kuruluşlarda iş arayan durumuna değil, kendi işinin kurucusu haline getirebilmek,*
- *Yeni kurulan şirketlerin kuruluş ve devamlılığında ortaya çıkan olumsuzlukların nasıl giderilebileceği konusunda “Girişimcilik Yönetimi’ni disiplinler arası araştırma konusu haline getirerek sonuca ulaşmak,*
- *Yapılan çalışmaların yalnızca akademik yayınlara yönelik olarak kalmaması toplumda yenilikleri ve yeni fikirleri uygulamada öncülük etmesini sağlamak” (Odabaşı, 2006:95)*

3.4.2. Yüksek Öğretim Öncesindeki Eğitim Kademlerinde Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik becerisinin kazandırılması için ülkemizde özellikle birkaç yıldır birtakım çalışmalar yapılmaktadır. Eğitim kademelerine baktığımızda eğitimin her kademesinde girişimcilik becerisini kazandırmaya yönelik çalışmaları yavaş yavaş görmek mümkün hale gelmeye başlamaktadır.

Yapılan araştırmalarda genel olarak bakıldığında girişimcilik eğitimine Amerika ve Avrupa’da ilk ve orta dereceli okullarda yer verilmektedir. Türkiye’yi diğer ülkelerle karşılaştırdığımızda ise Türkiye’de girişimcilik eğitiminin genellikle meslek okulları ve üniversite düzeyinde verildiği görülmektedir. 38 ülkede yapılan

Global Entrepreneurship Monitör (GEM) araştırmasına göre girişimcilik eğitimi Şili, Kolombiya ve Finlandiya gibi ülkelerde %40 lı oranlarının üzerindeyken Türkiye’de bu oran %6’dır (Yelkikalan, Akatay, Yıldırım, Karadeniz, Köse ve Koncagül, 2010: 51-59).

Bu da ülkemizin diğer ülkelerden kıyaslandığında girişimcilik üzerine yapılan atılımların ne kadar geri olduğunu gösterir. Girişimcilik becerisinin kazandırılması için çok küçük yaşlardan itibaren buna yönelik eğitimler verilmelidir. Böyle bir şey; eğitim, aile ve kültür öğeleriyle beslenir. Özellikle son yüzyılda okullarının işlevlerinin artmasından dolayı bu becerilerin okul sürecinde çok etkili şekilde kazandırılması kötü olmayacaktır. Bireyin eğitim hayatındaki ilk kalp atışlarını yanında attığı Sınıf Öğretmenlerine ve bunun yanı sıra bireyi yaşama hazırlayan bireyin yaşamsal becerilerinin geliştirilmesinde katkısı göz ardı edilemeyecek derece olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine bu anlamda birçok önemli görevler düştüğü söylenebilir.

Girişimci birey hem davranış hem de nitelikler bağlamında bazı farklılıklara sahiptir. Bu özellikler yenilikçi düşünme, liderlik, eleştirel bakış açısı, fırsatları görebilme, yenilikleri takip etme, risk alabilme, bağımsızlık, sorunları hızlı bir şekilde çözebilme ve çalışkanlık olarak sıralanabilir. Bireylerde bu girişimcilik becerilerinin geliştirilmesinde eğitimin katkısı göz ardı edilmeyecek kadar önemlidir (Eraslan, 2011: 82).

Görüldüğü gibi eğitim hemen her alanda sihirli bir anahtar olduğu gibi girişimcilikte de sihirli bir anahtardır. Kişiler aldıkları eğitimle başarılı bir girişimci olma konusunda bilgi ve becerilerini arttırarak daha önce fark edemedikleri konulara karşı duyarlılık kazanacaklardır (Kuvan, 2007: 148)

Eğitim kurumları ayrıca girişimcilik kültürünün oluşturulması ve girişimciliğin öğretilmesi, girişimciliğin ülke çapında sağlıklı bir şekilde yayılması açısından önemli bir nitelik taşımaktadır (Baysal ve Özkul,2009:1).

Girişimcilik kültürü, gençlere küçük yaşlardan itibaren girişimcilik anlayışlarını geliştirebilecek derslerin verilmesi ve ilgili deneyimlerin kazandırılması yoluyla yaygınlaştırılabilir. Örnek vermek gerekirse; girişimciliği en çok teşvik eden ülkelerden biri olarak gösterilen Finlandiya’da girişimcilik eğitimi ilköğretim seviyesinde başlamaktadır. Ülkede girişimcilik eğitimi ilk ve orta öğretim, mesleki eğitim, üniversite ve lisansüstü programlarda da yer alacak şekilde kapsamlı olarak tasarlanmıştır (KOSGEB ve TÜBİTAK, 2011).

Tüm bu söylenenlerden dolayı üniversitelerin eğitim fakültelerinde verilen eğitimler yukarıda söylenenler göz önünde bulunarak verilmeli. Geleceğin öğretmenleri olan bu öğretmen adaylarının bu şekilde bir eğitim alması için çaba sarf edilmesi doğru bir adım olabilir.

Gelecekte girişimci bireylerin yetiştirilmesi için eğitim planlamalarında bu doğrultuda çalışmalar yapılmalıdır. Aynı zamanda eğitim fakültelerinde girişimciliği hayatına sentezlemiş bireyler ya da öğretmenler yetiştirmek isteniyorsa, girişimciliği yönelik eğitimler önemle verilmelidir.

İlköğretim sürecinde girişim, çocuğun kendisi için var olma bilinci ve kişisel gelişim kalıpları içinde anlamlandırılmaktadır. “Bu bağlamda ilköğretim, ‘yetenek havuzu’ olarak görülmeli; çocuğun karar verme ve uygulama becerisi kazanmasına zemin hazırlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Aksi takdirde hem bireysel hem de toplumsal girişim yeteneğini müfredata kurban etme geleneği devam eder” (Şahin, 2011: 124).

Sonuç olarak ülkemizi girişimci ülkeler sıralamasında iyi bir yere taşımak için ilk olarak yapılması gerekenleri özetleyecek olursak (KOSGEB ve TÜBİTAK, 2011):

- *Girişimcilik dersleri ilköğretimden başlayarak doktora derecesine kadar her eğitim düzeyinde sağlanmalıdır. Lisans, lisansüstü ve doktora öğrencilerine yönelik tasarlanacak ileri düzeydeki girişimcilik derslerinde teorik boyutun aktarılmasının yanı sıra tecrübeli*

girişimcilerle fikir alışverişi ile bilgi ve deneyim paylaşımı yapılarak bu derslerin sonunda ortaya çıkacak (özellikle ileri teknoloji geliştiren) projeler ve fikirler çeşitli (okullar arası, yerel, ulusal) yarışmalarda değerlendirilerek gençlerin girişimcilik motivasyonları artırılmalıdır.

- *Yüksek teknolojik proje ve fikir geliştirmeyi teşvik edici ileri teknoloji odaklı girişimcilik yarışmaları sayesinde gençlerde girişimcilik farkındalığı ve motivasyonunun yanı sıra ülkemizin teknolojik yetkinliği artırılmalıdır.*

Öğrencilerin girişimciliği bir kariyer seçeneği olarak değerlendirmelerinin önündeki engeller iyi anlaşılmalı, üniversite yönetimlerinin ve diğer paydaşların işbirliği ile bu engellerin aşılabilmesi için işbirliği içinde çalışılmalıdır. Toplumsal açıdan büyük önem taşıyan girişimcilik potansiyelinin değerlendirilebilmesi için girişimci davranışını etkileyen unsurların ve üniversite öğrencilerini kendi işlerini kurmaya yönelten etkenlerin iyi anlaşılması gerekmektedir. Girişimcilik, bireyin doğuştan getirdiği karakter özelliklerinin yanı sıra çevresel faktörlere de bağlı olarak gelişmektedir. Girişimci olmaya uygun nitelikleri taşıyan bireylerin özellikle üniversite eğitimi sırasında (Yılmaz ve Günel, 2011:16) ve bunun yanı sıra ayrıca eğitimin her kademesinde gerekli eğitimler verilmeli ve öğrenciler girişimcilik becerisiyle donatılmış bir şekilde eğitim yuvalarından mezun olarak hayata atılmalıdır.

Kısacası eğitim kurumları girişimcilik potansiyeline sahip bireyleri bulup ortaya çıkaran ve kişinin bu özelliğini kullanmasına katkı sağlayan en önemli kurumlardan biridir. Bunun için eğitim kurumlarının her kademesinde girişimci bireyleri ortaya çıkarmak için çeşitli çalışmalar yapılması gerekir.

3.5. İLKÖĞRETİM SINIF VE SOSYAL BİLGİLER PROGRAMLARINDA GİRİŞİMCİLİĞİN YERİ

Günümüz iş dünyasında risk almak artık bir bakıma vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. Bu yüzden iş dünyası için bu becerilere sahip bireylerin yetişmesi

her zamankinden daha çok gereklilik arz etmektedir. Girişimcilik becerisi gelişmiş birey; sosyal ilişkilerinde, günlük yaşamındaki iletişimde ve gelecekteki iş yaşamında gerekli ve etkili davranışları uygun bir şekilde ve uygun zamanda ortaya koyabilen bireydir. Ayrıca böyle bir niteliğe sahip bireyde duygudaşlık kurma ve insan ilişkilerinde uyumlu davranışlar ortaya koyma daha çok görülmektedir (Gömleksiz ve Kan, 2009: 45). Bu açıdan bakıldığında bireylere bu becerileri kazandıran en önemli etkenlerden bir tanesinin eğitim faktörü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu doğrultuda bireye bu beceriyi kazandırmak için eğitimin her kademesinden aşamalı olarak yararlanmak gerekmektedir.

Eğitimin ilk yıllarında bireye girişimcilik becerisini kazandırmak için verilen derslere bakıldığında, bu derslerden birinin eğitimin ilk üç senesinde okutulan Hayat Bilgisi dersi, diğeri ise dördüncü sınıftan itibaren Hayat Bilgisi dersinin bir devamı niteliğinde olan ve yedinci sınıfa kadar devam eden Sosyal Bilgiler dersidir

Araştırmanın bu bölümünde Sınıf öğretmenlerinin vermiş olduğu derslerden biri olan **Hayat Bilgisi** dersi örnek olarak ele alınarak bu dersin girişimciliği geliştirmeye yönelik öğretim programı incelenmiştir. Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin okuttuğu, Hayat Bilgisi dersinin bir devamı niteliğinde olan **Sosyal Bilgiler** dersi yine aynı amaçla ele alınarak incelenmiştir.

3.5.1. Hayat Bilgisi Ders Programında Girişimciliğin Yeri

2005 yılında öğretim programındaki değişikliklerle beraber ilköğretimde okutulan derslerin programlarında da bir takım değişiklikler olmuştur. Yapılan bu değişikliklerden bir tanesi de girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yöneliktir.

Aşağıda ilköğretim programlarında girişimcilik becerisinin kazandırmaya yönelik yapılan öğretim programları gösterilmektedir (MEB,2009a).

Tablo 3.1. İlköğretim Hayat Bilgisi dersi 1.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları

I.SINIF		
TEMA	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK ARA DİSİPLİN KAZANIMLARI
Okul Heyecanım	A.1.14. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında olumlu değerleri gözetir. A.1.15. Kulüp ve diğer grup çalışmalarında bir görevin tamamlanması için işbirliği yapar ve sorumluluğu paylaşır	3. Birlikte çalışmanın önemini kavrar.
BENİM EŞSİZ YUVAM	B.1.13. Ailedeki yardımlaşmayı ve görev dağılımını araştırır, dayanışmaya günlük hayattan örnekler gösterir.	6. Bireylerin aile ortamında birlikte yaşayıp birlikte çalıştıklarına örnekler verir
	B.1.23. Evlerde kullanılan kaynakların hayatımızdaki yerini ve önemini fark eder	25. Kaynak olarak kullanılabilecek değerleri tanır.
	B.1.23. Evlerde kullanılan kaynakların hayatımızdaki yerini ve önemini fark eder.	2. Parayı tarif eder.
	B.1.25. Aile bütçesi hazırlama çalışmalarına katılarak paranın sınırlı bir kaynak olduğunu fark eder.	4. Para biriktirmenin önemini tartışır. 17. Paranın kullanım alanlarına yakın çevresinden örnekler verir.

Yukarıdaki 3.1. tablosu incelendiğinde ilköğretim 1. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında iki temada girişimcilik ara disiplini yer almıştır. Okul Heyecanım isimli temada bireyin kulüp çalışmalarına katılarak Girişimcilik becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ancak bu yaşlardaki çocuklar için kazandırılması mümkün olan bir kazanım olup olmadığı sorgulanması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Somut işlemler döneminde bulunan 6 veya 7 yaşlarındaki çocukların işbirliği yapması ve birlikte çalışmanın önemini kavraması kolay

başarılabilir bir durum değildir. Okul heyecanı isimli temada iki tane ders kazanımı ve bir tane de girişimcilik ara disiplin kazanımı bulunmaktadır.

Benim Eşsiz Yuvam isimli temada ise girişimlik ve aile ilişkisi ele alınarak öğrencilere bu bakış açısıyla girişimcilik kazanımı kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu temayla birlikte çocuğun para biriktirmenin önemini kavramasını için, aile bütçesiyle bağlantılı olarak öğrenmesi amaçlanmıştır. Bu temada dört tane ders kazanımı bulunurken; beş tane girişimcilik ara disiplini kazanımı bulunmaktadır.

Tablo 3.2. İlköğretim Hayat Bilgisi dersi 2.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları

II. SINIF		
TEMA	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK ARA DİSİPLİN KAZANIMLARI
Okul Heyecanım	A.2.13. Okulda, kendisinin ve arkadaşlarının güçlü yanlarını tanır.	1. Kişiler arasındaki farklılıkları tanır.
BENİM EŞSİZ YUVAM	B.2.12. Yakın çevresindeki kişilerin iş ve meslekleriyle ilgili gözlemler yaparak bu kişilerin hayatımızı kolaylaştırmak için neler yaptıklarını açıklar.	11. Çevredeki değişik meslekleri tanır.
	16. Aileyi ilgilendiren konularda karar alınırken görüş bildirir ve bunun insan hak ve hürriyetleriyle ilişkisini kurar.	14. Karar verme modelini kullanır.
		15. Kararları dikkatlice vermenin önemini kavrar
	B.2.18. Ailesindeki yardımlaşmayı gözlemleyerek, aile içinde üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üretir	12. Yakın çevresinde kişilerin birlikte çalıştığını fark eder.
	B.2.19. Aile içinde görev paylaşımına katılmaya istekli olur ve üzerine düşen görevi yapmaktan mutluluk duyar.	3. Birlikte çalışmanın önemini kavrar.
	B.2.28. İnsanların niçin tasarruf yaptıklarını araştırır ve yeterli para biriktirinceye kadar isteklerini erteler	5. Kendisi için para biriktirir ve sahip olmak istediği bir şeyi tanımlar.

Yukarıdaki 3.2. tablosu incelendiğinde ilköğretim 2. Sınıf Hayat Bilgisi ders programında girişimcilik becerisini kazandırmaya yönelik yine iki temanın olduğu görülmektedir. Bu temalar birinci sınıf temalarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak bu sınıfta öğrencilere kazandırılmak istenen kazanımlar birinci sınıfa göre biraz değişiklik göstermektedir. Nitekim birinci tema olan Okul Heyecanım isimli temada bu sınıfta öğrencilerin kendisi ve arkadaşları arasındaki farklılıkları görmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu temada bireyin kendisi ve arkadaşlarının güçlü yanlarını fark etmesi amaçlanmıştır. Bu temada bir ders kazanımı ve bir girişimcilik ara disiplin kazanımı yer almaktadır.

Benim Eşsiz Yuvam isimli temada ise bireyin çevredeki değişik meslekleri tanınması, karar verme modelini kullanması, kararları dikkatlice vermenin önemini kavraması, yakın çevresinde kişilerin birlikte çalıştığını fark etmesi, birlikte çalışmanın önemini kavraması ve kendisi için para biriktirmek ve sahip olmak istediği şeyleri tanımlamasını sağlayacak bir amaç doğrultusunda tema hazırlanmıştır. Bu temada beş ders kazanımı bulunurken; altı girişimcilik ara disiplin kazanımı bulunmaktadır.

Tablo 3.3. İlköğretim Hayat Bilgisi dersi 3.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları

III. SINIF		
TEMA	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK ARA DİSİPLİN KAZANIMLARI
Okul Heyecanım	A. 3. 2. Öğrenciler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların doğal olduğunu kabul eder.	1. Kişiler arasındaki farklılıkları tanır.

Hayat Bilgisi dersinin verildiği son sınıf olan üçüncü sınıfta ise girişimcilik ders kazanımları ve girişimcilik ara disiplin kazanımlarının azaldığı görülmektedir. Nitekim yukarıdaki tabloya bakıldığında üçüncü sınıfta sadece okul heyecanı isimli temada girişimciliğe yer verilmiştir. Bu temada bir tane ders kazanımı ve bir tane de girişimcilik ara disiplin kazanımı yer almaktadır. Burada verilen kazanımın amacı ise bireyin kişiler arasındaki farklılıkları tanımasıdır.

Görüldüğü gibi ilköğretim Hayat Bilgisi dersi için girişimcilik kazanımına yoğun olarak Okul Heyecanı ve Benim Eşsiz Yuvam isimli temalarda yer verilmiştir. Yine sınıf öğretmenlerinin eğitim verdiği diğer derslere bakıldığında girişimcilik kavramına yönelik olarak bazı temalarda yer verildiği gözlemlenmiştir.

3.5.2. Sosyal Bilgiler Ders Programında Girişimciliğin Yeri

Girişimcilik için önemli olan derslerden bir tanesi olan ve Hayat Bilgisi dersinin bir bakıma devamı niteliğinde olan Sosyal Bilgiler dersinde de girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik bir öğretim programı hazırlandığı yapılan araştırmada gözlemlenmiştir.

Aşağıda ilköğretim Sosyal Bilgiler programlarında girişimcilik becerisinin kazandırmaya yönelik yapılan öğretim programları gösterilmektedir (MEB,2009b).

Tablo 3.4. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 4.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
4	Birey ve Toplum: Kendimi Tanıyorum	Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder.	1. Kişiler arasındaki farklılıkları tanır.
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden Tüketime	İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.	7. Gereksinim ile istek arasındaki farkı açıklar.
		Mevcut kaynaklarla ihtiyaçlarını ilişkilendirir.	26. Kaynakları doğal, insan ve kapital olarak sınıflandırır.
		Kullandığı bazı ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını oluşturur.	13. Ürünlerin farklı üretim şekilleri olduğunu bilir.

Yukarıdaki tablo 3.4. incelendiğinde ilköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında iki öğrenme alanında girişimcilik ara disiplini yer almıştır. ‘Birey ve toplum: Kendimi Tanıyorum Ünitesi’nde çocuğa insanların tekdüze olmadığı ve herkesin birbirlerinden farklı bir yapıda olduğu düşüncesi kazandırılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda da bu üniteye bir ders kazanımı ve bir de girişimcilik kazanımı verilmiştir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden tüketime” isimli üniteye ise öğrencilere bireyin ihtiyaçları ve istekleri, bireyin kaynakları sınıflandırabilmeleri ve son olarak da ürünlerdeki farklı üretim şekillerini görmeye yarayacak bir amaca hizmet etmiştir. Bu üniteye toplam da üç ders kazanımı ve üç girişimcilik kazanımı verilmiştir.

Tablo 3.5. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 5.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ürettiklerimiz	Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder.	27. Yaşadığı bölgedeki kaynakları araştırır.
		Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekleri belirler.	28. Yaşadığı bölge içinde ekonomik dayanışmayı fark ederler.

Yukarıdaki tablo 3.5. incelendiğinde ilköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bir öğrenme alanında girişimcilik ara disiplini yer almıştır “Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden tüketime” isimli ünite de öğrencilere bireyin yaşadığı bölgedeki kaynakların neler olduğu, yaşadığı bölge içindeki dayanışmaların ne durumda olduğu hakkında bilgiler vermektedir. Yine bu programlar eğitimde bulunan yakından uzağa ilkesi kullanılmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere ilköğretim “Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Üretimden Tüketime” isimli ünite de iki ders kazanımı ve iki girişimcilik kazanımları kullanılmıştır.

Tablo 3.6. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 6.Sınıf Öğretim programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplin alan kazanımları

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
6	Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ülkemizin Kaynakları	6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.	11. İşle ilgili fikir üretme ve araştırma becerisi edinir.

Tablo 3.6. incelendiğinde 6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında sadece bir öğrenme alanında girişimcilik ara disiplini bulunduğu görülecektir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim: Ülkemiz Kaynakları” isimli öğrenme alanıyla öğrencilere yapılan bir işle ilgili çeşitli fikirle üretmesi ve bireyin bu işleri çok daha iyi yapabilmesi için

gerekli olan araştırmaları nasıl yapacağını bilmesi gibi beceriler kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu kademedeki girişimcilik için bir ders kazanımı birde girişimcilik kazanımı belirlenmiştir.

Tablo 3.7. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 7.Sınıf Öğretim Programı kazanımları ile eşleşen girişimcilik ara disiplini alan kazanımları

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	GİRİŞİMCİLİK KAZANIMLARI
7	Birey ve Toplum: İletişim ve İnsan İlişkileri	1. İletişimi, olumlu olumsuz etkileyen tutum ve davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.	10. Başkaları ile kurduğu iletişimin iyi olup olmadığını sorgular.

Tablo 3.7. incelendiğinde ilköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında bireylere girişimcilik becerisini kazandırılması için kullanılan bir öğrenme alanı bulunmaktadır. “Birey ve Toplum: İletişim ve İnsan İlişkileri” isimli öğrenme alanıyla birlikte öğrencilere daha sağlıklı bir iletişimin yolları aranması ve bunun nasıl yapılacağı üzerine bireyin kendisini sorgulaması istenir. Aynı zamanda bu öğrenme alanında bireyin iletişiminin ne kadar iyi olup olmadığını da görmesi sağlanır.

Yukarıdaki tabloları incelediğimizde ilköğretim 1. ve 2. kademe öğretim programlarında girişimci becerileri bazı öğrenme alanlarında verilmeye çalışılmıştır. Yukarıda girişimcilik becerisinin kazandırmaya yönelik verilen tablolara bakılacak olursa, aslında bu becerinin kazandırılması için sadece iki öğrenme alanı seçilmiştir. İlköğretim Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Birey, Toplum ve Üretim, Dağıtım ve Tüketim” isimli öğrenme alanlarıyla birlikte öğrencilere girişimcilik becerileri kazandırılmaya çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE MODELİ

Araştırma yönteminin biçimi kendi içerisinde nicel ve nitel yöntem diye ikiye ayrılmaktadır.

Nicel yöntem Erdoğan (1998: 54-56)'a göre; “araştırmak istenilen sorunu çözmek için veri toplamada sayısalığa dayanan yöntem” olarak tanımlanmıştır. Nicel araştırmalarda genelde, araştırmaya başlamadan önce araştırmanın tasarımı yapılarak; araştırma hipotezleri veya problemleri, örneklem yapısı ve birimlere yöneltilecek sorular tüm detayları ile belirlenir (Ataseven,2012:544).

Nicel araştırma yöntemlerinde bilindiği gibi önemli olan modellerden biri de tarama modelidir. Karasar (2014: 77) 'a göre araştırmacı eğer geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlıyorsa, başka bir deyişle yapmış olduğu araştırmasına konu olan olayı, birey ya da nesneyi kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışıyorsa araştırmasında tarama modelini kullanmalıdır.

Yukarıdaki bilgilerden yola çıkarak araştırmada tarama modeline dayalı nicel bir yöntem kullanıldığı söylenebilir. Çünkü yapılan araştırmada yeni bir şeyi ortaya çıkarmak yerine var olan şeyi belirlemek amacıyla araştırma yapılmaktadır.

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bilimsel araştırmaların çoğu amaca dönük verilerin toplanması için gerçekleştirilen sayısal ölçümlere dayanır. Bir araştırmada kimlerden veri toplanabileceği ya da kimlerden veri toplandığı *evren* ve *örneklem* kavramlarıyla ilişkilidir. Evrenin tümüne ulaşmanın gereksiz, pahalı ya da olanaksız olduğu durumlarda evrene ilişkin genel eğilimler çoğu zaman örneklem aracılığıyla belirlenmektedir (Şimşek,2012:110).

4.2.1. Evren

Evren araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Ayrıca bir araştırmada sonuçlarının genellenebilirliği arttıkça araştırma değeri kazanır. Çünkü bilimin, genellenebilirliği olan bilgiler bütünü olduğu düşünüldüğünde yapılan araştırma ne kadar çok genel yayılırsa araştırma bilimsel olarak o kadar çok değer kazanır (Karasar,2014:109-110).

Bu doğrultuda bakıldığında araştırmanın evreni sosyo-ekonomik açıdan nitelikleri içinde barındıran bir yapıya sahip iki büyük ilimiz olan İstanbul ve Ankara, üçüncü il olarak da Aydın'da bulunan üniversitelerden birer tane ele alınmış ve araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda bu illerde bulunan Marmara, Gazi ve Adnan Menderes Üniversitelerinin eğitim fakültelerinde bulunan Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği okuyan öğretmen adayları evren kapsamında ele alınmıştır.

4.2.2. Örneklem

Genel anlamıyla örneklem, evren içinden belirli ölçütlere göre seçilen ve evreni temsil etme yeterliğine sahip olduğu varsayılan bir alt gruptur ya da başka bir deyişle bir bütün içinden seçilmiş parçalara denir (Şimşek,2012:111).

Bu doğrultuda bakıldığında araştırmanın örnekleme de adı geçen illerdeki üniversitelerin eğitim fakültelerinde Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği okuyan birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri arasından birinci öğretim öğrencileri ele alınan grup olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda ilgili bölümlerde okuyan öğrencilere maksimum düzeyde ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tanımlayıcı özelliklere ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Üniversite	Marmara Üniversitesi	175	34,1
	Gazi Üniversitesi	211	41,1
	Adnan Menderes Üniversitesi	127	24,8
	Toplam	513	100,0
Cinsiyet	Kadın	335	65,3
	Erkek	178	34,7
	Toplam	513	100,0
Sınıf	1. Sınıf	264	51,5
	4. Sınıf	249	48,5
	Toplam	513	100,0
Kardeş Sayısı	1-2 Kardeş	184	35,9
	3-4 Kardeş	222	43,3
	5-6 Kardeş	59	11,5
	7 Ve üzeri	48	9,4
	Toplam	513	100,0
Bölüm	Sınıf Öğretmenliği	235	45,8
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	278	54,2
	Toplam	513	100,0
Hayatını Geçirdiği Alan	Kentsel	394	76,8
	Kırsal	119	23,2
	Toplam	513	100,0

Tablo 4.1: Devamı

Gelir	1000 TL Altı	118	23,0
	1000-2000 TL Arası	202	39,4
	2000-3000 TL Arası	132	25,7
	3000 TL Ve üzeri	61	11,9
	Toplam	513	100,0
Babanın Çalıştığı Sektör	Kamu	115	22,4
	Özel	96	18,7
	Serbest Meslek	165	32,2
	Diğer	137	26,7
	Toplam	513	100,0
Annenin Çalıştığı Sektör	Kamu	21	4,1
	Özel	30	5,8
	Serbest Meslek	9	1,8
	Ev Hanımı	439	85,6
	Diğer	14	2,7
	Toplam	513	100,0

Yukarıdaki tabloya bakıldığında öğrenciler üniversite değişkenine göre 175'i (%34,1) Marmara Üniversitesi, 211'i (%41,1) Gazi üniversitesi, 127'si (%24,8) Adnan Menderes Üniversitesi olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler cinsiyet değişkenine göre 335'i (%65,3) kadın, 178'i (%34,7) erkek olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler sınıf değişkenine göre 264'ü (%51,5) 1. sınıf, 249'u (%48,5) 4. sınıf olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler kardeş sayısı değişkenine göre 184'ü (%35,9) 1-2 kardeş, 222'si (%43,3) 3-4 kardeş, 59'u (%11,5) 5-6 kardeş, 48'i (%9,4) 7 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler bölüm değişkenine göre 235'i (%45,8) Sınıf öğretmenliği, 278'i (%54,2) Sosyal Bilgiler öğretmenliği olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler hayatını geçirdiği alan değişkenine göre 394'ü (%76,8) kentsel, 119'u (%23,2) kırsal olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler gelir değişkenine göre 118'i (%23,0) 1000 tl altı, 202'si (%39,4) 1000-2000 tl arası, 132'si (%25,7) 2000-3000 tl arası, 59'u (%11,5) 3000 tl ve üzeri, 2'si (%0,4) 4000 tl üzeri olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler babanın çalıştığı sektör değişkenine göre 115'i (%22,4) kamu, 96'sı (%18,7) özel, 165'i (%32,2) serbest meslek, 137'si (%26,7) diğer olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler annenin çalıştığı sektör değişkenine göre 21'i (%4,1) kamu, 30'u (%5,8) özel, 9'u (%1,8) serbest meslek, 439'u (%85,6) ev hanımı, 14'ü (%2,7) diğer olarak dağılmaktadır.

4.3. BİLGİ TOPLAMA ARACI

Yapılan araştırmada bilgi düzeyi testi ve beceriyi düzeyi ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca bir de demografik özellikleri belirlemek için bilgi formu kullanılmıştır. Bunların özellikleri aşağıdaki belirtilmiştir.

Kişisel bilgi formu: Kişisel bilgi formu bölümünde bireyin demografik özelliklerinin olduğu bölümdür. Bu doğrultuda bireye bu bölüm hakkında 8 tane soru sorulmuştur. Araştırmada kullanılan bilgi formu kullanılan Ek-1 'de verilmiştir

Demografik bilgileri ortaya koymak için işe yarayacak olan bilgi formunda amaç:

- Bireyin cinsiyet durumunu
- Eğitim fakültesinde okuduğu bölümü
- Bireyin kaçınıcı sınıfta okuduğunu
- Bireyin hayatının büyük bölümünü geçirdiği alanı

- Ailenin aylık ortalama gelir düzeyini
- Araştırmaya katılan bireyin babasının çalıştığı sektörü
- Araştırmaya katılan bireyin annesinin çalıştığı sektörü
- Bireyin ailede kaç kardeşe sahip olduğunu belirlemektir.

Girişimcilik bilgi testi: Girişimcilik bilgi testi üniversitelerin Sınıf ve Sosyal Bilgiler bölümlerinde birinci ve dördüncü sınıflarda okuyan öğrencilerin girişimcilik bilgi düzeyini ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Girişimcilik bilgi testi Ek-2’de verilmiştir. Uygulamaya konu olan anket soruları Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’nde ders kitabı olarak okutulan ve farklı zamanlarda yazılan “Girişimcilik” (Odabaşı, 2005; Ürper, 2013) isimli iki ders kitabı ve Milli Eğitim Bakanlığı ait, yine farklı zamanlarda yazılan “Ortaöğretim Girişimcilik Ders Kitabı” (MEB, 2012; MEB,2014) isimli iki ayrı kitabın içindeki sorular temel alınarak üzerinde ilave ve düzeltmeler yapılarak kullanılmıştır.

Bu doğrultuda bilgi testinin oluşturulması için 40 adet soru hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular Adnan Menderes Üniversitesinde Sınıf ve Sosyal Bilgiler bölümlerini okuyan 115 tane ikinci öğretim öğrencisine uygulanmıştır. Daha sonrasında ise cevap kâğıtları puanlanarak en yüksekten en düşüğe doğru sıralanmıştır. En yüksek ve en düşük puanlı kâğıtların % 27’si alınmış üst ve alt gruplar oluşturulmuştur. Sonrasında ise doğru cevabın üst ve alt gruplardaki yüzdeleriyle madde gücü (p) ve maddenin ayırt ediciliği (r) bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda en iyi olan 25 tane sorunun güvenilirlik çalışması sonrasında KR21 değeri **0,803**; KR20 değeri **0,816** olarak yüksek bulunmuştur. Geriye kalan bu 25 soru ele alınarak bilgi düzeyi testinde kullanılması sağlanmıştır.

Girişimcilik becerisi ölçeği: Bu ölçek üniversitelerin Sınıf ve Sosyal Bilgiler bölümlerinde birinci ve dördüncü sınıflarda okuyan öğrencilerin girişimcilik beceri düzeyini ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan beceri ölçeği **Yılmaz ve Sünbül (2009)** tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin bulgular faktör analizi yöntemi ile sağlanmıştır. Temel bileşenler analizlerine dayalı

olarak ölçeğin maddelerinin tek bir faktörde toplandığı görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bulgular Cronbach alfa (İç tutarlılık) ile sağlanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,90 bulunmuştur. Ölçek 36 maddeden oluşan 5'li likert türü (Hiçbir zaman, nadiren, bazen, sık sık, çok sık) bir ölçektir.

Tablo 4.2. Beceri düzeyi ölçeği puanlama sistemi

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Hiçbir zaman	1	1,00 - 1,79	Çok düşük
	2	1,80 - 2,59	Düşük
	3	2,60 - 3,39	Orta
	4	3,40 - 4,19	Yüksek
Çok sık	5	4,20 - 5,00	Çok yüksek

Likert tarzı beceri ölçeği değerlendirilirken yukarıdaki tablo değerleri ele alınmıştır. Bu doğrultuda 1,00'dan başlayarak 0.80 oranında artırılarak toplamda 5 farklı puan bulunmuştur. Beceri düzeyi ölçeğine göre düşünüldüğünde uygulamaya katılan birey bu sistem göre en düşük 1.00 puan alırken, en yüksek 5.00 puan almış olacaktır. Girişimcilik beceri ölçeği Ek-3'de verilmiştir.

Genel olarak bakıldığında kullanılan anketlerde veri elde etmeye yönelik sorulan soru sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir;

Tablo 4.3. Girişimcilik bilgi, beceri düzeyleri ve demografik yapıyı ortaya çıkarmak için hazırlanan maddelerin dağılımı

ÖLÇEKLER/SORU ÇEŞİTLERİ	SORU SAYILARI
Demografik Özellikleri Ölçmeye Yarayan Sorular	8
Girişimcilik Bilgi Düzeyi Testi	25
Girişimcilik Beceri Düzeyi Ölçeği	36

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Yapılan araştırmada toplamda 555 kişiye ulaşılmış ancak bu ölçeklerden 513 tanesinde sağlıklı verilere ulaşılmıştır. Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan öğrencilerin ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almıştır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Araştırmada veri toplamak için kullanılan veri toplama araçlarının uygulanması ile toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular, bu bölümde araştırmanın problemine ve alt problemlerine dayalı olarak tablolandırılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın birinci alt problemi; “Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri ne düzeydedir” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.1. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyi

	N	X	Sd
Girişimcilik Becerisi	513	91,949	12,671
Girişimcilik Bilgisi	513	80,678	16,542

Araştırmaya katılan öğrencilerin “girişimcilik becerisi” düzeyi ($91,949 \pm 12,671$); “girişimcilik bilgisi” düzeyi ($80,678 \pm 16,542$); olarak saptanmıştır

5.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın birinci alt problemi; “Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.2. Sosyal Bilgiler bölümünde sınıfa göre bilgi ve beceri düzeyi ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	t	p
Girişimcilik Becerisi	1. Sınıf	143	93,189	13,624	0,264	0,792
	4. Sınıf	135	92,785	11,760		
Girişimcilik Bilgisi	1. Sınıf	143	80,028	16,584	0,380	0,704
	4. Sınıf	135	79,230	18,405		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=0,264$; $p=0,792>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=0,380$; $p=0,704>0,05$).

5.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın ikinci alt problemi; “Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.3. Sınıf Öğretmenliği bölümünde sınıfa göre bilgi ve beceri düzeyi ortalamalar

	Grup	N	X	Sd	t	p
Girişimcilik Becerisi	1. Sınıf	121	92,116	12,250	1,776	0,077
	4. Sınıf	114	89,228	12,674		
Girişimcilik Bilgisi	1. Sınıf	121	84,033	11,781	2,210	0,030
	4. Sınıf	114	79,649	18,137		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1,776$; $p=0,077>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2,210$; $p=0,030<0,05$). 1. Sınıfın girişimcilik bilgisi puanları ($x=84,033$), 4. Sınıfın girişimcilik bilgisi puanlarından ($x=79,649$) yüksek bulunmuştur.

5.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın üçüncü alt problemi; “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgisi ve becerisi birinci ve dördüncü sınıflar arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir

Tablo 5.4. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin sınıfa göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	t	p
Girişimcilik Becerisi	1. Sınıf	264	92,697	12,999	1,377	0,169
	4. Sınıf	249	91,157	12,291		
Girişimcilik Bilgisi	1. Sınıf	264	81,864	14,691	1,674	0,097
	4. Sınıf	249	79,422	18,247		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1,377$; $p=0,169>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1,674$; $p=0,097>0,05$).

5.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın dördüncü alt problemi; “Girişimcilik becerisi ve bilgisi öğretmen adaylarının okuduğu bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.5. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin bölüme göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	t	p
Girişimcilik Becerisi	Sınıf Öğretmenliği	235	90,715	12,515	-2,035	0,042
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	278	92,993	12,732		
Girişimcilik Bilgisi	Sınıf Öğretmenliği	235	81,906	15,325	1,548	0,118
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	278	79,640	17,465		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2,035$; $p=0,042<0,05$). Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinin girişimcilik becerisi puanları ($x=92,993$), sınıf öğretmenliğinin girişimcilik becerisi puanlarından ($x=90,715$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1,548$; $p=0,118>0,05$).

5.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi ve bilgisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.6. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin cinsiyete göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	t	p
Girişimcilik Becerisi	Kadın	335	91,794	11,783	-0,380	0,704
	Erkek	178	92,242	14,225		
Girişimcilik Bilgisi	Kadın	335	82,197	14,968	2,873	0,008
	Erkek	178	77,820	18,872		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,380$; $p=0,704>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek

amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2,873$; $p=0,008<0,05$). Kadınların girişimcilik bilgisi puanları ($x=82,197$), erkeklerin girişimcilik bilgisi puanlarından ($x=77,820$) yüksek bulunmuştur.

5.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın altıncı alt problemi; “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi ailedeki toplam aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.7. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin ekonomik gelire göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	F	p
Girişimcilik Becerisi	1000 TL Altı	118	93,712	12,761	1,299	0,274
	1000-2000 TL Arası	202	91,955	12,394		
	2000-3000 TL Arası	132	90,591	12,944		
	3000 TL Ve üzeri	61	91,459	12,718		
Girişimcilik Bilgisi	1000 TL Altı	118	81,424	14,760	2,309	0,076
	1000-2000 TL Arası	202	79,366	17,090		
	2000-3000 TL Arası	132	83,364	15,030		
	3000 TL Ve üzeri	61	77,771	20,180		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,299$; $p=0,274>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek

amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2,309$; $p=0,076>0,05$).

5.8. SEKİZİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın yedinci alt problemleri şöyledir:“Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi içinde yaşadığı çevreye göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.8. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin hayatını geçirdiği alana göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	t	p
Girişimcilik Becerisi	Kentsel	394	92,117	12,458	0,544	0,587
	Kırsal	119	91,395	13,393		
Girişimcilik Bilgisi	Kentsel	394	81,066	15,812	0,966	0,335
	Kırsal	119	79,395	18,774		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının hayatını geçirdiği alan değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=0,544$; $p=0,587>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının hayatını geçirdiği alan değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=0,966$; $p=0,335>0,05$).

5.9. DOKUZUNCU ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın sekizinci alt problemi; “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi baba mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.9. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin babanın çalıştığı sektöre göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	F	p	Fark
Girişimcilik Becerisi	Kamu	115	88,809	13,395	3,558	0,014	2 > 1 3 > 1 4 > 1
	Özel	96	94,188	12,320			
	Serbest Meslek	165	92,352	12,879			
	Diğer	137	92,533	11,646			
Girişimcilik Bilgisi	Kamu	115	82,365	14,566	1,377	0,249	
	Özel	96	77,833	20,828			
	Serbest Meslek	165	80,849	15,390			
	Diğer	137	81,051	15,980			

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının babanın çalıştığı sektör değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,558$; $p=0.014<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Babanın çalıştığı sektör özel olanların girişimcilik becerisi puanları ($94,188 \pm 12,320$), babanın çalıştığı sektör kamu olanların girişimcilik becerisi puanlarından ($88,809 \pm 13,395$) yüksek bulunmuştur. Babanın çalıştığı sektör serbest meslek olanların girişimcilik becerisi puanları ($92,352 \pm 12,879$), babanın çalıştığı sektör kamu olanların girişimcilik becerisi puanlarından ($88,809 \pm 13,395$) yüksek bulunmuştur. Babanın çalıştığı sektör diğer olanların girişimcilik becerisi puanları ($92,533 \pm 11,646$), babanın

çalıştığı sektör kamu olanların girişimcilik becerisi puanlarından ($88,809 \pm 13,395$) yüksek bulunmuştur

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının babanın çalıştığı sektör değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,377$; $p=0,249>0.05$).

5.10. ONUNCU ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi; “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi anne mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki şekildedir.

Tablo 5.10. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin annenin çalıştığı sektör göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	F	p
Girişimcilik Becerisi	Kamu	21	91,952	13,840	1,335	0,256
	Özel	30	96,933	9,965		
	Serbest Meslek	9	92,667	12,933		
	Ev Hanımı	439	91,665	12,641		
	Diğer	14	89,714	15,973		
Girişimcilik Bilgisi	Kamu	21	81,905	17,961	0,543	0,705
	Özel	30	77,467	19,383		
	Serbest Meslek	9	78,667	19,900		
	Ev Hanımı	439	80,993	15,918		
	Diğer	14	77,143	24,828		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının annenin çalıştığı sektör değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,335$; $p=0,256>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının annenin çalıştığı sektör değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,543$; $p=0,705>0.05$).

5.11. ONBİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın onuncu alt problemi; “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.11. Girişimcilik beceri ve girişimcilik bilgi düzeyinin kardeş sayısına göre ortalamaları

	Grup	N	X	Sd	F	p
Girişimcilik Becerisi	1-2 Kardeş	184	92,044	12,613	0,637	0,592
	3-4 Kardeş	222	91,815	12,819		
	5-6 Kardeş	59	93,576	12,133		
	7 Ve üzeri	48	90,208	12,994		
Girişimcilik Bilgisi	1-2 Kardeş	184	82,544	15,709	1,503	0,213
	3-4 Kardeş	222	80,126	16,766		
	5-6 Kardeş	59	77,898	18,366		
	7 Ve üzeri	48	79,500	15,992		

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerisi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,637$; $p=0,592>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik bilgisi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1,503$; $p=0,213>0,05$).

Yapılan araştırmada ortaya konulan alt problemlere yönelik bulgular ve yorumlar yukarıda verilmiştir. Bu alt problemlerin yanı sıra araştırmada girişimcilik bilgi düzeyi ile girişimcilik beceri düzeyi arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.12. Girişimcilik beceri düzeyi ile girişimcilik bilgi düzeyi arasındaki ilişki

		Girişimcilik Becerisi
Girişimcilik Bilgisi	r	0,006
	p	0,899
	N	513

Yapılan araştırmada girişimcilik bilgisi ile girişimcilik becerisi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p=0,899>0,05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına ilişkin sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin birtakım önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Bu araştırmada Marmara, Gazi ve Adnan Menderes Üniversitelerindeki Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmen adayları arasında kapsamlı bir araştırma yapılmış ve böylece bu öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya konulan bulgular göz önüne alındığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1.Araştırmanın birinci alt problemi: “Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri ne düzeydedir?” şeklindedir.

Araştırmada ilgili üniversitelere yapılan girişimcilik bilgi testi ve girişimcilik beceri ölçeğine bakıldığında Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi düzeylerinin iyi seviyede ($80,678 \pm 16,542$) olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmada Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin orta seviyede ($91,949 \pm 12,671$) olduğu söylenebilir.

2. Araştırmanın ikinci ve üçüncü alt problemleri şöyledir:

a.Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

b.Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerileri sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğretmen adaylarına yapılan girişimcilik bilgi testi ve girişimcilik beceri ölçeği sonucunda elde edilen verilere

bakıldığında, bu bölümde okuyan öğrenciler açısından istatistiksel olarak gerek bilgi gerekse beceri düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi için Sosyal Bilgiler öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarına yapılan bütün istatistiksel işlemler Sınıf öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarına da aynen yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda Sınıf öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının istatistiksel açıdan girişimcilik beceri düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sınıf öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarına yapılan girişimcilik bilgi testinde ise 1.Sınıf öğrencilerinin girişimcilik bilgisi puanları ($x= 84,033$) 4. Sınıf öğrencilerinin girişimcilik bilgisi puanlarından ($x= 79,649$) yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Yukarıda verilen iki alt probleme ilişkin bulgulardan yola çıkarak Sınıf ve Sosyal Bilgiler bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarına girişimcilik konusunun yeterli düzeyde eğitim verilmemesinden dolayı bu bölümlerde okuyan öğrencilerin girişimcilik bilgi ve becerisi konusunda gerekli donanımlara sahip olmadan mezun oldukları sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca başka bir sonuç olarak girişimcilik bilgi düzeyi iyi olan Sınıf öğretmenliğinde okuyan birinci sınıf öğretmen adaylarının istatistiksel açıdan süreç içerisinde bu bilgilerinin de köreldiği görülmektedir.

Bilimsel çalışmalar üzerinde literatür taraması yapıldığında girişimcilik eğitiminin bireyin girişimci bir birey olması üzerinde etkili olduğunu anlamak zor olmayacaktır. Nitekim Sezer (2013)'in Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesindeki İşletme bölümü öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmaya göre girişimcilik dersi alanların, girişimcilik dersi almayanlara göre girişimcilik kariyerine yönelimin büyük bir farkla daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Yine İbicioğlu ve arkadaşları (2010) girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini karşılaştırmaya yönelik yapmış olduğu araştırmada bu dersi alan İşletme bölümü öğrencilerinin, bu dersi olmayan Fen-Edebiyat Fakültesi (FEF) öğrencilerine göre daha çok girişimcilik eğilimlerine sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Kayalar ve Ömürbek (2007) yapmış olduğu araştırmada araştırmaya katılan öğrencilerin %74'nün vermiş olduğu cevapta girişimcilikle ilgili bir ders almaları

durumunda girişimcilik yönünde teşvik etme bakımından faydalı olacağını ifade etmişlerdir.

Honig (2004) ise yapmış olduğu bir çalışmada öğrencilerin girişimcilik eğitimi alıp almama durumuyla, girişimcilik yetenekleri puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmaya göre girişimcilik eğitimi alan kişilerin girişimcilik yetenek puanlarının arttığı ortaya çıkmıştır (Honig'ten akt. Patır ve Karahan, 2010).

3. Araştırmanın dördüncü alt problemi: “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgisi ve becerisi birinci ve dördüncü sınıflar arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Bu çalışmada gerek girişimcilik becerisi gerekse girişimcilik bilgisi açısından birinci ve dördüncü sınıflar arasında yapılan araştırmada istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. İstatistiksel olarak birinci ve dördüncü sınıflar arasında anlamlı bir farkın bulunmamasını, bu bölümlerde girişimciliğe yönelik, bireyin bilgisinde becerisinde bir fark oluşturacak kadar eğitimin olmamasına bağlanabilir. Başka bir ifadeyle istatistiksel olarak bireyin girişimcilik konusunda üniversitenin herhangi bir aşamasında, gerek bilgi gerekse beceri açısından ders almadığı için bir değişime uğramamasına bağlanabilir.

Üniversitenin herhangi bir bölümünde girişimcilik dersi adı altında bir ders olsaydı yapılan araştırmada sonuç belki farklı çıkacak ve böylece aralarında anlamlı bir farkın olduğu söylenecekti. Yapılan araştırmalar incelendiğinde girişimcilik dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında genel anlamda anlamlı bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır.

İbicioğlu vd. (2010) yapmış olduğu bir araştırmada işletme eğitimine yeni başlayan ve işletme eğitimini tamamlamak üzere olan öğrencileri arasında girişimcilikle ilgili bir tutum farkı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda işletme son sınıf öğrencilerinin girişimcilik düşünceleri fakülteye yeni başlayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Yine buna benzer bir araştırmayı İpcioğlu ve Taşer (2009)'in yaptığı görülmektedir. Bu bağlamda Balıkesir ve Dumlupınar niversitelerinin işletme bölümlerindeki 1. ve 4. Sınıf ğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmada, 4. Sınıf ğrencileri girişimciliğin tüm alt boyutlarında (Başarma gereksinimi, içsel kontrol, risk alma eğilimi, yenilikçi olma, kendine güven ve belirsizliklere karşı tolerans) 1. Sınıf ğrencilerine göre daha olumlu oldukları ortaya ıkmiştır.

4.Araştırmanın beşinci alt problemi: “Girişimcilik becerisi ve bilgisi ğretmen adaylarının okuduğu bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Gerek Sınıf ğretmenliği gerekse Sosyal Bilgiler ğretmenliğinde girişimcilik konusunda yeterli düzeyde eğitim verilmemesi girişimcilik bilgisi konusunda anlamlı bir farkın olmamasına yol açmıştır.

Araştırmada istatıksel olarak Sosyal Bilgiler okuyan ğretmen adaylarının Sınıf ğretmenliği okuyan ğretmen adaylarına nispeten girişimcilik beceri puanlarının daha yüksek çıkmasını, bu bölümlerde okutulan derslere ilişkilendirilebilir. Nitekim Sosyal bilgiler ders programına bakıldığında yoğun olarak Coğrafya eğitiminin verilmesi (Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafya gibi) bu bölümü okuyan ğretmen adayının girişimcilik becerine etkisi olduğu düşünülebilir. Ayrıca Sosyal Bilgiler ders programında ekonomi dersinin de yer alması ğretmen adaylarının girişimcilik becerisi üzerinde etkisinin olabileceği düşünülebilir.

5.Araştırmanın altıncı alt problemi: “ğretmen adaylarının girişimcilik becerisi ve bilgisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Yapılan çalışmada cinsiyet değişkenine göre girişimcilik becerisi için istatıksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak araştırmada cinsiyet değişkeni açısından girişimcilik bilgi düzeyine bakıldığında istatıksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu doğrultuda kadınların girişimcilik bilgisi puanlarının

($x=82,197$) erkeklerin girişimcilik bilgisi puanlarından ($x=77,820$) yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada beceri düzeyi açısından anlamlı bir farkın ortaya çıkmamasını kadınların son zamanlar sosyal hayatta daha aktif olmasına bağlanabilir. Nitekim erkeklerin son yüzyıla kadar genel olarak kadınlardan daha fazla haklara sahip olması, onların sosyal hayatta kadınlara nispeten daha fazla aktif olmasına sebep olduğu söylenebilir. Dolayısıyla erkeklerin girişimcilik eğilimi konusunda kadınlara nispeten daha üstün olacağı kanısı akıllarda yer edindiği ifade edilebilir. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalar ise bu kanıları yavaş yavaş yıkmaya başladığı söylenebilir. Nitekim kadınların son yıllarda elde ettikleri haklar onları erkeklerle eşit seviyelere getirmiş ve böylece kadınlar sosyal hayatta erkekler gibi aktif bir niteliğe sahip olmuşlardır. Bu durum bir bakıma aynı şartlara sahip olduğu takdirde kadınların, erkelere bazı konularda olduğu gibi girişimcilik eğilimi konusunda da ulaşabileceğini göstermektedir.

Yine istatikselsel olarak elde edilen bu bilgilere bakıldığında kadınların girişimciliği öğrenme konusunda erkelere göre daha çok istekli olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Cinsiyet değişkeni açısından bu konuda yapılan analiz bulguları beceri açısından literatür taraması yapıldığında bazı araştırmalarla aynı sonuçlara ulaştığı anlaşılmıştır. Nitekim Bilge ve Bal (2012)'in Celal Bayar üniversitesine bağlı MYO Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulunda ve bu üniversiteye bağlı olan Matematik Bölümünde yaptığı araştırmada aynı sonuçlara vardığı gözlemlenmiştir. Bu sonuca benzer bir araştırma da Yılmaz ve Günel (2011)'in Turizm eğitimi alan kişiler üzerine yaptığı araştırmadır. Aynı sonucu ortaya çıkaran bir başka araştırma ise Yılmaz ve Sünbül (2009)'ün Selçuk Üniversitesi öğrencileri üzerine yaptığı araştırmadır.

Cinsiyet değişkeni açısından bireylerin girişimcilik becerilerini araştırmaya tabi tutan araştırmaların bazılarında istatikselsel açıdan her ne kadar anlamsal bir fark bulunmasa da yapılan araştırmaların büyük bir çoğunluğunda erkeklerin kadınlardan daha çok girişimci bir profil gösterdikleri ortaya çıkmıştır (Örücü, Kılıç ve Yılmaz,

2007; Negiz, Özdaşlı, Özkul ve Alparslan,2009; İşcan ve Kaygın,2011; İrmış ve Barutçu,2012). Erkeklerin istatistiksel olarak üstün çıktığını ortaya koyan araştırmaların ilgi çeken kısmı ise bu araştırmaların çoğunluğunu İİBF’lerde yapıldığı gözlemlenmiştir.

Bu bilgiler ışığında girişimcilik eğitiminin ülkemizde daha çok İİBF’lerde verildiği düşünüldüğünde istatistiksel açıdan kişilerin girişimcilik potansiyellerinin de belirginleştiği ya da cinsiyet açısından birtakım anlamsal farkların ortaya çıktığı söylenebilir. Ancak eğitim fakültelerinde girişimcilik dersinin verilmemesi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinde istatistiksel açıdan farklılıkların ortaya çıkmamasına sebep olduğu söylenebilir.

6.Araştırmanın yedinci alt problemi: “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi ailedeki toplam aylık gelire göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının ailesindeki gelir düzeyi ile gerek girişimcilik bilgi düzeyi ve gerekse girişimcilik becerileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Literatür taraması yapıldığında genel olarak araştırmalarda ailenin gelir durumunun bireyin girişimciliği üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır (Arslan,2002; Örucü vd.,2007; Şeşen ve Basım,2012). Ancak bu problemi ele alarak yapılan araştırmalara bakıldığında araştırmaların eğitim fakültelerinden çok farklı fakültelerde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Yapılan araştırmada bu alt problemde istatistiksel olarak anlamlı bir farkın çıkmama sebebi, araştırmaya katılan kişilerin ailedeki gelir düzeyleri açısından çok farklılık olmamasına ve en yüksek gelir düzeyinde bulunan kişilerin çok az olmasına bağlanabilir.

7.Araştırmanın sekizinci alt problemi: “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi içinde yaşadığı çevreye göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Bu çalışmada kişinin yaşadığı çevre ile girişimcilik bilgi ve girişimcilik becerisi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu doğrultuda eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilerin yaşadığı çevrenin girişimciliğe istatistiksel açıdan bakıldığında bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılabılır.

Bu sonuca benzer bir çalışma da Pamukkale Üniversitesinde yapılmıştır. Yapılan araştırmada yerleşim yeri ile girişimcilik açısından yine anlamlı bir fark bulunmamıştır (İrmiş ve Barutçu,2012). Bu verilerden farklı bir niteliğe sahip veri elde eden başka bir çalışma ise Ersoy (2010) tarafından ortaya konulmuştur. Ersoy'un yapmış olduğu araştırmaya göre taşradaki sosyal yapının şehir merkezlerine oranla daha güçlü olması sebebiyle sosyal yapının ve dini inançların girişimcilik tercihlerinde daha etkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

8.Araştırmanın dokuzuncu ve onuncu alt problemleri şöyledir:

a. Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi baba mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

b. Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi anne mesleğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada baba mesleği ile bireyin girişimcilik bilgi düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ortaya çıkan bilgilere istatistiksel açıdan bakıldığında bireyin baba mesleği ne olursa olsun bireyin girişimcilik bilgi düzeyi üzerinde pek bir fark oluşturmayacaktır.

Yapılan araştırmada baba mesleğinin bireyin girişimcilik bilgisi üzerinde istatistiksel açıdan her ne kadar bir etkisi olmasa da baba mesleğinin bireyin becerisi üzerinde anlamsal bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda babası özel sektörde çalışan bireylerin istatistiksel açıdan bakıldığında daha çok girişimcilik becerisine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Yine araştırmada dikkat çeken en önemli veri ise babası kamuda çalışan bireylerin girişimcilik beceri düzeylerinin diğerlerinden daha düşük olmasıdır.

Bu verilerden yola çıkarak kamu sektöründe çalışan babaların çocuklarını yine kendisi gibi daha garantici ve riski olmayan kamu sektörünü seçmesine teşvik ettiğine ulaşılabılır. Yine yeri geldiğinde risk alabilen, değişime öncülük eden, yenilikçi ve hareketli bir yaşam tarzına sahip olan özel sektörde çalışan bireylerin, çocuklarına bu bağlamda model oldukları söylenebilir.

Bu çalışmada anne mesleğinin istatistiksel açıdan ilgili bölümlerde okuyan bireylerin girişimcilik bilgi ve becerisi üzerinde anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Yapılan araştırmada ayrıca anne mesleği için istatistiksel açıdan ilginç bir veriye ulaşılmıştır. Nitekim 513 kişi üzerinde uygulanan ölçeklerde elde edilen verilere bakıldığında 439 kişinin anne mesleği için ev hanımı ibaresini işaretlediği geri kalan kişilerin ise diğer meslekleri işaretlediği tespit edilmiştir.

Baba mesleği istatistiksel açıdan bireyin girişimcilik becerisi üzerinde etkiliyken, anne mesleğinin bireyin girişimcilik becerisi üzerinde etkili olmaması bu konuda elde edilen verilere bağlanabilir. Yani ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin anneleri genel olarak ev hanımıdır ve herhangi bir sektörde çalışmamaktadır. Bireylerin anneleri iş hayatında çalışıyor olsaydı istatistiksel açıdan belki anlamlı bir fark oluşabilirdi.

Bireylerin aile mesleklerinin girişimcilik becerisine etkisi üzerine yapılan araştırmalar bakıldığında genel olarak ebeveynlerin meslek yapısı bireyin girişimcilik becerisi üzerinde etkili olduğu görülmüştür (Patır ve Karahan,2010; Yılmaz ve Günel, 2011; İrmış ve Barutçu, 2012; Güreşçi,2014). Bu sonuçlardan farklı olarak Arslan (2002) ise yaptığı bir çalışmada baba mesleğinin bireyin girişimcilik üzerinde bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuştur.

9.Araştırmanın on birinci alt problemi: “Öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerisi kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklindedir.

Yapılan çalışmada bireyin kardeş sayısı ile girişimcilik bilgi ve beceri düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu veriden de yola çıkarak eğitim fakültelerinde okuyan bireylerin kardeş sayısı istatistiksel olarak onun girişimciliğine bir etki yapmadığı sonucuna ulaşılabılır.

Gürbüz (2008) Eskişehir Osmangazi Üniversitesindeki İİBF öğrencileri üzerinde girişimcilik eğilimiyle ilişkili faktörleri ortaya çıkarmak için yapmış olduğu çalışma yine aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Ö.Ç.Bozkurt vd. (2012) ise yapmış oldukları çalışmada kardeş sayısının çok olması ile girişimcilik arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

10. Yukarıda verilen bu bilgilerin dışında araştırmada girişimcilik bilgisi ve girişimcilik becerisi arasındaki ilişkiye de bakılmıştır. Başka bir ifadeyle “bireyin girişimcilik bilgisi arttıkça becerisi de artmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda yapılan araştırmada istatistiksel açıdan girişimcilik bilgisi ile girişimcilik becerisi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Her ne kadar girişimcilik bilgisinin artmasıyla girişimcilik becerisinin de artması beklenen bir durum olsa da; yapılan araştırmada istatistiksel açıdan böyle bir sonucun ortaya çıkmaması girişimcilik konusunda uygulamalı derslerin olmamasına bağlanabilir. Yine girişimcilik becerilerinin nispeten kalıtımsal özellikler taşıması bu konuda varılabilecek başka bir sonuç olarak ele alınabilir.

Öneriler

1.Eğitim fakültelerinde girişimciliği geliştirmek için bu fakültelerde öncelikle İİBF’lerdeki gibi girişimcilik adı altında bir ders verilmesi gerekmektedir. Nitekim 2005 yılında müfredattaki değişimle birlikte ders kazanımları birtakım ara disiplinlerle ilişkilendirilmiştir. Bu ara disiplinlerde bir tanesi de girişimcilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişimcilik kavramının günümüzde öneminin hızla artması ve ülkeler arası rekabette girişimcilerin gün geçtikçe daha da önemsenmesi toplumların ister istemez bu konuda bir şeyler yapmasını gerektirmektedir..

2.Yapılan araştırmalara bakıldığında öğretmen tutumlarının öğrencilerin girişimciliği üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akyürek ve Şahin, 2013). Bu doğrultuda öğretmen tutumlarının girişimci bireyler yetiştirmek düşüncesini yönelik geliştirmek amacıyla girişimcilik konusunda uzman olan kişiler tarafından sistemli olarak yapılacak programlar eşliğinde hizmet içi eğitimler verilmesi gerekmektedir. Ayrıca verilen bu eğitimlerin teorik bir eğitim olmasından çok

uygulamalı bir eğitim olmasına dikkat edilmelidir. Nitekim Ö.Ç.Bozkurt ve Alparslan (2013)'ın yapmış olduğu bir araştırmada ankete katılanların eğitimcilerin uygulamalı bir eğitim vermesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

3. Yapılan araştırma Marmara, Gazi ve Adnan Menderes Üniversitesinde Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği okuyan öğretmen adaylarını kapsamaktadır. Eğitim fakültelerinde bugüne kadar girişimcilik konusu üzerinde yapılan araştırmalara bakıldığında araştırmaların yeterli düzey olmadığı anlaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında aynı konuda ve aynı bölümler üzerinde daha fazla üniversitelere ulaşılarak detaylı araştırmaların yapılması önerilebilir. Ya da eğitim fakültelerinde Sınıf ve Sosyal Bilgiler bölümlerinin dışında eğitim gören diğer bölümler üzerinde girişimcilik üzerine detaylı araştırmaların yapılması önerilebilir.

4.Girişimcilik konusunda eğitim açısından yapılan araştırmaların yetersiz olduğu alanlardan bir tanesi de üniversite öncesindeki eğitim kademeleridir. Nitekim bugün bazı MEB okullarında her ne kadar girişimcilik konusunda “Orta Öğretimde Girişimcilik Dersi” adı altında bir ders verilse de bu alanda yapılan bilimsel çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Bu yüzden eğitimin ilk ve orta kademelerinde de bu konuda çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akyürek, Ç. ve Şahin, Ç.(2013) “İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, *EKEV Akademi Dergisi*,17(57), ss. 51-68
- Akyüz, Ö.(Ed.).(2011) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Tuna yayınları: Ankara
- Altan, M. Z.(2012) “Her Alanda Yeni Steve Jobs’lar Yaratmak İçin Girişimci Öğretim ve Girişimci Öğretim Üyeliği”, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, c.2, s.4,ss. 1-8
- Altan, M. Z.(2014) *Türkiye’nin Eğitim Çıkmazı: Girişimci Öğretim, Girişimci Öğretmen*, Pegem Akademi yayınları: Ankara
- Arslan, K.(2002) “Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler Ve Girişimcilik Eğitimleri”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, sayı:6, ss.1-11
- Aşkın,A.,Nehir,S. ve Vural, S.Ö.(2011) “Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı Ve Gelişimi” *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (6: 2) ,ss.55-72
- Ataseven, B.(2012) “Nitel Bilimsel Araştırmalarda Veri Kalitesinin Önemi”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, c. xxxiii, s.2, ss.543-564
- Avşar,M.(2007) *Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması: Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama*,Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S.(2007) “Girişimcilik Ve Girişimci Kültür: Sosyolojik bir perspektif”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.:18, ss.-101-120
- Aytaç, Ö.(2006) “Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif”,*Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi*, s.15

- Balaban, Ö. ve Özdemir, Y.(2008) “Girişimcilik eğitimin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2) ss.,133-148
- Bayrak, C. ve Terzi, Ç.(2004) “Okul Yöneticilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Okullara Yansımaları”, *İnönü Üniversitesi XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, ss.1-15, Malatya
- Bayrakdar, S. (2011) “Avrupa Birliği mesleki eğitim programlarında girişimcilik eğitimlerinin ekonomik kalkınmadaki önemi”, *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12 (1), ss.245-264
- Baysal, H. ve Özkul, A. S (2009) “Türkiye’de Girişimcilik Eğitiminde İlköğretimin Rolü Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi”, *1. Uluslararası Davraz Kongresi*, 4-27 Eylül 2009, Isparta.
- Bilge, H. ve Bal,V.(2012) “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,c.2, s.16, ss.131-148
- Bozgeyik, A. (2005) *Girişimcilere Yol Haritası*, Hayat Yayınları: İstanbul
- Bozkurt, Ö. Ç. ve Alparlan A.M.(2013) “Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci Ve Öğrenci Görüşleri”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*,(8: 1) , ss.7-27.
- Bozkurt, Ö.(2007) “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, c.1, s.2, ss.93-111
- Bozkurt, Ö.Ç. (2011) *Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*, Detay yayıncılık: Ankara
- Bozkurt,Ö.Ç.,Kalkan,A.,Koyuncu, O. ve Alparlan,A.M.(2012) “Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi:Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c.1,s.15, ss.229-247

- Börü, D.(2006).*Girişimcilik Eğilimi*, Marmara Üniversitesi: İstanbul
- Candan, H.(2011) “Osmanlı’dan Günümüze Türk Topraklarında Girişimcilik Serüvenine Dair Bir Değerlendirme”, *KSÜ İİBF Dergisi*, (6: 2), ss.157-174
- Cansız, E.(2007) *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Isparta.
- Çakmak, O. (2003) “Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi”, *Piyasa Dergisi*, 8(Kış), ss.61-77.
- Çetindamar, D.(2003) *Türkiye’de Girişimcilik*, TUSİAD yayınları: İstanbul
- Çevik, E.(2006) *Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri İle Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Durukan, T. (2005) Küresel Girişimcilik. O.A.Seymen ve T. Bolat, (Editörler), *Küreselleşme ve Çok Uluslu İşletmecilik* içinde (139), Nobel Yayın: Ankara
- Durukan, T.(2006) “Dünden Bugüne Girişimcilik Ve 21.Yüzyılda Girişimciliğin Önemi”, *ÇOMÜ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), ss.25-37
- Eraslan, L. (2011) “İlköğretim Programlarındaki Girişimcilik Öğretimi (Hayat Bilgisi Dersi Öğretimi)” *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* s.27, ss.82-94
- Ercan, S. ve Gökdeniz, İ.(2009) “Girişimciliğin Gelişim Süreci Ve Girişimcilik Açısından Kazakistan”, *Bilgi Dergisi*, c.2, s.49, ss.59-82
- Erdoğan, İ. (1998) *Araştırma Dizaynı Ve İstatistiksel Yöntemler*, Emel Matbaası: Ankara

- Ersoy, M. (2010) “Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihlerine Etkisi”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, c.2, s.1, ss.71-77
- Gömlüksiz, M. N. ve KAN, A.Ü.(2009) “Sosyal Bilgiler Dersi Yönetim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme Ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğinin Belirlenmesi (Diyarbakır Örneği)”, *DAUM Dergisi*, c.8,s.1, ss.39-49
- Güney, S.(2008). *Girişimcilik: Temel Kavramlar Ve Bazı Güncel Konular*(3.baskı), Siyasal: Ankara
- Gürbüz, H.(2008) “Girişimcilik Eğilimiyle İlişkili Faktörlerin Belirlenmesi Ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Öğrencilerinde Bir Uygulama.” *2.Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 07-10 Mayıs 2008, ss.485-493, Bişkek
- Güreşçi, E.(2014) “Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (9:1), ss.23-38
- <http://rga.com.tr/userfiles/image/Tugiad%2003.01.2012.pdf> 09.01.2012’ de erişildi
- http://vizyon21yy.com/documan/Egitim_Ogretim/Onemli_Gunler_Kuruluslar/Girisimcilik_Haftasi/Turkiyede_Girisimcilik_Egitimi.pdf, (12.08.2013)
- İbicioğlu, H.,Taş, S. ve Özmen,H.İ.(2010) “Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*,2(1), ss.53-74
- İpçioğlu,İ. Taşer,A., (2009) “”İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 2-10, ss.13-27

- İrmiş, A. ve Barutçu, E.(2012) “Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini Ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması”, *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, c.26, s.2, ss.1-25
- İşcan, Ö.F. ve Kaygın, E.(2011) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,15(2), ss.443-462
- Kabapınar, Y.(2012) *Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretim*, Pegem Akademi yayınları: Ankara
- Kalkan, A.(2011) “Kişisel Tutum, Öznel Norm Ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(14), ss.189-206
- Karabey, C.N. ve Bingöl, D.(2010) “Girişimciliğin Başlangıcı Olarak Fırsat Tanımlama” *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi*, 21(67), 9-31
- Karabulut, A. T.(2009) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini Ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 26(1), ss.332-356
- Karadeniz, Y.(2010) Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi,
- Karasar, N.(2014) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*(26.baskı), Nobel yayınları: Ankara
- Kaya,M.D.,Güzel,D. ve Çubukçu,B.(2011) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması:Atatürk Üniversitesinde Bir Araştırma”, *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*,1(2),ss.76-89
- Kayalar, M. ve Ömürbek, N. (2007) “Girişimci Adaylarının Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi” *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), ss.185-200.

- Korkmaz, S. (2000) “Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18(1), ss.163–180
- KOSGEB ve TUBİTAK (2011) Girişimcilik Kültürünün Yaygınlaşması.- http://omusigem.omu.edu.tr/UserFiles/2011_105.pdf 8 Aralık 2013’te erişildi.
- Kuvan, H.(2007) *Türk Girişimcilerinin Yaşam Ve Çalışma Değerleri: Malatyalı Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Isparta
- Kuvan, H.(2008) *Örgün ve yaygın eğitimin girişimciler üzerindeki etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Malatya.
- Küçükaltan, D.(2009) “Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*,(4: 1), ss.21-27
- Marangoz, M. (2012) *Girişimcilik*, : Beta yayınları: İstanbul
- MEB (2008) *Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi*, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı: Ankara
- MEB (2009a) *Hayat Bilgisi Ders Programı*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı: Ankara
- MEB(2009b) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: Ankara
- MEB(2012) *Ortaöğretim Girişimcilik Ders Kitabı*, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: Ankara
- MEB(2014) *Ortaöğretim Girişimcilik Ders Kitabı*, Nobel yayınları: Ankara
- Müftüoğlu, M.T. ve Durukan, T. (2004) *Girişimcilik ve KOBİ’ler*, Gazi Yayınevi: Ankara

- Müftüoğlu, T.(2004) *Girişimcilik*, Anadolu Üniversitesi Yayınları : Eskişehir
- Negiz, N., Özdaşlı,K.,Özkul,G ve Alparslan, A. M. (2009) “Girişimcilik Özellikleri Ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları: SDÜ-İİBF Araştırması”, *Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi*, 05 -07 Mart 2009, Sakarya, ss.241-251.
- Odabaşı, Y.(2006) “Değişim ve Dönüşümün Aracı Olarak Girişimci Üniversite”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (1), ss.87-104
- Odabaşı.(Ed.).(2005) *Girişimcilik*, Anadolu Üniversitesi: Eskişehir
- Öktem, M. K., Aydın, M. D ve Ekinci, S.(2007) “Türkiye’de Girişimciliğin Geliştirilmesinde KOSGEB’in Rolü Ve Önemi: Uygulamalı Bir Çalışma, *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 3(5), s.45-55
- Ören, K. ve Biçkes, M.(2011) “Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri: Nevşehir’deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma” *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Bilimler Dergisi*, 16(3),ss.67-86
- Örücü,E.,Kılıç,R. ve Yılmaz, Ö.(2010) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), ss.27-47
- Patır, S. ve Karahan, M.(2010) “Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *İşletme Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, c.1, s.2, 27-44
- Sakınç, S. ve Bursalıoğlu, S.A.(2012) “Yükseköğretimde Küresel Bir Değişim: Girişimci Üniversite Modeli”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, c.2, s.2, 92-99
- Sezer, C.(2013) “Girişimcilik Kariyerine Yönelim Nedenleri Ve Girişimcilik Dersinin Etkisi Üzerine Bir İçerik Analizi: KTMÜ Örneği”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c.:2, s.4, ss..63-86

- Süleymangil, M. (2013) *Sınıf İçi Öğretim Etkinliği Geliştirme Ve Kullanma Çalışmalarının Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Gelişimleri Üzerindeki Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- Şahin, M. (2011) “Girişimcilik Bağlamında Eğitimin Sivilleşmesi Ve Girişimcilik Örneği Olarak STK’lar”, *Dumlupınar üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), ss.121-132.
- Şeşen,H. Ve Basım,H.N. (2012). Demografik Faktörler Ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, c.12,s.özel sayı, ss.21-28.
- Şimşek, A.(2012) Evren Ve Örneklem. A. Şimşek (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri içinde* (108-133), Anadolu Üniversitesi yayımlar: Eskişehir
- Tağraf, H. ve Halis, M.(2008) “Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin “Girişimsel Öz Yetkinlik” Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), ss.91-104
- Top, S. (2006) *Girişimcilik Keşif Süreci*, Beta Basım Yayım: İstanbul
- TUGİAD,(1993) *Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikler*, Simge Ofis: İstanbul
- Ürper.(Ed.).(2013).*Girişimcilik*, Anadolu Üniversitesi: Eskişehir
- Yalçıntaş, M.(2010) “Çağımızda Girişimcilik”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*,(5: 1), ss.95-98
- Yelkikalan, N., Akatay,A.,Yıldırım,H.M.,Karadeniz,Y.,Köse,C. ve Koncagül, Ö.(2010) “Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), ss.51-59

Yılmaz, B. S. ve Günel, Ö.D.(2011) “Üniversite Eğitimi Ve Girişimcilik: Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler Üzerine Bir Araştırma”, *Akademik Bakış Dergisi*,s.:26.

Yılmaz, E. ve Sünbül, A.M. (2009) “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi” *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.21, ss.195-203.

Yurtseven, H. R.(2007) *Girişimcilik, Küçük Bir İşletme Kurmak Ve Yönetmek*, Detay: Ankara

EKLER

EK 1: Demografik özellikler bilgi formu

Sayın öğrenciler;

Girişimcilik; yaşadığımız çevrenin yarattığı fırsatları sezme, o sezgilerden düşler üretme, düşleri projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıma ve zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır. Bir başka tanımla girişimcilik; risk alma, yenilikleri yakalama, fırsatı değerlendirme ve tüm bunları hayata geçirme sürecidir (MEB,2012).

Anketimiz iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm girişimcilik beceri düzeyine yönelik veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. İkinci bölüm ise girişimcilik bilgi düzeyine yönelik veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu doğrultuda hazırlanmış olunan anketimizde sizden istenilen soruları cevaplarken, soruların size çağrıştırdığı düşünce yapısına göre cevaplandırmanızdır. Lütfen soruları cevaplarken sorularla ilgili yapılan açıklamaları dikkatlice okuyunuz.

Vereceğiniz cevaplar sadece bilimsel araştırma için kullanılacaktır. Ayrıca kimliğinizi açığa çıkartacak herhangi bir soru bulunmadığı için soruları gönül rahatlığıyla cevaplayabilirsiniz.

Bu araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Osman ÇELİK

Yüksek Lisans Öğrencisi

Yönerge: Lütfen her soru için size en uygun rakamı "X" işareti ile işaretleyiniz.

1.Cinsiyetiniz : ( )Kadın ( ) Erkek

2. Sınıfınız : ( ) 1.sınıf ( ) 4.sınıf

3. Kardeş Sayınız (Siz dâhil) :

( ) 1-2 ( ) 3-4 ( ) 5-6 ( ) 7 ve üzeri

4.Okuduğunuz bölüm:

( ) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ( ) Sınıf Öğretmenliği

5. Hayatınızın büyük bir bölümünü geçirdiğiniz alan:

( ) Kentsel alan ( ) Kırsal alan

6. Ailenizin aylık ortalama gelir seviyesi nedir?

( ) 0-1000 TL ( ) 1000-2000 TL ( ) 2000-3000TL

( ) 3000-4000 TL ( ) 4000-üzeri

7. Babanızın çalıştığı sektör:

( ) Kamu ( ) Özel ( ) Serbest Meslek (Kendi işi) ( ) Diğer(.....)

8.Annenizin çalıştığı sektör:

( ) Kamu ( ) Özel ( ) Serbest Meslek (Kendi işi)

( ) Ev Hanımı ( ) Diğer(.....)

EK 2: Girişimcilik bilgi testi soruları**GİRİŞİMCİLİK BİLGİ TESTİ**

Yönerge: Lütfen aşağıdaki çoktan seçmeli soruları, size en uygun gelecek şıkkı işaretleyerek cevaplayınız.

ARAŞTIRMA SORULARI**1. Aşağıdakilerden hangisi girişimcilikle bağdaşmaz?**

- a. Yeni işletme kurulması
- b. Fırsat yaratma
- c. Yenilikçilik ve yaratıcılık
- d. Eskiye bağlılık
- e. Sermayenin tedarik edilmesi

2. Aşağıdakilerden hangisi girişimcinin özelliklerinden biridir?

- a. Risk üstlenmeme
- b. Tutucu olma
- c. Problemleri görememe
- d. Duyarsız olma
- e. Fırsatları görme

3. Aşağıdakilerden hangisi girişimci ile ilgili olarak yanlış bir yargıyı ifade eder?

- a. Girişimciler üretim girdilerini örgütleme yeteneğine sahip kişilerdir
- b. Girişimciler risk alma konusunda isteklidirler
- c. Girişimciler kaynakları kontrol etmeye çalışırlar
- d. Girişimciler para sahibi kişilerdir
- e. Girişimciler değer yaratan kişilerdir.

4. Aşağıdakilerden hangisi girişimcilik niteliklerinden biri değildir?

- a. Oyunun kuralını baştan yazma
- b. Risk alma
- c. İçe dönük olma
- d. Tetikte olma
- e. Organizasyon becerisine sahip olma

5. Aşağıdakilerden hangisi girişimcilik unsurları arasında yer almaz?

- a.Kabul görmeme
b.Çaba harcama
c.Değer yaratma
d.Getiri elde etme
e.Topluma katkıda bulunma

6. Aşağıdakilerden hangisi girişimci düşüncenin bileşenlerinden biri değildir?

- a.Yenilikçi ve yaratıcı olma
b.Risk alma
c.Öncü olma
d.Var olanla yetinme
e.Rekabetçi olma

7. Aşağıdakilerden hangisi girişimci düşünce yapısını tetikleyen faktörlerden biri değildir?

- a.Teknolojik gelişmeler
b.Tüketim ekonomisi
c. Eksik rekabet
d. Büyüme
e. Yaşam standartlarındaki gelişmeler

8.Aşağıdakilerden hangisi girişimciliği etkileyen koşullardan biri değildir?

- a.Finansal koşullar
b.Nüfus yapısı
c.Eğitim
d.Ticari ve hukuki alt yapı
e.Devlet politikaları ve programları

9. Gelişmiş ülkelerde girişimciliğin ortaya çıkışını ve gelişimini yaratan en önemli koşul aşağıdakilerden hangisidir?

- a.Piyasa ekonomisi
b.Gelir dağılımındaki adaletsizlik
c.Nüfus yoğunluğu
d.Tasarrufların azlığı
e.Vergi oranlarının yüksekliği

10. Dünyada girişimcilik eğitimi konusunda lider kabul edilen ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- a.İngiltere   b.ABD   c.Fransa   d.Türkiye   e.Almanya

11. Toplumda girişimcilik ruhunun geliştirilmesi ve girişimciliğin desteklenmesi ülkenin refah düzeyini nasıl etkiler?

- a. Etkilemez   b. Düşürür   c. Artırır   d. Dalgalanmaya neden olur   e. Bozar

12. Aşağıdakilerden hangisi uluslararası girişimcilik konusunun gündeme gelmesine yardımcı olan faktörlerden biri değildir?

- a. Ülkeler arasında işbirliği
b. Hızlı teknolojik gelişmeler
c. Üst düzey yönetim modellerinin gelişmesi
d. Bilgi yönetimindeki gelişmeler
e. İhracatın azalması

13. Aşağıdakilerden hangisi girişimcide bulunması gereken özelliklerden biri değildir?

- a. Sürükleyici ve güdüleyici olmalı
b. Mesleki riskleri üstlenmemeli
c. Sonuçları değerlendirebilmeli
d. Geri adım atabilen ve yeniden başlayabilen biri olmalı
e. Yaratıcı ve cesaretli olmalı

14. Aşağıdakilerden hangisi insanları girişimci olmaya iten nedenlerden biri değildir?

- a. Bağımsız çalışabilme
b. Başarma hissi
c. Para kaybetme
d. Finansal kontrol
e. Toplumda saygı görme

15. Aşağıdakilerden hangisi çağdaş bir girişimcinin yerine getirmesi gereken fonksiyonlardan değildir?

- a. Sanayide yeni organizasyonlar kurmak
b. Ekonomik gelişme ve kalkınmayı sağlamak
c. İstihdamı azaltarak işsizliğin artmasını sağlamak
d. İş hayatında değişimi sağlamak
e. Başkalarının göremediği fırsatlardan yararlanmak

16. “Girişimcilik yönü gelişmiş kişiler yeni ..... üretmekten ve uygulamaktan hoşlanırlar.” Boş bırakılan yere sizce aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- a. Mal   b. Hizmet   c. Para   d. Fikir   e. Emir

17. “Girişimci karşılaşacağı tüm zorlukların üstesinden gelebileceğine inanarak çalışmalarını sürdürür.” cümlesinde girişimcinin hangi kişisel özelliği vurgulanmıştır?

- a. İleri görüşlülük
- b. Kendine güvenirlilik
- c. Planlı hareket etme
- d. Çok yönlülük
- e. Kabul edilebilir riskleri göze alma

18. Aşağıdakilerden hangisi girişimciye yeni bir iş fikri veren kaynaklardandır?

- a. Televizyon ve radyo
- b. Türk Patent Enstitüsünün internet sitesi
- c. Tüketiciler
- d. Ticari gazeteler
- e. Hepsi

19. Aşağıdakilerden hangisi girişimcinin seçtiği iş fikri doğrultusunda başarılı olmasını engeller?

- a. Maliyet analizi yapmak
- b. Ürünü tasarlamak ve geliştirmek
- c. Ürün satış fiyatını belirlemek
- d. İş fikrinin üretim pazarlamasının başarısızlığı konusunda emin olmak
- e. Üretim kapasitesini belirleme

20. Aşağıdakilerden hangisi girişimcinin karşılaşılabileceği engel ve kısıtlamaları aşabilmesi için taşıması, gereken özelliklerindendir?

- a. İş bitirme azim ve heyecanı
- b. Bilgisizlik
- c. Yönetimi becerememek
- d. Çevresi ile iyi iletişim kuramamak
- e. Deneyimsizlik

21. Aşağıdakilerden hangisi girişimciliğin sosyal hayattaki önemlerinden değildir?

- a. Yaşamı kolaylaştırır
- b. Huzur ve refahı artırır.
- c. İstihdamı artırır.
- d. İşsizliği artırır.
- e. Gelir dağılımını iyileştir

22. Aşağıdakilerden hangisi girişimcinin kişisel özelliklerinden biri değildir?

a. Sabırlı   **b.** Sorumluluk alan   **c.** Yaratıcı   **d.** Risk alamayan   **e.** Başarı odaklı

23. Aşağıdakilerden hangisi girişimcinin fonksiyonlarındanıdır?

a. Yeni pazarlara ulaşmak   **b.** Bilinen malların niteliklerinde ısrar etmek
c. Yeni kaynakları araştırmamak   **d.** Yeni üretim yöntemlerini uygulamamak
e. Teknolojiden faydalanmamak

24. I. İş fırsatlarını görüp değerlendirebilme

II. Kaynakları bir fayda yaratmak üzere bir araya getirebilme

III. Başarıyı sağlayacak uygun eylemleri başlatabilme

IV. Değişimi fırsat olarak görememe

V. Belirsizliğe karşı tolerans gösterememe

Girişimcilerde bulunması gereken kişisel özellikler hangi şıkta doğru olarak verilmiştir?

a.I ve II   **b.** I ve III   **c.** I,II ve III   **d.** III, IV ve V   **e.** I,II ve V

25. Aşağıdakilerden hangisi girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşlardan biridir?

a.Bankalar   **b.**Distribütör   **c.**Patent   **d.**Vergi   **e.**Aidat

Anketimize zaman ayırdığınız ve çalışmamıza katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

EK 3: Girişimcilik beceri düzeyi ölçeği**GİRİŞİMCİLİK BECERİ DÜZEYİ ÖLÇEĞİ**

Lütfen aşağıdaki cümleleri yan tarafındaki düşüncelerden size uygun olanı

“(X)”şeklinde işaretleyiniz.

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Lütfen her bir ifadeye ne kadar katıldığınızı ölçek üzerinde işaretleyiniz		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Çok sık
1.	İşimde geçmiş performansımdan daha iyi olabilmek için daha çok çaba harcamaya çalışırım.	( )	( )	( )	( )	( )
2.	Görevimin son derece zor olduğu zamanlarda elimden gelenin en iyisini yaparım.	( )	( )	( )	( )	( )
3.	İstediğim şeyi elde ettiğim zaman bunun sebebini genellikle kendi yeteneklerim olduğu düşünürüm.	( )	( )	( )	( )	( )
4.	İşlerimde kendi kararlarım etkilidir.	( )	( )	( )	( )	( )
5.	Kendi işimi kurabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
6.	İşten zorunlu olarak ayrılısam işle ilgili kendime seçenekler oluşturabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
7.	Zor durumlarda seçenekler oluşturabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
8.	Farklı insanlarla dostluklar kurabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
9.	Denemediklerimi denemekten çekinmem.	( )	( )	( )	( )	( )
10.	Kendimde farklı işler yapabilecek enerjiyi hissedirim.	( )	( )	( )	( )	( )
11.	Arkadaşlarıma değişik iş projelerden söz ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
12.	Yeteneklerimi uygulayabilecek alanlar oluştururum.	( )	( )	( )	( )	( )
13.	Arkadaşımdan gelen bazı projelere katılmaktan çekinmem	( )	( )	( )	( )	( )
14.	Hayatımı dış etkenlere bırakmam	( )	( )	( )	( )	( )
15.	Kararlarımla hayatımı şekillendirebileceğimi düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
16.	Risk almaktan çekinmem	( )	( )	( )	( )	( )
17.	Geleceği görerek ona dönük hazırlıklar yapabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )

18.	Yeni bir şeyleri denememe imkan veren projeler üzerinde çalışmayı severim.	( )	( )	( )	( )	( )
19.	Eski fikirlere ve uygulamalara meydan okumayı ve daha iyilerini araştırmayı severim.	( )	( )	( )	( )	( )
20.	Yeni bir perspektiften bakmama imkan sağlayan proje ve işlerle uğraşırım.	( )	( )	( )	( )	( )
21.	Geçmişte başkaları tarafından kullanılmamış yeni yöntemlerle çalışmayı denerim.	( )	( )	( )	( )	( )
22.	Yeterli çabayla, her türlü sorunu ortadan kaldırabiliriz.	( )	( )	( )	( )	( )
23.	Yaptığım planları yürütebileceğimden çoğunlukla eminimdir.	( )	( )	( )	( )	( )
24.	Yeni bir durum ve uygulamaya adapte olmakta sorun yaşamam.	( )	( )	( )	( )	( )
25.	Üzerinde çalıştığım bir konuda hata yapmaktan çekinmem.	( )	( )	( )	( )	( )
26.	Her işin bir riski vardır. İşimde her türlü riski göze alabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
27.	Başarıyı sağlayacak uygun yöntem ve tekniklerin arayışı içerisindeyimdir.	( )	( )	( )	( )	( )
28.	Karşıma çıkan fırsatları değerlendirebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
29.	Elimdeki kaynakları bir araya getirerek verimliliğe dönüştürebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
30.	İşimde ve çalışmalarımında ortaya çıkan değişimlere açığım.	( )	( )	( )	( )	( )
31.	İşimi severek ve azimle yaparım.	( )	( )	( )	( )	( )
32.	İşimde yaratıcılık yönüm güçlüdür.	( )	( )	( )	( )	( )
33.	İşimi gerçekleştirirken, herhangi bir ekip ya da kişiyle çalışabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
34.	Bir işte ya da uygulamada liderliği ele almaktan çekinmem.	( )	( )	( )	( )	( )
35.	İş konusunda gelecekle ilgili etkili kararlar alabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
36.	Farklı işlere yönelik motivasyonum ve eğilimlerim güçlüdür.	( )	( )	( )	( )	( )

EK 4: Uygulama yapılan üniversitelerden alınan resmi izinler

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
İlköğretim Bölüm Başkanlığı

Sayı : 98037648-045.99-
Konu : Diğer

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 30.05.2014 tarih ve 55068 sayılı yazınız.

Adnan Menderes Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisi Osman ÇELİK'in "Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri" isimli tez çalışması kapsamında Bölümümüz Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalları bünyesinde uygulama talebi her iki Anabilim Dalımızca uygun görülmektedir.

Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Rabia SARIKAYA
Bölüm Başkanı

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü P.K.06500 Tokatlıköy/ANKARA
Tel:0(312) 202 81 91 Faks:0 (312) 202 83 87
E-Posta: ildogretim@gazi.edu.tr Web Adresi: http://gef-ilkogretim.gazi.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Atatürk Eğitim Fakültesi

Sayı : 65796619-000-1400142792

04.07.2014

Konu : Osman ÇELİK'in Anket izni hk.

ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

İlgi : 09.06.2014 tarihli ve 16110545-300-1400118279 sayılı belge.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Başkanlığımız Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Osman ÇELİK'in "Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmen Adaylarının Girişimcilik ve Beceri Düzeyleri" konulu anket çalışmasını Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalımız öğrencilerine uygulaması uygun görülmüştür. Ancak Fakültemiz Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalının final sınavları 03.06.2014 tarihinde bittiğinden öğrencilerimize uygulama fırsatı kalmamıştır. Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Ramazan ÖZEY
Dekan

Marmara Üniversitesi Güteye Yerleşkesi Atatürk Eğitim Fakültesi
34722 Kadıköy / İSTANBUL
Telefon: 0212 634 140545

Belge No: 238 60 60

Ayrıntılı bilgi için :
Ramazya DURKAN
Memur

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince Ramazan ÖZEY tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://ebys.marmara.edu.tr/ERMS/Record/RecordConfirmationPage.aspx?code=42A89D6>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Osman ÇELİK

Doğum Yeri ve Tarihi: Muş, 1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi:

2007-2011: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrenimi:

Adnan Menderes Üniversitesi İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl

Başakşehir - M.E.B Şamlar Ortaokulu (2012 – devam ediyor)

İletişim

E-posta Adresi: osman_celik4549@hotmail.com